[illegible]

Audomari Talæi in Lucullum Ciceronis Commentarii,

AD

CAROLVM LOTHARINGVM Cardinalem Guisianum.

Cum indice eorum quæ in his continentur.

CVM PRIVILEGIO.

PARISIIS.

Ex typographia Matthæi Dauidis, via amygdalina, quæ est è regione collegii Rhemensis, ad Veritatis insigne.

1550.

AVDOMARI TALÆI IN LVCVLLVM CICERONIS COMMENTARII, AD CAROLVM LOTHARINGVM cardinalem Guiſianum.

SVPERIORIBVS proximis annis tibi cōmentarios noſtros de Academica quęſtione dedicaui, vbi & Academicorum philoſophorum originē, & progreſſionem, & totam diſtinctionem perſecutus ſum: & quod de quatuor Academicis Ciceronis ad Varronem ſupererat, expoſui: poſtea de duobus primis eiuſdem argumenti libris Lucullum, qui ſolus reſtat, eodem genere cōmentationis explicaui: nec vt Grāmaticus interpres ſententias & hiſtorias tantùm declaraui, ſed multò magis, vt dialecticus iudex, qualis eſſet tota diſputatio, perpendi & æſtimaui, genera argumētorum notaui, ſyllogiſmorum & concluſionum modos diſtinxi, methodi totius ordinem demonſtraui, & ad earum virtutum imitationē, dum hæ res à nobis prælegerentur, diſcipulos meos interim ſtudioſe inſtitui, dialecticam denique totam & inuentionem & diſpoſitionem ex his artibus, quas Petrus Ramus ſuo maximo labore, ſed tua maiore liberalitate in lucem & vſum protulit, omni ſtudio diligentiáq; exercui, nō ſolùm vt conſilium Ciceronis & iudicium & methodum legētibus aperirē, ſed vt his explicationum mearum exemplis, fratris mei, vel potius omnium artium & literarum cauſam adiuuarem, & pertinacibus Ariſtoteleis oſtenderem dialecticam præſtantiorē eſſe, quàm ex Ariſtotelis libris cognoſcerēt, & longè pręſtātiore & admirabiliore vſu, quàm in ſcholaſticis clamoribus & ſophiſmatis tractarent. Facilius enim

In caput alta ſuum labentur ab æquore retro
Flumina, conuerſis Solq́; recurret equis,

quàm Ariſtotelici organi in prædicabilibus, prædicamentis, interpretationibus, Analyticis, Topicis, Elēchis cōfuſi talem formam & ſpeciē, qualis in dialecticis Petri Rami inſtitutionibꝰ traditur, intueri, & talem támque perſpicuam lucem ex illis ſuis tenebris ad interpretādos & imitandos authores adferre queant. Summa verò diſputationis vniuerſæ duas in orationes diuiſa eſt. Nam cùm Academici (ſicut ſuperiore commentario planius dictum eſt) affirmarent nihil ſciri & percipi poſſe: neque ideo quicquam probandum, aut vlli rei aſſentiēdum eſſe, in priore Lucullus eleuata Academicorum authoritate, qui ſe magnis & antiquis philoſophis ſimiles eſſe profitebātur, contra nouam Academiā primùm diſputat eſſe aliquam καταλήψιν, id eſt, perceptionē & cognitionem

rerum, & aliquam συγκατάθεσιν, id est approbationem: deinde contrarias nouorum Academicorum rationes refellit. Esse igitur aliquam κατάληψιν probat notionibus sensus & animi, quòd sensus innumerabiles res percipiat, & animo comprehẽsa philosophia vt moralis, dialectica, physica, satis magno argumento sit aliquid sciri & percipi posse: συγκατάθεσιν verò, id est approbationem & assensionem breuiter disputat iisdem repetitis argumentis. Cùm autem Academicorum sententia hoc syllogismo potissimum concluderetur:

Visa, inter quæ nihil interest, percipi non possunt:
Omne visum est eiusmodi:
Nullum igitur visum percipi potest.

Eiúsque syllogismi assumptio probaretur visis ebriorum, somniantium, furiosorum, & similitudinibus geminorum & sigillorum, contra hæc omnia Lucullus primùm generaliter docet quòd Academici definiãt visa, quòd partiantur, quòd syllogismo concludant, quòd quædam sit in rebus perspicuitas, eos ideò aliquid percipere: deindè speciatim singulis eorum argumẽtis respondet: atque ita prima pars eius libri Luculli oratione cõcluditur. Altera pars in Ciceronis Academiã nouam defendẽtis oratione sequitur: atque imprimis multis authoribus antiquis, Democrito, Anaxagora, Empedocle, Socrate, Platone Academicorum nouorum ἀκαταληψία, quasi diceres incõprehensibilitas, defenditur: deinde sensus & animi variis exemplis approbatur, quòd multis in rebus fallantur oculi, vt nauigiorum motu: quòd geminorum & signorum similitudines nos perturbẽt: quòd ebrii, somniantes & furiosi decipiãtur: quòd à Stoicis dialectica sophismata inexplicabilia tradantur: quòd à Lucullo multa falsa pro veris dicta sint. Tum demum in omnibus philosophiæ partibus, physica, morali, dialectica, ex controuersis philosophorum opinionibus nihil certi & comprehensi esse demõstrat. Atque hoc pacto Ciceronis oratio contra Luculli orationem argumentatur, & tota contentio Academicæ quæstionis absoluitur: quam tibi nõ idcirco solùm, quia prima pars argumenti huius esset antè dedicata, nuncupaui: sed multò magis quòd te vnum ex omnibus mortalibus qui nunc sunt, verè philosophiæ patrem possim confirmare. Quid enim, vt cuncta tuæ virtutis huius argumẽta prætermittam, Rhemenses musæ tua sempiterna gloria fundatæ aliud prędicant? Quod vt in perpetuum florentes & beatæ faciãt, pro maximis tuis & singularibus in omne genus hominum meritis, Deum Optimum obtestor & obsecro. Vale. Datum Lutetiæ, Nonis April. E gymnasio Prelleorum. 1550

M. T. Ciceronis Academicarũ
QVÆSTIONVM EDITIONIS
primæ liber Secundus, qui inſcribitur Lucullus.

M[1]AGNVM *ingeniũ L. Luculli, magnúmque optimarũ artium ſtudium, tum omnis* [2]*liberalis & digna homine nobili ab eo percepta doctrina, quibus temporibus florere in foro maximè potuit, caruit omnino rebus vrbanis.* [3]*Vt enim admodum adoleſcens cum fratre pari pietate & induſtria prædito paternas inimicitias magna cũ gloria eſt perſecutus: in Aſiã* [4]*Quæſtor profectus, ibi permultos annos admirabili quadam laude, prouinciæ præfuit:* [5]*deinde abſens factus Ædilis, continuò Prætor (licebat enim celerius legis præmio) pòſt in Africam, inde ad Conſulatum: quem ita geſſit, vt diligentiam admirarentur omnes, ingenium agnoſcerent.* [6]*Pòſt ad Mithridaticum bellum miſſus à Senatu, non modò opinionem vicit omnium, quæ de virtute eius erat, ſed etiam gloriam ſuperiorũ.* [7]*idque eo fuit mirabilius, quòd ab eo laus imperatoria non admodum expectabatur, qui adoleſcentiam in forenſi opera, Quæſturæ diuturnum tempus, Muræna bellum in Ponto gerente, in*

Asiæ pace consumpserat: sed incredibilis quædā ingenij magnitudo non desiderauit indocilem vsus disciplinam. [8]Itaque cùm totum iter & nauigationem consumpsisset, partim in percontando à peritis, partim rebus gestis legendis, in Asiam factus imperator venit, [9]cùm esset Roma profectus rei militaris rudis. [10] Habuit enim diuinā quandam memoriam rerum, verborum maiorem Hortensius. [11]Sed quo plus in negotijs gerendis res quàm verba prosunt, hoc erat memoria illa præstantior, quā fuisse in Themistocle, quem facilè Græciæ principem ponimus, singularem ferunt. Qui quidem etiam pollicenti cuidam se artem ei memoriæ, quæ tum primum proferebatur, traditurum, respondisse dicitur, obliuisci se malle, quàm discere. credo, quòd hærebant in memoria quæcunque audierat, & viderat. Tali ingenio præditus Lucullus, adiunxerat etiam illam, quam Themistocles spreuerat, disciplinam. [12]Itaque vt literis consignamus, quæ monumentis mandare volumus: sic ille in animo res insculptas habebat. [13]Tantus ergo imperator in omni genere belli fuit, prælijs, oppugnationibus, naualibus pugnis, totiúsque belli instrumentis & apparatu, vt ille Rex post Alexandrum maximus, hunc à se maiorem ducem cognitum, quàm quenquam eorum quos legisset, fateretur. [14]In eodem tanta prudentia fuit in constituendis temperandísque ciuitatibus, tanta æquitas, vt hodie stet Asia Luculli institutis seruandis, & quasi vestigiis persequendis. [15]Sed etsi magna cū vtilitate Reip. tamen diutius quàm vellem, tāta vis virtutis, atque ingenij pere-

grinata abſuit ab oculis,& fori,& curiæ. [16] *Quinetiã cùm victor à Mithridatico bello reuertiſſet,inimicorum calumnia triẽnio tardius quàm debuerat,triumphauit.* [17] *Nos enim Cõſules penè introduximus in vrbem currum clariſſimi viri: cuius mihi conſilium & authoritas quid tum in maximis rebus profuiſſet, dicerem, niſi de meipſo dicendum eſſet: quod hoc tempore non eſt neceſſe. Itaque priuabo potius illum debito teſtimonio, quàm id cum mea laude cõmunicem.* [18] *Sed quæ populari gloria decorari in Lucullo debuerunt,ea ferè ſunt &* [19] *Græcis literis celebrata & Latinis. Nos autem illa exteriora cum multis,hæc interiora cum paucis ex ipſo ſæpe cognouimus.* [20] *Maiore enim ſtudio Lucullus, cum omni literarum generi, tum philoſophiæ deditus fuit, quàm qui illum ignorabant,arbitrabantur: nec verò ineunte ætate ſolùm, ſed & Quæſtor aliquot annos,& in ipſo bello, in quo ita magna rei militaris eſſe occupatio ſolet, vt nõ multum imperatori ſub ipſis* [21] *pellibus otij relinquatur.* [22] *Cum autem è philoſophis ingenio,ſcientiáque putaretur Antiochus Philonis auditor excellere,eum ſecum & Quæſtor habuit,& poſt aliquot annos imperator: cúmque eſſet ea memoria, quam antè dixi,ea ſæpe audiendo facilè cognouit, quæ vel ſemel audita meminiſſe potuiſſet: delectabatur autem mirificè lectione librorum, de quibus audiebat.*

1 Hoc exordium operi iam perfecto additũ eſt, vt ait Cicero lib. 13. Epiſt. ad Att. Torquatus Romæ eſt: iuſſi, vt tibi daret Catulũ & Lucullũ, vt opinor antea. his libris noua procemia ſunt addita, quibus vterque laudaretur. Huius pœmii duæ ſunt partes, vna in laude Luculli, altera in defenſione huius libri aduerſus quorundam calumnias. Prima propoſitio eſt, Lucullus ab vrbana & forenſi laude ſe ad externam

& bellicam transtulit. Argumentum ab adiunctis personæ, quæ propositæ rei repugnant: Lucullus absens quæstor fuit, & AEdilis, & Prætor, & Consul bello Mithridatico præfuit: caruit igitur diu multúmque rebus vrbanis.

2 Liberalis doctrina continet Grammaticam, Rhetoricam, Dialecticam, Arithmeticam, Geometriam, Musicam, Astrologiam: quibus tantus honos olim habitus fuit in Græcia, vt eas soli liberi & ingenui perciperent, perpetuo interdicto, ne serui docerentur.

3 Fuit gloriosum Lucullo adolescenti Seruiliũ Augurẽ reũ peculatus agere, vlciscendi patris gratia, qui accusante Seruilio furti damnatus fuerat: ex qua tamen accusatione Seruilius excitato tumultu per vim euasit. Vide Plutarchum in Lucul.

4 Quæstor Lucullus viginti millia sestertiûm, quibus L. Sylla mulctauerat Asiam, collegit, id est, centies vicies millena millia aureorum: vbi continentiam suam Asiaticis omnibus mirificè probauit.

5 Priuilegio aliquo maturius quàm leges annales paterentur, post ædilitatem Prætor factus est: quia inter hos magistratus biennium legibus interesse debuit, quibus Lucullus virtutis gratia solutus est.

6 Collatio est maiorum ad augendam gloriam Luculli, qui Mithridatem regno expulit Pontico, cuius conatus atque impetus in Asiam Sylla & Murena tantum refutauerant.

7 Prolepsis hic latet à repugnantibus: Lucullus vsum rei militaris non habebat: mirum est igitur quo modo gloriam superiorum vicerit.

8 Remouet admirationem tantæ victoriæ: cuius duas causas ponit, ingenium & doctrinam Luculli, quæ per se, ac sine vsu ad res magnas obeundas plurimum potuerunt. Vsus autem disciplinam vocat indocilem, quòd vsus militiæ, sicut reliquarum ferè artium, doceri vix possit, sed exemplis & experimentis multo pluribus quàm præceptis comparetur.

9 Videtur hic historiæ Plutarchi repugnare: Lucullus enim (si Plutarcho credimus) adolescens præclara virtutis suæ documenta in bello Marsico præbuit: cui tantum L. Sylla tribuebat, vt quoties aliquid esset fortiter & strenuè gerendum, eius opera præcipuè vteretur: & in Mithridatico bello in AEgyptum missus à Sylla ad Ptolemæum regem comparandæ classis gratia strenuè legationem obiit: & ad Tenedum Mithridatis naues afflixit: & in Asia quæstor Mitylenæos, qui mulctam sibi impositã detrectarent, expugnauit. Itaq; (si verè scribit Plutarchus) Lucullus nõ rudis rei militaris, sed lõgo vsu doctus, & peritus Mithridatico bello pręfuit.

10 Declarat ingenii magnitudinem à parte: quia memoria ingenii pars est, quæ laudatur in Lucullo comparatione Hortensii & Themistoclis. Hortensius memoria tanta fuit, vt quæ secum commentatus esset, ea fine scripto verbis eisdem redderet, quibus excogitauisset. Hoc adiumento ille tanto sic vtebatur, vt sua & commentata & scripta & nullo referente omnia aduersariorum dicta meminisset, vt ait Cicero in Bruto: Themistoclis autem memoria tam singularis fuit, vt intra annum optimè loquutus sit Persicè, vt ait Fabius libro vndecimo. Lucullus autem vtroque præstantior, quòd Hortensius minus excellentem, Themistocles minus excultam doctrina memoriam rerum habuit.

11 Redditio comparationis Luculli cum Themistocle ad augendam ingenii & doctrinæ laudem.

12 Similitudo memoriæ cum literis, quæ posteritatis causa repertæ sunt, quæ subsidio obliuioni esse possint.

13 Concludit imperatoriam laudem Luculli ex tribus virtutum generibus fortitudinis, prudentiæ, iustitiæ. Fortitudo autẽ ex rebus subiectis declaratur, circa quas

versari solet,& amplissimo testimonio Mithridatis,quod ad faciendam fidem valet, quia laudari ab hoste permagnum est.

14 Prudentia Luculli confirmatur à factis. Cùm enim Asia publicanorum fœnore,& auaritia adeò premeretur,vt conditionem suam multo duriorem qualibet seruitute duceret, Lucullus eam nouis legibus de fœnore latis mirum in modum recreauit: vnde tantam sibi cōciliauit beneuolentiam Asianorū, vt in eius honorem Lucullea publicè celebrarentur.

15 Redit ad primam propositionem de vrbana absentia, & laude Luculli,quam confirmat à circunstantiis.

16 Luculli fortuna in bello Mithridatico subitò mutata est, quia desertus est à suis militibus,& multorum calumniis obiectus.Itaque cùm Romam victor rediisset, negatus est ei triumphus calumnia C.Memmii,qui palàm dictitabat Lucullum cōtra authoritatem & officium Imperatoris multa fecisse, Mithridaticúmque bellum diutius prorogasse: nec ipse triumphasset, nisi principes Tribubus immixti suffragia populi Romani multis precibus expressissent. Vide Plutarchum.

17 Amplificatio Lucullææ laudis,quòd in reprimenda cōiuratione Catilinæ Ciceronem iuuerit,quæ per apophasin tractatur.

18 Trāsitus ab imperatoria laude ad laudem ingenii & literarū, ne persona non satis φιλόλογος in hac Academica quæstione induci videatur.

19 Mithridaticum bellum à Lucullo gestum Archias poeta Græcis literis celebrauit,vt ait Cicero:& Sallustius Latinis,vt ait Plutarchus.

20 Lucullus tantam operam Græcis & Latinis literis dedit,vt vtroque genere posset quàm aptissimè & quàm ornatissimè dicere: nec solùm adolescens in artibus ingenuis versatus est, sed etiā reuocatus à bello Mithridatico ad philosophiam se contulit:& in contemplatione rerum tanquam in iucundissimo diuersorio cōquieuit. Plutarch.in Lucullo.

21 Pelles per metonymiam dicuntur pro castris & tentoriis, quæ olim ex pellibus fiebant: ex efficientibus igitur significatur effectum. Pelles.

22 Confirmatio doctrinæ ex efficientibus causis, quòd Lucullus multos annos Antiocho philosopho vsus sit, quòd excellentem memoriam habuerit, quòd librorum studiosissimus fuerit.

[1] Ac vereor interdum,ne talium personarum,cùm amplificare velim, imminuam etiam gloriam. Sunt enim multi,qui omnino Græcas non ament literas: plures,qui philosophiam: reliqui, qui etiam si hæc non improbent, tamen earum rerum disputationem principibus ciuitatis non ita decoram putent.[2] Ego autem,cùm Græcas literas M.Catonem in senectute didicisse acceperim: P. autem Africani historiæ loquātur in legatione illa nobili, quam ante Censuram obiit, Panætium vnū omnino comitem fuisse: nec literarum Græcarum, nec philosophiæ

iam vllum authorem requiro.[3] Restat vt iis respondeam, qui sermonibus eiusmodi nolint personas tam graues illigari: quasi verò clarorum virorum aut tacitos cõgressus esse oporteat, aut ludicros sermones, aut rerum colloquia leuiorum. [4] Etenim, si quodam in libro verè est à nobis philosophia laudata, profectò eius tractatio optimo atque amplissimo quoque dignissima est:[5] nec quicquam aliud videndum est nobis, quos populus Romanus hoc in gadu collocauit, nisi ne quid priuatis studiis de opera publica detrahamus. [6] Quòd si, cùm fungi munere debeamus, non modò operam nostram nunquam à populari cœtu remouemus, sed ne literã quidem vllam facimus nisi forensem: quis reprehendet nostrum otium, qui in eo non modò nosmetipsos hebescere, & languere nolumus: sed etiã vt plurimis prosimus, enitimur? [9] Gloriam verò non modò non minui, sed etiam augeri arbitramur eorum, quorum ad populares illustrésque laudes, has etiã minus notas, minúsque peruulgatas adiũgimus. [10] Sunt etiam qui negent in iis qui in nostris libris disputent, fuisse earum rerum, de quibus disputatur, scientiam: qui mihi videntur non solùm viuis, sed etiam mortuis inuidere. [11] Restat vnum genus reprehensorum, quibus Academiæ ratio non probatur: quod grauius ferremus, si quisquam vllam disciplinã philosophiæ probaret, præter eam, quam ipse sequeretur. [12] Nos autem, qui contra omnes dicere, qui scire sibi videntur, solemus, non possumus, quin alij à nobis dissentiãt, recusare. [13] Quanquam nostra quidem causa facilior est, qui verum in-

uenire sine vlla contentione volumus, idque summa cura studióque conquirimus. [14] Etsi enim omnis cognitio multis est obstructa difficultatibus, eáque est, & in ipsis rebus obscuritas, & in iudiciis nostris infirmitas, vt nō sine causa & doctißimi & antiquißimi inuenire se posse quod cuperent, diffisi sint: tamen nec illi defecerunt· neque nos studiū exquirendi defatigati relinquemus· neque nostræ disputationes quicquam aliud agunt, nisi vt in vtrãque partem dicendo & audiendo, eliciāt, & tanquam exprimant aliquid, quod aut verū sit, aut ad id quāproxime accedat. [15] Neque inter nos & eos qui se scire arbitrātur, quicquam interest, nisi quòd illi non dubitant, quin ea vera sint quæ defendūt: nos probabilia multa habemus, quæ sequi facilè, affirmare vix possumus. [16] Hoc autem liberiores & solutiores sumus, quòd integra nobis est iudicādi potestas, neque vt omnia quæ præscripta, & quasi imperata sint, defendamus, necesßitate vlla cogimur. [17] Nam cæteri primùm antè tenētur adstricti, quàm quid esset optimum, iudicare potuerūt: deinde infirmißimo tempore ætatis aut obsecuti amico cuidam, aut vna alicuius quem primum audierunt, oratione capti, de rebus incognitis iudicant, & ad quancunque sunt disciplinam [18] quasi tempestate delati, ad eam, tanquā ad saxum, adhærescunt. [19] Nam quod dicūt, omnino se credere ei quem iudicent fuisse sapientem: probarem, si idipsum rudes & indocti iudicare potuissent. Statuere enim qui sit sapiens, vel maximè videtur esse sapientis. [20] Sed vt potuerunt omnibus rebus

auditis, cognitis etiam reliquorum ſententiis, iudicauerunt: aut re ſemel audita ad vnius ſe authoritatem contulerunt. [21] *Sed neſcio quomodo plerique errare malũt, eámque ſententiam quam adamauerunt, pugnaciſſimè defendere: quàm ſine pertinacia, quid conſtantiſſimè dicatur, exquirere.*

QQ. 1 Hæc exordii ſecũda pars eſt, in qua Cicero occurrit vituperatoribus primũ philoſophiæ, deinde Academiæ, quibus & aliàs ſæpe reſpondit, vt in Hortenſio, lib. primo de Finibus, de Natura deorũ, lib. 2. Officiorũ. Primæ vituperationis tria ſunt capita, vnum de contemptu Græcarum literarum, alterum de contemptu philoſophiæ, tertium quòd hæc ſtudia principibus ciuitatis non conueniant.

2 Eleuat duo capita vituperationis de ſtudiis Græcarũ literarũ, & philoſophiæ, duobus exemplis, quæ ſpecies ſunt nobilium principum: fuit decorũ Catoni Græcas literas, & Africano philoſophiam diſcere: hæc igitur ſtudia principibus contemnenda non ſunt. Cato ſenex ſic auidè arripuit Græcas literas, quaſi diuturnã ſitim explere cupiens, vt ea ipſa ei nota eſſent, quibus exemplis vteretur: & breues commentarios ex Thucidide, plures ex Demoſthene confecit, quorum ei vſus eſſet in cauſis Forenſibus: & ſcripta ſua Græcis ſententiis & hiſtoriis exornauit.

Cicero in Catone Maiore. Plutarchus in Catone.

3 Reſpondet ad tertiam calumniam, quæ negat eſſe tantæ nobilitatis & dignitatis philoſophiam tractare. Prima refutatio à repugnantibus: non decet homines conſulares aut obmuteſcere, aut de rebus leuioribus inter ſe colloqui: res igitur ſerias & graues diſputare debent.

4 Secunda refutatio ab adiunctis. Philoſophia eſt optima: igitur optimo quoque homine digniſſima. Hæc autem à Cicerone in eo libro qui inſcriptus erat Hortenſius, defenſa & collaudata fuerat, cum eſſet accuſata & vituperata ab Hortenſio.

Cic. libro primo de Finibus.

5 Tertia à paribus. Cum in Republica ſumus, nihil niſi publicum agimus: liceat igitur nobis in priuato otio etiam aliquid vtile & honeſtum meditari. Syllogiſmus eſt connexus primus, cuius aſſumptio hoc loco prima eſt.

6 Propoſitio ſyllogiſmi connexa.

Litera nulla.

7 Litera nulla, id eſt nihil omnino ſcriptũ. metaphora eſt hyperbolica extenuandi gratia, vt lib. 1. de Orat. De frangẽdis cupiditatibus litera in eorum libris nulla inuenitur. & in Bruto, Ante Periclem, cuius ſcripta quædam ferũtur: & Thucididem, qui non naſcentibus Athenis, ſed adultis fuerunt, nulla litera eſt, quæ quidem ornatum habeat.

8 Metaphora eſt ab acie ferri. nã vt hæc rubigine, ſic ingeniũ hominibus deſidia & inertia retunditur. Cum igitur is eſſet Reip. ſtatus, vt vnius Cæſaris dominatu omnia tenerentur, nec vlla eſſet forenſibus & ſenatoriis cauſis relicta libertas, Cicero ne eius langueſceret induſtria, in ſtudiis philoſophiæ ſe diligenter exercuit.

9 Quarta refutatio continet cõtradictionẽ primæ & generalis obiectionis, quòd hæc ſtudia clarorum virorum gloriam non imminuant, ſed potius augeãt. Qui locus declaratur ab efficiente cauſa. Acceſſio ſiquidem laudis maiorem & ampliorem laudem facit.

10 Hactenus Philoſophiæ reprehẽſoribus reſpondit: deinceps coarguit vituperatores Academiæ: quorũ alii reprehendunt perſonas in dialogo Ciceronis, alii to-

tam Academicam rationem atque sententiam. Prima illa reprehensio, quæ fuit Titi Pomponii Attici, leuiter eluditur ab adiunctis: & ea quidem ratio postea Ciceronem mouit, vt personas in his dialogis mutaret, totámq; Academicam quæstionem à Catulo & Lucullo transferret ad M. Terentium Varronem, quòd illi homines nobiles quidem, sed non satis philologi indecorè de philologia loquerentur. Lege Ciceronem lib. 13. Epist. ad Atticum.

11 Altera reprehensio est Academicæ sectæ & rationis, quam Cicero contra vituperatores variè defendit. Primus defensionis locus est à repugnātibus: vituperatores Academiæ reliquas sectas prter suam non probant, quid mirum si Academiā reprehendant?

12 Secundus locus à comparatione parium: alios refellere solemus: patiamur igitur nos quoque ab aliis refelli.

13 Tertius locus à definitione Academiæ nouæ ex adiūctis. Hæc enim philosophia est, quæ nihil se scire fatetur, licet sciētiæ & veritatis inueniēdæ cupidissima & studiosissima sit. Causæ duæ sunt ignorationis, obscuritas rerū, & infirmitas humani iudicii: studium inueniendi veri declaratur exemplis veterum Democriti, Anaxagoræ, Empedoclis, Socratis: qui licet nihil sciri & percipi posse dixerint, tamen omne suum studium in inquisitione scientiæ & cognitionis posuerunt: & Ciceronis, qui veterem & antiquum illum disputandi & inquirendi morem sublata temeritate affirmandi (qualis in aliis philosophorum scholis esse solebat) diligenter & accuratè retinuit.

14 Illustratio proximæ definitionis à fine, vt verum aut verisimile contrariis disputationibus facilius inueniatur.

15 Quartus locus est à dissimilibus. Duplex autem dissimilitudo est inter Academicos & reliquos philosophos. Prima ex rebus subiectis circa quas versantur: nam cæteri philosophi dicunt omnia vel certa vel incerta esse: Academici nil certi vel incerti statuunt, sed quicquid est, quod in philosophia atque omnino in humana vita tractatur, id aut probabile, aut improbabile duntaxat esse contendunt.

16 Altera dissimilitudo ab adiūctis personarum. Academici sunt in philosophia, iudicādi potestate liberi: reliqui verò philosophi serui, & certis magistrorum sententiis & opinionibus addicti. Protasis dissimilitudinis prima est.

17 Altera pars dissimilitudinis, in qua causæ seruitutis explicantur: Infirmitas ætatis, amor personæ, authoritas orationis.

18 Similitudo & allegoria ducitur à nautis, qui tempestate iactati, sic in scopulos incurrunt, vt naue fracta, vel in rupes intrusa hinc retrahi & abire non possint. Sic Virgilius de Aiace,

Illum expirantem transfixo pectore flammas
Turbine corripuit, scopulóque infixit acuto.

19 Occupat defensionem eorum, qui certis disciplinis addicti sunt, quam refellit à repugnantibus. Syllogismus simplex secundi generis.

Qui iudicat quid sit sapiens, is sapiens est:
Philosophi isti non sunt sapientes:
Non possunt igitur iudicare, quid sit sapiens.

Assumptio syllogismi præcedit, quæ declaratur à contrariis.

20 Propositio syllogismi hîc intelligenda est.

21 Complexio syllogismi, quæ illustratur à minori ad maius.

Quibus de rebus & aliàs sæpe nobis multa quæsita & disputata sunt, & quondam in Hortensii villa, quæ

est ad [2] Baulos, cum eo Catulus & Lucullus, nósque ipsi postridie venissemus, quàm apud Catulum fuissemus. Quo quidem etiam maturius venimus, quòd erat constitutum, si ventus esset, Lucullo in Neapolitanũ, mihi in Pompeianum nauigare. Cùm igitur pauca in [3] xysto locuti essemus, tum eodem in spatio consedimus. Hic Catulus, Etsi heri, inquit, id quod quærebatur, penè explicatum est, vt tota ferè quæstio tractata videatur, tamen expecto ea quæ te pollicitus es Lucullæ ab Antiocho audita dicturum. Equidem, inquit Hortensius, feci plus quàm vellem: totam enim rem Lucullo [4] integrã seruari oportuit: & tamen fortasse seruata est: à me enim, [5] quæ in promptu erant, dicta sunt: à Lucullo autem reconditiora desidero.

1 Superiore exordio Luculli laus amplificata est, cuius primæ partes erũt in hoc dialogo: & institutum non solùm philosophiæ, sed etiam nouæ Academiæ aduersus obtrectantium calumnias defensum est. Sequitur alterum exordium, in quo describitur occasio proximi dialogi, qui fingitur habitus in villa Hortensij, vbi Catulus & Hortensius, qui priore libro inter se collocuti fuerant, ille pro noua, hic pro vetere Academia, nunc inuitant Lucullum ad disserendum: vt quæ ab Antiocho philosopho audierit, sicut ipse erat pollicitus, exponat. Hic igitur aditus est ad dialogismum, & proximum sermonem ex occasione loci & personarum.

Bauli, vicus.

2 Bauli, vicus in Campania inter Baias & Mysenum, vbi quondam Herculis boues stabulati varios boatus ediderunt, vnde nomen vico datum est.

Xystus.

3 Xystus, porticus ampla latitudine, in qua athletæ per hyberna tempora exercentur. Vitruuius libro 6.

Res integra.

4 Res integra, est intacta, & quasi illibata, de qua nihil adhuc est disputatum, aut iudicatum: cui opponitur res peracta. Integra igitur disputatio Lucullo traditur, quasi nihil aut certè parum Hortensius pro Academia vetere dixerit hesterna disputatione, cùm esset collatus cum Catulo.

Res in prõptu

5 In promptu res esse dicitur facilis, perspicua, & peruulgata, & quæ quasi sua sponte se nobis offert ad dicendum, vt Academico primo. Itaque non hæsitans respondebo, sed ea dicam, quæ mihi sunt in promptu. Huic opponitur res abstrusa & abscõdita, quæ alta & profunda cogitatione mentis indiget, nec primo nobis quasi aspectu occurrit.

[1] Tum ille, Non sanè, inquit, Hortensi conturbat me expectatio tua: etsi nihil est iis qui placere volunt, tam

aduersariũ: sed quia nõ laboro q̃ valde ea quæ dico, probaturus sim, eo minus cõturbor. dicam enim nec mea, nec ea, in quibus si non fuerit, non vinci me malim, quàm vincere.[2] sed me hercule, vt quidem nũc se causa habet, etsi hesterno sermone labefactata est, mihi tamen videtur esse verissima.[3] Agam igitur sicut Antiochus agebat: nota enim mihi res est: nam & vacuo animo illũ audiebã, & magno studio, eadem de re etiam sæpius: vt etiam maiorem expectationẽ mei faciam, q̃ modò fecit Hortẽsius.[4] Cũ ita esset exorsus, ad audiendũ animos ereximus. At ille, Cùm[5] Alexandriæ Quæstor, inquit, essem, fuit Antiochus mecum, & erat iam antea Alexãdriæ familiaris Antiochi Heraclitus Tyrius, qui & Clitomachum multos annos, & Philonem audierat, homo sanè in ista philosophia, quæ nunc propè dimissa reuocatur, probatus, & nobilis,[6] cum quo & Antiochum sæpe disputantem audiebam, sed vtrunque leniter: & quidem isti libri duo Philonis, de quibus heri dictum à Catulo est, tum erant allati Alexandriam, tùmque primùm in Antiochi manus venerant,[7] & homo natura lenissimus (nihil enim poterat fieri illo mitius) stomachari tamen cœpit. mirabar: neque enim vnquam antea videram. At ille Heracliti memoriã implorans, quærere ex eo, viderentúrne illa Philonis, aut ea num vel è Philone, vel ex vllo Academico audiuisset aliquando? Negabat. Philonis tamen scriptum agnoscebat: nec id quidem dubitari poterat. nam aderãt mei familiares, & docti homines, P. & C. Selij,

& Tetrilius Rogus, qui se illa audisse Romæ de Philone, & ab eo ipso duos illos libros diceret descripsisse. Tum & illa dixit Antiochus, quæ heri Catulus commemorauit à patre suo dicta Philoni, & alia plura: nec se tenuit, quin contra suum doctorem librum etiam ederet, qui Sosus inscribitur. 8 *Tum igitur & cùm Heraclitum studiose audirem contra Antiochum differentẽ, & item Antiochum contra Academicos, dedi Antiocho operã diligentius, vt causam ex eo totam cognoscerem. Itaque complures dies, adhibito Heraclito, doctisque compluribus, & in his Antiochi fratre Aristo, & præterea Aristone & Dione, quibus ille secundum fratrem plurimũ tribuebat: multum temporis in ista vna disputatione consumpsimus.*

1 Lucullus incipit Academiam veterem defendere, cuius oratio quatuor constat partibus, exordio, narratione, confirmatione, & refutatione. In exordio remouet suspicionem timoris, qualis in magnis & grauibus disputationibus contingere solet. Argumentum fiduciæ est ab adiunctis, quòd dicturus sit non sua, sed aliena, & ab Antiocho accepta. Est autem benignum, vt ait Plinius, & plenum ingenui pudoris, fateri per quos profeceris: sic Cicero in libro de repub. Platonis se comitẽ profitetur: & in consolatione filiæ Crantorem, inquit, sequor: item Panætium in officiis, & in dialecticis & rhetoricis Aristotelem sequitur, vt ipse testis est.

2 Primus locus attentionis ab adiuncto propositæ causæ, quòd sit verissima.

3 Secundus locus, vbi Lucullus duas causas reddit, cur hanc Academicam disputationem & controuersiam planè teneat.

4 Hîc finis est exordij, & transitus ad narrationem, in qua locus, tẽpus, & circũstantiæ reliquæ notantur, quibus Lucullus Academicam quæstionem percipere potuit à summis & nobilissimis philosophis, quorũ disputationibus Alexandriæ ipse sæpius interfuit. Prima pars narrationis est de contentione audita inter Antiochũ & Heraclitum, quorum alter veterem, alter nouam Academiam defendebat.

Alexandria. 5 Alexandria, vrbs AEgypti ab Alexandro magno condita iuxta Canopicũ Nili ostium, quondam gymnasiis & literis floruit: vbi Lucullus Quæstor cum philosophis aliquandiu versatus est, cùm à L. Sylla ad Ptolemæũ regem comparandæ classis & conciliandæ amicitiæ gratia missus esset.

6 Altera pars narrationis de contentione inter Philonem & Antiochum comprehensa libris vtrinque scriptis: atque hîc Lucullus declarat quantam molestiam libri Philonis pro Academia noua compositi Antiocho attulerint.

7 Ex affectu vult probare quàm absurda visa sit Antiocho librorum Philonis sententia.

8 Iterat primam partem narrationis de audita & percepta disputatione inter Heraclitum & Antiochum, ne ad ignotam causam & quæstionem tractandam accedere videatur.

[1] Sed ea pars quæ contra Philonem erat, prætermittenda est. minus enim acer est aduersarius is, qui ista quæ sunt heri defensa, negat Academicos omnino dicere. etsi enim mentitur, tamen est aduersarius lenior. Ad Arcesilam Carneadémque veniamus. Quæ cùm dixisset, sic rursus exorsus est: Primùm mihi videmini (me autem nomine appellabat) cùm veteres physicos nominatis, facere idem quod seditiosi ciues solent, cùm aliquos ex antiquis claros viros proferunt, quos dicant fuisse populares, vt eorum ipsi similes esse videätur. Repetunt iam P. Valerium, qui exactis Regibus primo anno Consul fuit: commemorant reliquos, qui leges populares de prouocationibus tulerunt, cùm Consules essent: tum ad hos notiores, C. Flaminium, qui legem Agrariam aliquot annis ante secundum Punicum bellum Tribunus pl. tulerit inuito Senatu, & postea bis Consul factus sit: L. Cassium, Qu. Pompeium. illi quidem etiam P. Africanum referre in eũdem numerum solent. Duos verò sapiẽtissimos & clarissimos fratres, P. Crassum & P. Scæuolam, aiunt Ti. Graccho legum authores fuisse, alterum quidem, vt videmus, palàm: alterũ, vt suspicamur, obscurius. Addunt etiam C. Marium: & de hoc quidem nihil mentiuntur. Horum nominibus tot virorum atque tantorum expositis, eorum se institutum sequi dicunt. [2] Similiter vos cùm perturbare, vt illi Rempubl. sic vos philosophiam bene iam cõstitutam

velitis, Empedoclem, Anaxagoram, Democritum, Parmenidem, Zenonem, Platonem etiam & Socratem profertis. [3] *Sed neque Saturninus (vt nostrum inimicum potissimum nominem) simile quicquam habuit veterum illorum,* [4] *nec Arcesilæ calumnia conferenda est cũ Democriti verecundia.* [5] *& tamen isti physici rarò admodum, cùm hærent aliquo loco, exclamant quasi mente incitati: Empedocles quidem, vt interdum mihi furere videatur, abstrusa esse omnia, nihil nos sentire, nihil cernere, nihil omnino quale sit, posse reperire.* [6] *Maiorem autem partem mihi quidem omnes isti videntur nimis etiam quædam affirmare, plúsque profiteri se scire, quàm sciant.* [7] *Quòd si illi tum in nouis rebus quasi modò nascentes hæsitauerunt, nihilne tot seculis, summis ingeniis, maximis studiis explicatum putamus? nónne, cùm iam philosophorum disciplinæ grauissimæ constitissent,* [8] *tum exortus est vt in optima Republica Ti. Gracchus qui otium perturbaret, sic Arcesilas, qui cõstitutam philosophiam euerteret, & in eorum authoritate delitesceret, qui negassent quicquam sciri aut percipi posse?* [9] *Quorum è numero tollendus est & Plato & Socrates: alter, quia reliquit perfectissimam disciplinã Peripateticos & Academicos nominibus differentes, re congruentes, à quibus Stoici ipsi verbis magis quàm sententiis dissenserunt. Socrates autem de seipso detrahens in disputatione plus tribuebat iis quos volebat refellere. ita cũ aliud diceret atq; sentiret, libẽter vti solitus est ea dissimulatione, quam Græci εἰρωνείαν vocant: quam ait*

etiam in Africano fuisse Fannius: idque propterea vitiosum in illo non putandum, quòd idem fuerit in Socrate.[10] *Sed fuerint illa vetera, si vultis, incognita: nihilne est ergo actum, quòd inuestigata sunt posteaquam Arcesilas Zenoni, vt putatur, obtrectans, nihil noui reperienti, sed emendanti superiores, immutatione verborum, dum huius definitiones labefactare vult, conatus est clarissimis rebus tenebras obducere?*[11] *Cuius primò nō admodum probata ratio,*[12] *quāquam floruit tum acumine ingenij, tum admirabili quodam lepore dicendi, proximè à Lacyde solo retenta est: pòst autem confecta à Carneade, qui est quartus ab Arcesila. audiuit enim Egesinum, qui Euandrum audierat Lacydis discipulū, cùm Arcesilæ Lacydes fuisset.*[14] *Sed ipse Carneades diu tenuit.*[15] *nam nonaginta vixit annos: & qui illum audierant, admodum floruerunt. è quibus industriæ plurimum in Clitomacho fuit.*[16] *declarat multitudo librorum ingenij non minus in hoc,*[17] *quàm in Carneade eloquentiæ, in Melonthio Rhodio suauitatis. Bene autem nosse Carneadē Stratoniceus Metrodorus putabatur. Iam Clitomacho Philo vester operam multos annos dedit. Philone autem viuo patrocinium Academiæ non defuit.*

❧ 1 Principium confirmationis digressionem continet ad eleuandam authoritatem nouorum Academicorum, è quibus Philonis sententiam Lucullus contemnit. Arcesilam & Carneadem seditiosis ciuibus comparat. Prima pars similitudinis constat inductione exemplorum, quæ clarorum principum species sunt, qui videntur populares extitisse, P. Valerius collega Iunij Bruti primus de prouocatione à magistratibus ad populum legem tulit, vnde Publicola dictus est: quæ lex à Murena Consule iterum lata est, itémque à M. Valerio Cōsule, cùm tenues à potentibus premerentur, tertiò promulgàta. C. Flaminius Tribunus plebis legem tulit de diuidendo agro Gallico: Spurius Cassius Consul primus Agrariam legem promulga-

uit, vt ager Hernicus diuideretur: qui vt primùm magiſtratu abiit, damnatus necatúſque eſt. Lege Liuium lib. 1. decadis primæ. Publius Africanus ſimulauit ſe patronum legis Agrariæ, licet eam minimè probauerit. Tiberius Gracchus non per ſeipſum Agrariam legem ferre inſtituit, ſed adhibuit in conſilium conſtantiſsimos viros, è quibus Craſſus Pontifex maximus fuit, & Lucius Scæuola Iureconſultus. C. Marius Tribunus plebis inuito Senatu legem de ferendis ſuffragiis tulit, quæ ſpecie ipſa popularis erat.

2 Sequitur altera pars ſimilitudinis illuſtrata exemplis veterum philoſophorum, quorum ſimiles noui Academici videri volebant. Empedocles Agrigentinus floruit Olympiade 84. auditor Parmenidis, poeta excellens & philoſophus Pythagoreus. Anaxagoras Clazomenius Anaximenis diſcipulus, philoſophatus eſt Athenis ſub Callia principe, & impietatis crimine damnatus, quòd ſolem cădentem eſſe diceret. Democritus Mileſius diſcipulus Anaxagoræ omnibus ingenuis artibus & diſciplinis apprimè deditus, ſed tamen in philoſophia plerunque lapſus. Parmenides Eleates Xenophanis & Anaximandri diſcipulus philoſophiam verſibus expreſſit. Zeno Eleates Parmenidis auditor ſtudioſus phyſicæ. Plato Athenieſis in ſuis dialogis Socratem facit omnium rerum inſcium & ignarum.

3 Confutat vtranque partem ſimilitudinis, & exempla propoſita, ídque à diſſimilibus. Prima diſſimilitudo pertinet ad confutandam protaſin ſuperioris ſimilitudinis, quòd Lucius Apuleius Saturninus Tribunus plebis ſeditioſus valde diſſimilis fuerit eorum, qui paulò antè commemorati ſunt.

4 Secunda diſſimilitudo refellit Apodoſin ſimilitudinis, quòd Democritus verecundus, Arceſilas impudens ſit: itaque multum interſit inter veteres illos philoſophos & nouos iſtos Academicos.

5 Proximus locus illuſtratur à diſsimilibus. Licet antiqui philoſophi ignorare ſe aliquid dicant, iidem tamen multa ſcire ſe confirmant.

6 Maiorem partem dixit, pro maiori ex parte, vt Tuſculana quarta, Chryſippus & Stoici cùm de animi perturbationibus diſputant, magnam partem in his partiendis & definiendis occupati ſunt.

7 Hic conceſsio quædam latet, Antiquiſsimi philoſophi fuerint ignari: & argumentum à cauſis: attamen diuturnitas temporis, & ſubtilitas hominum, & induſtriæ magnitudo potuit tandem aliquando ſcientiă aliquam & eruditionĕ proferre.

8 Arceſilas cum Tiberio Graccho comparatur à ſimili: quòd vt hic reipub. ſic ille philoſophiæ bene cōſtitutū & pacatum ſtatum perturbauerit: atque is Arceſilas in hac perturbatione, vt cauſam ſuam probabilem faceret, deliteſcebat in authoritate veterum philoſophorum, id eſt, ſentĕtiam ſuam defendebat eorum authoritate, quaſi ipſe non videretur author eius ſententiæ, ſed potius veteres, de quibus antè diximus.

9 Reſpondet ad duo poſtrema exempla de Platone & Socrate, quorum alter Plato perfectam philoſophiam reliquit de vita & moribus, de diſſerendo, de natura & rebus occultis, vt docet Cicero primo Acad. ad Varronem. Socrates autem ironicōs ſe nihil ſcire dixit: quam ironiam Cicero in Bruto facetam & elegantem putat: eſt enim & minimè inepti hominis, & eiuſdĕ etiam faceti, cùm de ſapientia diſceptetur, hanc ſibi primùm detrahere, eis tribuere, qui eam ſibi arrogăt, vt apud Platonem Socrates effert in cælum laudibus Protagoram, Hyppiam, Prodicū, Gorgiam, cæteros, ſe autem omnium rerum inſcium fingit & rudem: decet hoc neſcio quo modo illum.

10 Iterat conceſſionem de ignorantia veterum, & Arceſilæ calumniam co-

arguit à causis, propterea quòd multa progressionibus temporum inuenta patefa-ctáque sint. Quo loco Arcesilæ & Zenonis ineptiæ notantur, quorum alter omnem scientiam & cognitionem de medio tollere, alter Academiam veterem inuictis vocabulis nouis corrigere voluerit: de qua correctione lege Ciceronem Acad. primo, & libro 4. de Finibus.

11 Describit seriem & progressionem Academicorũ ab Arcesila vsque ad Philonem, vt intelligi possit quos Academia noua patronos habuerit.

12 Arcesilas erat in inueniendo fœlicissimus, & ad respondendum promptissimus, & ad persuadendum acerrimus, omnémque orationis figuram & venustatem conabatur exprimere. Diogenes Laertius.

13 Lacydes Arcesilæ successit in Academia, & in horto docuit, quem Attalus rex construxerat: qui locus dictus est Lacydium.

14 Elegans gradatio, qualis est apud Diogenem in vita Lacydis: qui iuuenis solus ex omni memoria Phocensibus Teleucli & Euandro scholam tradidit: Euandro successit Egesinus Pergamenus: Egesino Carneades.

15 Carneades obiit anno ætatis suæ octuagesimo tertio, vt ait Laertius, in quo dissentit à Cicerone.

16 Clitomachus Carthaginiensis eò doctrinæ processit, vt supra quadraginta volumina scripserit, successeritque Carneadi.

17 Comparatio trium philosophorum à paribus. Clitomachus tam subtilis fuit, quàm eloquens Carneades, & quàm suauis Melontius.

[1] Sed quod nos facere nunc ingredimur, vt contra Academicos disseramus, id quidam è philosophis, & ij quidem non mediocres, faciendum omnino non putabant: nec æquum esse, vllam rationem disputare cum iis qui nihil probarent: Antipatrúmque Stoicum, qui multus in eo fuisset, reprehendebant: [2] nec definiri aiebant necesse esse, quid esset cognitio, aut perceptio: aut, si verbum è verbo volumus, comprehensio, quã κατάληψιν *illi vocant: eósque qui persuadere vellent esse aliquid quod comprehendi & percipi posset, inscienter facere dicebãt: propterea quòd nihil esset clarius* ἐνάργεια *vt Græci, perspicuitatem aut euidentiam nos, si placet, nominemus, fabricemúrque, si opus erit, verba, ne hic sibi (me appellabat iocans) hoc licere soli putet. sed tamen orationem nullã putabant illustriorẽ ipsa euidentia reperiri posse, nec ea quæ tam clara essent, definienda censebant. [3] Alij*

autem negabant ſe pro hac euidentia quicquã priores fuiſſe dicturos: ſed ad ea quæ contra dicerentur, dici oportere putabant, ne qui fallerentur. Plerique tamẽ & definitiones ipſarum etiam euidentiũ rerum non improbant: & rem idoneam de qua quæratur, & homines dignos quibuſcum diſſeratur, putãt. [4] *Philo autem dum noua quædam commouet, quòd ea ſuſtinere vix poterat quæ contra Academicorum pertinaciam dicebãtur, & apertè mentitur, vt eſt reprehenſus à patre Catulo: &, vt docuit Antiochus, in id ipſum ſe induit, quod timebat. Cùm enim ita negaret quicquam eſſe, quod comprehẽdi poſſet (id enim volumus eſſe ἀκατάληπτον) ſi illud eſſet, ſicut Zeno definiret, tale viſum (iam enim hoc pro φαντασίᾳ verbũ ſatis heſterno ſermone triuimus)*[5] *viſum igitur impreſſum, effictúmq; ex eo vnde eſſet, quale eſſe non poſſet, vt ex eo vnde non eſſet, id nos à Zenone definitum rectiſſimè dicimus.* [6] *Quî enim poteſt quicquam comprehendi, vt planè confidas id perceptum cognitúmque eſſe, quod eſt tale, quale vel falſum eſſe poſſit?*[7] *Hoc cùm infirmat tollitque Philo, iudicium tollit incogniti & cogniti: ex quo efficitur, nihil poſſe comprehendi. ita imprudens eò, quò minimè vult, reuoluitur.*

1 Expoſitis & exagitatis Academię nouæ patronis, Lucullus antequã ad confirmationem ſuæ ſententiæ accedat, deliberationem quãdam inſtituit, an liceat diſputare contra nouam Academiam, nécne. Prima pars eſt deliberationis, quòd non liceat, quæ confirmatur à repugnantibus.

2 Altera ratio ab adiunctis: ſyllogiſmus ſimplex primi generis:
Quæ clara ſunt, definitione non indigent:
Perceptio & euidentia ſunt res claræ:
Neutra igitur harum definitione & diſputatione indiget.

3 Secunda pars deliberationis alteram partem contradictionis continet, quòd liceat contra Academicos diſputare, quæ confirmatur à diſſimilibus, & à fine.

4 Hoc vestibulum est proximæ confutationis, in quo Philonis authoritas eleuatur, & κατάληψις definitur, de qua inter Academicos nouos & veteres contentio orta est.

5 κατάληψις, est visio impressa & efficta ex vero & proprio obiecto, vt comprehēsio hominis ex ipso homine, qualis non esset ex alieno obiecto, vt cōprehensio hominis ex equo fieri non posset.

6 Probat secundam partem definitionis, quòd κατάληψις ex alieno subiecto non fiat. quo nomine definitur perfecta consummatáque scientia, quæ fit cùm propriam & veram & certam cuiusque rei speciem & formam cernimus.

7 Hic locus videtur esse mutilus & corruptus, nec vllum crimen inconstantiæ in Philone coarguit.

[1] Quare omnis oratio contra Academiam suscipitur à nobis, vt retineamus eam definitionem, quā Philo voluit euertere. quā nisi obtinemus, percipi nihil posse concedimus. [2] Ordiamur igitur à sensibus: quorum ita clara iudicia & certa sunt, vt si optio naturæ nostræ detur, & ab ea deus aliquis requirat, contentáne sit suis integris incorruptisque sensibus, an postulet melius aliquid, non videam quid quærat amplius. [3] Neque verò hoc loco expectandū est, dum de [4] remo inflexo, aut de [5] collo columbæ respondeam. nō enim is sum, qui, quicquid videtur, tale dicam esse, quale videatur. Epicurus hoc viderit, & alia multa. Meo autem iudicio ita est maxima in sensibus veritas, si & sani sunt, & valentes, & omnia remouentur quæ obstant & impediūt. [6] Itaque & lumen mutari sæpe volumus: & situs earū rerū quas intuemur, & interualla aut contrahimus, aut diducimus, multáque facimus vsque eò, dum aspectus ipse fidem faciat sui iudicij. [7] Quod idem fit in vocibus, in odore, in sapore: vt nemo sit nostrum, qui non in sensibus sui cuiusque generis iudiciū requirat acrius. [8] Adhibita verò exercitatione & arte, vt oculi pictura teneantur, &

aures cantibus, quis est quin cernat quãta vis sit in sensibus? Quàm multa vident [9] pictores in vmbris, & in eminentia, quæ nos non videmus? quàm multa quæ nos fugiunt in cantu, exaudiunt in eo genere exercitati? qui primo [10] inflatu tibicinis [11] Antiopã esse aiunt, aut [12] Andromachã, cùm id nos ne suspicemur quidem. [13] Nihil necesse est de gustatu & odoratu loqui, in quibus intelligentia etsi vitiosa, est quædam tamen.[14] Quid de tactu, & eo quidem quem philosophi [15] interiorem vocãt, aut doloris, aut voluptatis? in quo [16] Cyrenaici solo putant veri esse iudicium, quia sentiatur.[17] Potéstne igitur quisquam dicere, inter eum qui doleat, & inter eum qui in voluptate sit, nihil interesse? aut, ita qui sentiet, non apertißimè insaniat?[18] Atqui qualia sunt hæc quæ sensibus percipi dicimus: talia sequuntur ea quæ non sensibus ipsis percipi dicuntur, sed quodammodo sensibus, vt hæc: illud est album, hoc dulce, canorum illud, hoc bene olens, hoc asperum. Animo iam hæc tenemus comprehensa, non sensibus.[19] Ille deinceps equus est, ille canis. cætera series deinde sequitur maiora nectẽs, vt hæc quæ quasi expletam rerum comprehensionẽ amplectuntur: Si homo est, animal est mortale rationis particeps. Quo è genere nobis notitiæ rerum imprimuntur, sine quibus neque intelligi quicquam, neque quæri aut disputari potest.[20] Quòd si essent falsæ notitiæ (ἐννοίας enim notitias appellare tu videbare) si igitur essent hæ falsæ, aut eiusmodi visis impressæ, qualia visa à falsis discerni non possent: quo tandem his modo vteremur?[21] quomodo

autem, quid cuique rei consentaneum esset, quid repugnaret, videremus? [22] *Memoriæ quidem certè, quæ non modò philosophiã, sed omnis vitæ vsum, omnésque artes vna maximè cõtinet, nihil omnino loci relinquitur. quæ potest enim esse memoria falsorum? aut quid quisquam meminit, quod non animo comprehẽdit, & tenet?* [23] *Ars verò quæ potest esse, nisi quæ non ex vna aut duabus, sed ex multis animi perceptionibus constat? quam si subtraxeris, quî distingues artificem ab inscio? non enim fortuitò hunc artificem dicemus esse, illum negabimus, sed cùm alterum percepta & comprehensa tenere videmus, alterum non item:* [24] *cúmque artium aliud eiusmodi genus sit, vt tantũmodo animo rem cernat: aliud, vt moliatur aliquid, & faciat: quomodo aut geometres cernere ea potest, quæ aut nulla sunt, aut internosci à falsis non possunt: aut is qui fidibus vtitur, explere numeros, & conficere versus? Quod idem in similibus quoque artibus continget: quarum omne opus est in faciendo atque agendo. Quid enim est quod arte effici posßit, nisi is qui artem tractabit, multa perceperit?*

1 Constituit θέσιν totius contentionis aduersus nouos Academicos, quòd aliqua sit rerum κατάληψις: hæc enim princeps & generalis est quæstio, de qua deinceps disceptabitur. Sed argumenta Luculli, si dialecticum iudicium ad iudicandam quæstionem adhibeatur, falsa & inconsequentia reperientur. Academici noui negant vllam esse κατάληψιν, id est, firmam & certam perceptionem: vel, si dicere mauis, scientiam. qua definitione nominis posita totam orationem Luculli concidere necesse est: nec enim sensus hominis, nec animus, aut mens, aut ratio, quicquam hoc firmo & constanti genere comprehensionis percipit, sed solus deus, qui veras & simplices rerum causas & formas cognoscit. In hominibus autem perexigua est huius diuinæ lucis scintilla, quæ opinio potius quàm scientia debet appellari.

2 Primũ argumentum ad probãdam κατάληψιν, sumitur à sensibus, in quibus primæ sunt cognitionis & comprehensionis causæ.

3 Occurrit exemplis Academicorum, quibus ἀκαταληψίαν probare solent, & sensus interdum fallaces & incertos esse concedit, eleuátque authoritatẽ Epicuri.

4 Remus in aqua fractus apparet & inflexus, quia pars quæ est in aqua, videtur propior nobis esse, quàm reuera sit, & idcirco partes remi recto aspectu in aqua continuatè videri non possunt. Aqua autem quia corpus est διάφανον spissum, facit vt pars remi, quæ est demersa, maior videatur, & idcirco propior oculis nostris. hæc quæstio agitatur à Seneca cap. 3. libri primi quæstionum naturalium.

5 Seneca libro primo quæstionum naturalium, capite quinto,

Colla Cytheriacæ splendent agitata Columbæ.

Videntur autem diuersis coloribus distincta, vel pro ratione lucis, quæ colorem & oculum subinde mutat: vel quòd reuera pennæ in collo sint diuersicolores.

6 Declarat inductione per species, quando & quo modo fiat in singulis sensibus cõprehensio & veritas. Primus locus inductionis est de oculis & aspectu. Verùm, vt diximus, nulla est in his κατάληψις, id est scientia, quia sensus veras & simplices rerũ species non intuẽtur, vt rectè disputat Socrates in Theæteto: nec sequitur si sensus vera sentiant, vt veritatem sciant & percipiant, quia aliud est sentire, aliud scire.

7 Secundus locus inductionis de tribus sensibus, auditu, odoratu, & gustatu.

8 Confirmat fidem & constantiam in sensibus ab aliis causis, cùm ad naturã sanam & integram accesserit ratio confirmatióque doctrinæ, vt ad iudicium oculorum, pictura, aurium, musica.

Vmbræ. 9 Vmbræ in pictura sunt, quibus imagines planæ, solidæ videntur esse, & habere aliquem recessum: eminentia autem, qua imagines planæ eminere atque extare videntur. Eminentia.

10 Tibicines dicuntur inflare, qui tibia vel buccina canunt, qui olim in Comœdiis & Tragœdiis varios faciebant modos, vt vel ex ipso cantu & sono periti homines intelligerent quæ Comœdia vel Tragœdia recitanda esset.

Antiopa. 11 Antiopa, tragœdia est Accij poetæ de casibus & miseriis Antiopæ vxoris Lyci regis Thebanorum.

Andromacha. 12 Andromacha, Tragœdia Ennij poetæ de calamitatibus & ærumnis Andromaches vxoris Hectoris, quæ capta Troia à Neoptolemo rapta est, & postea variis modis agitata.

13 Iterat argumentum de tribus sensibus.

14 Probat similiter in tactu esse comprehensionem aliquam veri. Primum argumentum à testimonio Cyrenaicorum, cuius argumenti, sicut reliquorum, vna & communis est solutio, quòd licet sensus interdum verum sentiant, nihil tamen vnquam percipiunt: quia perceptio versatur circa communes & vniuersales notiones, sensus circa singulares.

15 Quia tactus organum non est ipsa caro, sed aliquid subtus carnem, in quo est sensus omnium rerum tactilium: & mediũ ipsum in tactu est nobis magis cognatum, quàm in reliquis sensibus.

16 Cyrenaici philosophi ab Aristippo Cyrenaico nomen habent, qui voluptatem corporis cum virtute copulauit, à Zenophonte condiscipulo refutatus.

17 Secundum argumentum à repugnantibus.

18 Transit à singularibus notionibus sensuum ad generales animi notitias à sensibus profectas, quas declarat exemplis.

19 Alia sunt exempla earum notionũ quæ perfectam rei propositæ naturam definiendo comprehendunt.

20 Confirmat aliquam esse comprehensionem animo & mente factam, idque à repugnantibus. Syllogismus connexus secundus, cuius assumptio præcessit.

21 Secundum argumentum à circunstantiis comprehensionum.

22 Tertium argumentũ fallax eſt: memoria enim theſaurus eſt tam falſarũ, quàm verarum notionũ, & ſæpe falſa meminimus, quæ tamen vera putamus eſſe.

23 Quartum argumentum à definitione artis, quæ conſtat ex multis præceptis varia notione comprehenſis, vt Grammatica ex regulis orthographiæ, æthimologiæ, ſyntaxis, proſodiæ.

24 Quintum argumentum à diuiſione artis in duo genera, quorum vnum θεωρητικὸν appellatur, alterum πρακτικόν. ſic Plato in ciuili ſcientiam in agentem & cognoſcentem partitur: quæ partitio antiqua magis, quàm vera eſt: quia omnes artes cõſtant præceptis & vſu: præcepta auté ſpeculationes quædam ſunt & contéplationes, id eſt θεωρήματα: vſus verò in actione vel opere cernitur, quæ πρᾶξις eſt.

[1] *Maximè verò virtutum cognitio confirmat percipi & comprehendi multa poſſe: in quibus ſolis ineſſe etiam ſcientiam dicimus, quam nos non comprehenſionem modò rerum, ſed eam ſtabilem quoque & immutabilem eſſe cenſemus:* [2] *itémque ſapientiam artem viuendi, quæ ipſa ex ſeſe habeat conſtantiam.* [3] *Ea autem conſtantia ſi nihil habeat percepti & cogniti, quæro vnde nata ſit, aut quomodo?* [4] *Quæro etiam, ille vir bonus qui ſtatuit omnem cruciatum perferre, intolerabili dolore lacerari potius, quàm aut officium prodat, aut fidem, cur has ſibi tam graues leges impoſuerit, cùm, quamobrem ita oporteret, nihil haberet comprehenſi, percepti, cogniti, conſtituti?* [5] *Nullo igitur modo fieri poteſt, vt quiſquam tanti æſtimet æquitatem & fidem, vt eius conſeruandæ cauſſa nullum ſupplicium recuſet, niſi iis rebus aſſenſus ſit, quæ falſæ eſſe non poſſunt.* [6] *Ipſa verò ſapientia ſi ſe ignorabit ſapientia ſit nécne, quomodo primùm obtinebit nomen ſapientiæ? deinde quomodo ſuſcipere aliquam rem, aut agere fidenter audebit, cùm certi nihil erit quod ſequatur? Cùm verò dubitabit quid ſit extremum & vltimum bonorum, ignorans quò omnia referantur, quî poterit eſſe ſapientia?* [7] *Atque etiam*

illud perſpicuum eſt, conſtitui neceſſe eſſe initium, quod ſapientia, cùm quid agere incipiat, ſequatur: idque initium eſſe naturæ accommodatum. [8] *nam aliter appetitio (eam enim volumus eſſe ὁρμὴν, qua ad agendum impellimur, & id appetimus, quod eſt viſum) moueri non poteſt. Illud autem quod mouet, prius oportet videri, eíque credi: quod fieri non poteſt, ſi id quod viſum erit, diſcerni non poterit à falſo.* [9] *Quomodo autem moueri animus ad appetendum poteſt, ſi id quod videtur, non percipitur, accommodatúmne naturæ ſit, an alienum? itémque, ſi, quid officij ſui ſit, non occurrit animo, nihil vnquam omnino aget, ad nullam rem vnquam impelletur, nunquam mouebitur.* [10] *quòd ſi aliquid aliquando acturus eſt, neceſſe eſt id ei verum, quod occurrit, videri.*

1 Sextum argumentum ducitur à philoſophia morali, quæ propoſiti de artibus argumenti ſpecies eſt, in qua Lucullus arbitratur ineſſe ſolidam & expreſſam ſcientiam, ſed falſo, cùm vetus illa de moribus diſciplina vanis opinionibus gẽtium & religione contineretur, non vllis demonſtrationibus, quæ ſolæ philoſophis videntur efficere ſcientiam.

2 Probat firmã & certã eſſe virtutũ κατάληψιν à cauſis: ſyllogiſm⁹ cõnex⁹ 2.
Si conſtantia vitæ nihil habuit percepti, ex ſapientia naſci non potuit:
Sed naſcitur ex ſapientia:
Habet igitur aliquid percepti.
Aſſumptio prima eſt, quæ complectitur definitiones ſapientiæ, vt ea ſit ars viuendi per ſe firma, & ex præceptis certis & indubitatis conſtans, qualem veteres philoſophi, qui ſapientes habebantur, nullam conſequi potuerunt, ſed à vera & recta via ſapientiæ procul aberrarunt.

3 Propoſitio ſyllogiſmi.

4 Illuſtratio propoſitionis per ſpecies virtutis, fidem, æquitatem, fortitudinem, quas vir bonus & fortis maximè expetendas iudicat.

5 Concluſio ſyllogiſmi.

6 Secundum argumentum à repugnantibus. Syllogiſmus connexus tertius:
Si ſapientia de ſe, rebúſque ſibi ſubiectis dubitet, non erit ſapientia;
Sed non dubitat. (hæc enim rationem vitæ, finémque bonorum omniũ perſpicit)
Eſt igitur aliqua ſapientia. Propoſitio ſyllogiſmi primo loco ponitur.

7 Aſſumptio ſyllogiſmi ex remotione antecedentis, quæ confirmatur primis cauſis & elementis beatæ vitæ, de quibus Cicero libro 3, 4, 5, de finibus. Qui libri nobis Chriſtianis ſatis indicant antiquis philoſophis non modò ignotam fuiſſe

summam beatæ vitæ, sed etiam primas caussas quæ hominem ad bene beatéque viuendum possent allicere. Itaque falso & supposito sapientiæ nomine vanam quandam & impiam bene viuendi artem tradiderunt.

8 Tertium argumentum à repugnantibus. Syllogismus connexus secundus:
Si visum verum à falso discerni non potest, nullus erit appetitus, qui nos ad bene viuendum incitet:
Sed aliquis est appetitus, quo impellimur ad summum bonum:
Igitur visum verum discerni potest à falso.

9 Amplificat proximum argumentum, iterátque syllogismum cõnexum secundi modi. Cuius propositio hic est.

10 Assumptio syllogismi & conclusio in eadem clausula reperiuntur, sicuti plerunque accidit in bonis authoribus.

[1] Quid quòd si ista vera sunt, ratio omnis tollitur, quasi quædam lux luménque vitæ: taménne in ista prauitate perstabitis? nam quærendi initium ratio attulit, quæ perfecit virtutem, cùm esset ipsa ratio confirmata quærendo. [2] Quæstio autem est appetitio cognitionis: quæstionísque finis inuentio. [3] At nemo inuenit falsa: nec ea quæ incerta permanent, inuenta esse possunt: sed cùm ea quæ quasi inuoluta fuerunt, aperta sunt, tum inuenta dicuntur. sic & initium quærendi, & exitus percipiendi & comprehendẽdi tenet. Itaque argumẽti conclusio, quæ est Græcè ἀπόδειξις, ita definitur, Ratio quæ ex rebus perceptis ad id quod non percipiebatur, adducit. [4] Quòd si omnia visa eiusmodi essent, qualia isti dicunt, vt ea vel falsa esse possent, neque ea posset vlla notio discernere, quo modo quempiam aut conclusisse aliquid, aut inuenisse diceremus? aut quæ esset conclusi argumenti fides? [5] Ipsa autem philosophia, quæ rationibus progredi debet, quem habebit exitum? [6] Sapientiæ verò quid futurum est? quæ neque de se ipsa dubitare debet, neque de suis decretis, quæ philosophi vocãt δόγματα: quorum nullum sine scelere prodi poterit. cùm

enim decretum proditur, lex veri rectique proditur. quo è vitio & amicitiarum proditiones, & rerumpublicarum nasci solét. Non potest igitur dubitari, quin decretum nullum falsum poßit esse, [7] sapientique satis non sit esse falsum, sed etiam stabile, fixum, ratum esse debeat, quod mouere nulla ratio queat. Talia autẽ neque esse, neque videri possunt eorum ratione, qui illá visa, è quibus omnia decreta sunt nata, negant quicquam à falsis interesse. [8] Ex hoc illud est natum, quod postula bat Hortensius, vt id ipsum saltem perceptum à sapiẽte diceretis, nihil posse percipi. [9] Sed Antipatro hoc idem postulãti, cùm diceret, ei qui affirmaret nihil posse percipi, consentaneum esse vnũ tamen illud dicere percipi posse, vt alia non poßẽt, [10] Carneades acutius resistebat. nam tantum abesse dicebat vt id consentaneum esset, vt maximè etiam repugnaret. qui enim negaret quicquam esse quod perciperetur, eum nihil excipere: ita necesse esse, ne id ipsum quidem quod exceptum non esset, comprehendi & percipi vllo modo posse. [11] Antiochus ad istũ locum preßius videbatur accedere. quoniam enim id haberent Academici decretum (sentitis enim iam hoc me δόγμα dicere) nihil posse percipi, non debere eos in suo decreto, sicut in cæteris rebus, fluctuare: præsertim cùm in eo summa consisteret. [12] hanc enim esse regulam totius philosophiæ, constitutionem veri, falsi, cogniti, incogniti. quam rationem quoniam susciperent, doceréque vellent quæ à quouis accipi oporteret, & quæ repudiari, certè hoc ipsum, ex quo omne veri falsique iudi-

cium esset, percipere eos debuisse.[13] *etenim duo esse hæc maxima in philosophia, iudiciũ veri, & finem bonorũ: neque sapientem posse esse, qui aut cognoscendi esse initium ignoret, aut extremũ expetẽdi, vt aut vnde proficiscatur, aut quò perueniendũ sit, nesciat.*[14] *hæc autem habere dubia, neque his ita confidere vt moueri non possint, abhorrere à sapientia plurimum. Hoc igitur modo potius erat ab his postulandum, vt hoc vnum saltem, percipi nihil posse, perceptum esse dicerent. Sed de inconstantia totius illorum sententiæ, si vlla sententia cuiusquam esse potest nihil approbantis, sit, vt opinor, dictum satis.*[15] *Sequitur disputatio copiosa illa quidem, sed paulo abstrusior. habet enim aliquantum à physicis: vt verear ne maiorem largiar ei qui contrà dicturus est, libertatem & licentiã. nam quid eum facturum putem de abditis rebus & obscuris, qui lucem eripere conetur?* [16] *Sed disputari poterat subtiliter, quanto quasi artificio natura fabricata esset primùm animal omne, deinde hominẽ maximè: quæ vis esset in sensibus: quemadmodũ prima visa nos pellerẽt, deinde appetitio ab his pulsa sequeretur: tum vt sensus ad res percipiẽdas intẽderemus.* [17] *mens enim ipsa, quæ sensuum fons est, atque etiam ipsa sensus est, naturalem vim habet, quam intendit ad ea quibus mouetur. itaque alia visa sic arripit, vt his statim vtatur, aliqua sic recondit: è quibus memoria oritur.*[18] *cætera autem similitudinibus construit, ex quibus efficiũtur notitiæ rerũ, quas Græci tum* [19] ἐννοίας, *tum* προλήψεις *vocant. eò cùm accessit ratio, argumen-*

tique conclusio, rerúmque innumerabilium multitudo, tum & perceptio eorum omnium apparet, & eadem ratio profecta hıs gradibus ad sapientiam peruenit. [20] *Ad rerum igitur scientiam, vitæque constantiam aptissima cùm sit mens hominis, amplectitur maximè cognitionẽ: & istam* καταληψιν, *quam, vt dixi, verbum è verbo exprimentes, comprehensionem dicemus, cùm ipsam per se amat (nihil est enim ei veritatis luce dulcius) tũ etiam propter vsum.* [21] *Quocirca etiam sensibus vtitur: & artes efficit quasi sensus alteros: & vsque eo philosophiã ipsam corroborat, vt virtutẽ efficiat, ex qua re vna vita omnis apta sit.* [22] *Ergo hi qui negant quicquam posse comprehendi, hæc ipsa eripiunt vel instrumenta, vel ornamenta vitæ, vel potius etiam totam vitam euertunt funditus, ipsúmque animal orbant animo: vt difficile sit de temeritate eorum, perinde vt causa postulat, dicere.*

1 Transit Lucullus à morali disciplina ad dialecticam, quam disputat esse cõprehensionis alicuius & perceptionis, ídque primùm ab inuentione prima parte huius artis. Syllogismus simplex primi generis:

Omnis inuentio est rerum verarum & certarum:
Quæstionis finis est inuentio:
Quæstionis igitur finis est rerum verarum & cèrtarum.

2 Assumptio syllogismi.

3 Propositio syllogismi falso probatur argumẽto: non enim inuentionis est, efficere vt res vera vel falsa, certa vel incerta videatur, sed syllogismi: nec quæstio cũ argumentis exposita est, dicitur inuenta esse, sed potius conclusa & iudicata: itaque videtur Lucullus inuentionem cum iudicio conturbare, quia iudicium quæstionis, quod in syllogismo situm est, ipse refert ad inuentionem.

4 Concludit ex vtraque dialecticæ artis parte aliquam esse rerum κατάληψιν: hæc siquidem doctrina & argumẽtum perspicuum, quo res aliqua probetur, inuenit, & syllogismum constantem, quo de quæstione proposita iudicetur, construit.

5 Hæc disputatio pertinet ad dialecticam methodum, quæ iubet in omnibus philosophiæ partibus via & ordine progredi, vt ea quæ dicuntur, facilè intelligi & percipi possint.

6 Vide quanta temeritas fuerit antiquorum philosophorum, qui discipulos

suos certis decretis sic addictos esse iubebant, vt scelus crederent de quoquam dubitare: cùm tamen innumerabilia penè huiusmodi hominum dogmata falsa & impia fuerint. Hos philosophos Græci δογματικοὺς appellant, qui tanquam aliquid percipi posset, certas formulas artium descripserunt. Academicos autem ἐφεκτικοὺς, qui nihil definiunt, & de rebus ita disputant, vt comprehendi non possint.

7 Hoc quidem de sapiente verè dictum est, quippe qui certam & stabilem scientiam teneat: sed veteres philosophi qui sua decreta sapientiæ tribuebant, stultè & insipienter sapientiæ laudem sibi vendicabant.

8 Consectarium est ex propositione proximi syllogismi:

Omne decretum debet esse philosopho ratum & perceptum:
Nihil posse percipi est decretum Academiæ nouæ:
Hoc igitur saltem ratum & perceptum Academicis esse debet.

9 Explicat scholasticas altercationes philosophorum. Prima est Antipatri Stoici cõtra nouam Academiam ab adiunctis. Academici dicunt nihil posse sciri: ergo hoc vnum saltem sciunt, nihil posse sciri.

10 Carneades Antipatro resistit à genere ad speciem:

Nulla res percipi potest:
Id autem ipsum, nihil posse percipi, est aliqua res:
Non potest igitur vel idipsum saltem percipi. In hac sententia cùm esset Carneades, non vtebatur his verbis, quæ plenam affirmationem significarent, sed iis tantùm, quæ probabilẽ opinionem de his rebus, de quibus disserebatur, aliquam præ se ferrent, cuiusmodi essent, Ita opinor, Sic mihi videtur, & similia.

11 Antiochus Carneadẽ refellit à similibus, vbi allegoria est à nauibus, quæ quemadmodum non fluctuant, cùm summa aquæ consistit, sic cùm summa ratio sit Academiæ nouæ, nihil posse percipi, in ea fluctuare, & incerta esse non debet.

12 Declarat similitudinem ab adiunctis. Syllogismus simplex primi generis:

Regula philosophiæ est constitutio veri falsi, cogniti incogniti:
Academici sequuntur regulam philosophiæ:
Constituunt igitur verum, falsum, cognitum, incognitum.

13 Aliud argumentum ab adiunctis, & syllogismus ex eodem genere primo simplicium:

Duæ sunt partes principes philosophiæ, Dialectica quæ circa iudicium veri: & Ethica, quæ circa morum doctrinam versatur:
Sed Academici hæc dubia & incerta esse dicunt:
Abhorrent igitur à philosophia. Propositio prima est.

14 Assumptio & Conclusio.

15 Hic Lucullus imitatur veteres dialecticos, qui disputationem de sensuũ & animorum notitiis præcipuam dialecticæ artis partem faciebant, vt docet Cicero primo Academico ad Varronem, cùm tamen hæc vniuersa propriè ad physicam debeat referri, vbi disseritur de facultatibus animæ.

16 Duo sunt fontes, vnde manat omnis cognitio & perceptio, sensus & mẽs, quorum vterque à rebus sibi oblatis ad eas percipiendas mouetur.

17 Animus in homine vnus est, qui videt, qui audit, qui olfacit, qui gustat, qui tangit, qui ratiocinatur & intelligit, sed tamen doctrinæ gratia distinguitur à philosophis, vt cùm res corporeas & materiatas instrumentis corporeis percipit, sensus appelletur: cùm verò generales rerum notiones concipit, propriè mens dicatur, licet tamen, vt dixi, eadem anima vtrumque faciat.

18 Animus generales notiones facit & construit ex inductione rerum specie similium.

19 Ἐννοίας Cicero notiones & notitias vocat : προλήψεις verò anticipationes: id est, anteceptas animo rerum quasi quasdam informationes, quòd animus per se res intelligat, antequam doceatur.

20 Concludit totam vim mentis humanæ, vbi & finis ostenditur, ad quem nata est, & causæ, quæ ad finem ipsum referuntur.

21 Quemadmodum mens sensibus res speciales & materiatas: sic artibus res generales & vniuersas videt & cognoscit.

22 Conclusio aduersus Academicos à repugnantibus.

[1] Nec verò satis constituere possum, quod sit eorum consiliũ, aut quid velint. interdũ enim cùm adhibemus ad eos orationẽ eiusmodi, si ea quæ disputantur, vera sint, tum omnia fore incerta: respondent, [2] Quid ergo istud ad nos? num nostra culpa est? naturã accusa, quæ in profundo veritatẽ, vt ait Democritus, penitus abstruserit. [3] Alij autẽ elegãtius: qui etiã querũtur quòd eos insimulemus omnia incerta dicere: quantúmque intersit inter incertũ, & id quod percipi non possit, docere conantur, eáque distinguere. Cum his igitur agamus, qui hæc distinguunt: illos qui omnia sic incerta dicunt, [4] vt stellarum numerus par an impar sit, nesciatur, quasi desperatos aliquos relinquamus. [5] volunt enim, & hoc quidẽ vel maximè vos animaduertebam moueri, probabile aliquid esse, & quasi verisimile, eáque se vti regula & in agenda vita, & in quærendo, ac differendo. [6] Quæ ista regula est veri & falsi, si notionem veri & falsi, propterea quòd ea non possunt internosci, nullam habemus? [7] nam si habemus, interesse oportet vt inter rectum & prauum, sic inter verum & falsum. [8] si nihil interest, nulla regula est, nec potest is cui est visio veri falsique communis, vllum habere iudicium, aut vllam omnino veritatis notam. [6] nam cùm dicũt hoc se vnum

tollere, vt quicquã poßit ita videri, vt non eodem modo falsum etiã poßit ita videri: cætera autẽ cõcedere: faciũt pueriliter. quo enim omnia iudicantur sublato, reliqua se negant tollere: vt si quis quem oculis priuauerit, dicat ea quæ cerni possent, non se ei ademisse. Vt enim illa oculis modò cognoscuntur, sic reliqua visis, sed propria veri, non communi veri & falsi nota. [10] Quamobrem siue tu probabilem visionem, siue improbabilem, & quæ non impediatur, vt Carneades volebat, siue aliud quid proferes, quod sequare: ad visum illud de quo agimus, tibi erit reuertendum. [11] in eo autem si erit communitas cum falso, nullum erit iudicium, quia propriũ in cõmuni signo notari non potest. sin autem commune nihil erit: habeo quod volo. id enim quæro, quod ita mihi videatur verum, vt non poßit idem falsum videri. [12] Simili in errore versantur, cùm conuicti, ac iudicio veritatis coacti, perspicua à perceptis volunt distinguere, & conantur ostendere esse aliquid perspicui, verùm illud quidẽ impressum in animo atque in mẽte: neque tamen id percipi ac comprehendi posse. quo enim modo perspicuè dixeris album esse aliquid, cùm poßit accidere, vt id quod nigrum sit, album esse videatur? aut quo modo ista aut perspicua dicemus, aut impressa subtiliter, cùm sit incertum, verè, inanitérne moueatur? ita neque color, neque corpus, neque veritas, neque argumentum, neque sensus, neque perspicuum vllum relinquitur. [13] Ex hoc illud his vsu venire solet, vt quicquid dixerint, à quibusdam interrogentur, Ergo istuc quidem percipis? sed qui

ita interrogant, ab his irridentur. non enim vrgent, vt coarguant neminem vlla de re posse contendere, neque asseuerare sine aliqua eius rei quam sibi quisque placere dicit, certa & propria nota. [14] *Quod est igitur istuc vestrum probabile? nam si quod cuique occurrit, & primo quasi aspectu probabile videtur, id confirmatur: quid eo leuius? sin ex circunspectione aliqua, & accurata consideratione, quod visum sit, id se dicent sequi: tamen exitum non habebunt.* [15] *primùm quia his visis, inter quæ nihil interest, æqualiter omnibus abrogatur fides.* [16] *deinde cùm dicant posse accidere sapiẽti, vt cùm omnia fecerit, diligentissiméque circunspexerit, existat aliquid quod & verisimile videatur, & absit longissimè à vero: quomodo, si magna parte quidẽ, vt solent dicere, ad verum ipsum, aut quamproximè accedant, confidere sibi poterunt?* [17] *Vt enim confidant, notum his esse debebit insigne veri: quo obscuro & oppresso, quod tandem verum sibi videbuntur attingere?* [18] *Quid autem tam absurdè dici potest, quàm cùm ita loquuntur, Est hoc quidem illius rei signum, aut argumentum, & ea re id sequor: sed fieri potest, vt id quod significatur, aut falsum sit, aut nihil sit omnino? Sed de perceptione hactenus. si quis enim ea quæ dicta sunt, labefactare volet, facilè etiam absentibus nobis veritas se ipsa defendet.*

1 Lucullus disputauit generatim pro comprehensione contra nouos Academicos, deinceps sententias illorum & rationes elicit, vt eas refellat: hæc igitur specialis est refutatio aduersus quædam decreta academicorum κατάληψιν tollentium.

2 Prima defensio academicorum sumitur à causa inuentionis.

3 Altera defensio à distinctione dissimilium, quòd aliud ἄδηλον sit, id est, incertum: aliud ἀκατάληπτον, id est, incomprehensibile.

4 Ne id quidem sciri potest, quia stellæ dinumerari non possunt.

5 Hæc thesis est Academicorum, aliquid esse probabile, aliquid improbabile: ipsúmque probabile vnicam esse regulam, quam sequantur in omni disputatione & consideratione veri & falsi.

6 Refutatio thesis à repugnantibus. Syllogismus connexus secundus.

7 Propositio. 8 Assumptio & Conclusio.

9 Occupat interpretationem sententiæ: Academici enim interdũ dicebant res suapte natura posse percipi, sed earum notiones in animis nostris esse confusas: itaque causam ignorantiæ non rebus, sed animis nostris tribuebant: quam interpretationem Lucullus refellit à similibus.

10 Conclusio cum iteratione superioris argumenti.

11 Occupat alterum Academicum decretũ, quo aliquid esse perspicuum, nihil tamen esse perceptum dicitur. Locus est dissimilitudinis ad distinguendũ τὸ ἐναργὲς id est perspicuum, καὶ τὸ καταληπτὸν, id est comprehensibile, vt illud sit, quod habet aliquam cognationem cum vero, sed tamẽ incertum est, an sit verum semper, nécne: hoc autem, quod ita verum cognoscitur, vt falsum esse non possit.

12 Refutat definitionem perspicui à repugnantibus.

13 Tertia prolepsis contra Academicos, & eorum responsio de ratione disputandi & iudicandi, vt nihil omnino affirmetur, quod non habeat propriam & certam veri notam, id est, quod non sit cognitum verum propriis & certis & euidentibus causis, qualis scientia de re vlla constare nobis nulla potest.

14 Refutatio huius postremi decreti à repugnantibus, vbi est dilemma bipartitum, & vtriusque partis depulsio.

15 Secunda pars dilemmatis tribus argumentis tollitur: primũ est à causis.

16 Secundum à repugnantibus.

17 Syllogismus connexus secundus plenus est & integer.

18 Tertium & postremum argumentum à repugnantibus.

[1] His satis cognitis, quæ iam explicata sunt: nunc de aßēsione atque approbatione, quam Græci συγκατάθεσιν vocant, pauca dicemus, non quò non latus locus sit: sed paulò antè iacta sunt fundamenta. nam cùm vim quæ esset in sensibus, explicabamus, simul illud aperiebatur, comprehendi multa & percipi sensibus: quod fieri sine assensione non potest. [2] deinde cùm inter inanimum & animal hoc maximè intersit, quòd inanimum nihil agit, animal agit aliquid: (nihil enim agens ne cogitari quidẽ potest quale sit) aut ei sensus adimendus est, aut ea quæ est in nostra potestate sita, reddenda assensio. [3] At verò animus quodammodo eripitur iis quos neque sentire, neque assentiri volunt. [4] etenim necesse est vt lancem in

libra ponderibus impositis deprimi, sic animum perspicuis cedere. [5] *nam quomodo non potest animal vllum non appetere id quod accommodatum ad naturam appareat (Græci id* οἰκεῖον *appellant) sic non potest obiectã rem perspicuam non approbare.* [6] *Quanquam si illa, de quibus disputatum est, vera sunt: nihil attinet de assensione omnino loqui. qui enim quid percipit, assentitur statim.* [7] *Sed hæc etiam sequuntur, nec memoriam sine assensione posse cõstare, neque notitias rerum, nec artes: idque, quod maximum est, vt sit aliquid in nostra potestate, in eo qui rei nulli assentietur, non erit.* [8] *Vbi igitur virtus, si nihil situm est in ipsis nobis? Maximè autem absurdũ, vitia in ipsorũ esse potestate, neque peccare quenquã nisi assensione: hoc idẽ in virtute non esse, cuius omnis constantia & firmitas ex his rebus constat, quibus assensa est, & quas approbauit: omninóque antè videri aliquid, quàm agamus, necesse est, eique quod visum sit, assentiamur. Quare qui aut visum, aut assensum tollit, is omnem actionem tollit è vita.*

1 Lucullus transit ad secundam thesim suæ confirmationis, quòd aliquid in philosophia sit approbandum: quam breuiter disputat, quia argumenta superiora huc referri possunt. Primus locus ab efficiente causa: perceptio enim gignit assensionem & approbationem rei propositæ.

2 Secundus locus à distinctione dissimilium: inanimũ nihil agit, animal motus habet liberos, quibus assentitur.

3 Tertius locus ex absurda consecutione repugnãtium: hæc enim duo pugnãt animum esse, & assensum animi nullum esse: qui locus duobus similibus explicatur.

4 Prima similitudo à lance. 5 Secũda similitudo à naturali appetitione.

6 Correctio cum iteratione primi argumenti, Multa percipiũtur: ergo multa approbantur.

7 Quartus locus reuocat ex superiore disputatione quatuor argumenta de memoria, de notitijs, de artibus, de virtutibus.

8 Quintus illustratur à paribus: vitium est in nostra potestate: igitur & virtus. Sed subductis omnibus Luculli rationibus, licet hæ veræ sint, intelligimus tamẽ eas contra nouos Academicos nihil facere, qui neque motus liberos, neque assen-

ſum omnem tollunt (ſapientem enim volunt rebus aſſentiri probabilibus) ſed aſſenſum temerarium & arrogantem & impudentem: in quem incidunt ſtulti philoſophi, cùm quidpiam tanquam firmum & ratum, & certum, & perceptum ſit, ſine vlla prorſus dubitatione approbant, ſéque perfectiſsimè ſcire profitentur: qué aſſenſum iure & meritò Academici in antiqua philoſophia damnandum eſſe cenſuerũt: quòd in illa nulla ſcientia traderetur, ſed opiniones tantùm probabiles philoſophorum varijs altercationibus diſputarentur.

[1] Nunc ea videamus, quæ contrà ab his diſputari ſolent. ſed prius poteſtis totius eorum rationis quaſi fundamenta cognoſcere. [2] Componunt igitur primùm artẽ quandam de his quæ viſa dicimus: eorúmque & vim & genera definiunt: in his quale ſit id quod percipi & comprehendi poſsit, totidem verbis, quot Stoici. [3] deinde illa exponunt duo, quæ quaſi contineant omnem hanc quæſtionem: quæ ita videantur, vt etiam alia multa eodem modo videri poſsint: neque in his quicquam interſit, poſſe eorum alia percipi, alia non percipi. [4] nihil intereſſe autem, non modò ſi ex omni parte eiuſdẽ modi ſint, ſed etiã ſi diſcerni non poſsint. quibus poſitis, vnius argumenti concluſione tota ab his cauſſa cõprehenditur. Compoſita autem ea concluſio ſic eſt: Eorum quæ videntur, alia vera ſunt, alia falſa: & quod falſum eſt, id percipi non poteſt: quod autem verum viſum eſt, id omne tale eſt, vt eiuſdem modi falſum etiam poſsit videri. Et quæ viſa ſunt eiuſmodi, vt in iis nihil interſit: non poteſt accidere vt eorum alia percipi poſsint, alia non poſsint. Nullũ igitur eſt viſum quod percipi poſsit. [5] Quæ autem ſumunt vt concludant id quod volunt: ex his duo ſibi putant concedi. neque enim quiſquam repugnat. Ea ſunt hæc, Quæ viſa falſa ſint, ea percipi

non posse: & alterum, Inter quæ visa nihil intersit, ex his non posse alia talia esse, vt percipi possint, alia vt non possint. Reliqua verò multa & varia oratione defendunt: quæ sunt item duo: vnum, eorum quæ videantur; alia vera esse, alia falsa: alterum, omne visum quod sit à vero, tale esse, quale etiam à falso possit esse. Hæc duo proposita non [6] *præteruolant, sed ita dilatant, vt non mediocrem curam adhibeant & diligentiam.*[7] *diuidunt enim in partes, & eas quidem magnas. primùm in sensus, deinde in ea quæ ducuntur à sensibus, & ab omni consuetudine, quam obscurari volunt: tum perueniunt ad eam partem, vt ne ratione quidem & coniectura vlla res percipi possit.* [8] *Hæc autem vniuersa concidunt etiam minutius.* [9] *Vt enim de sensibus hesterno sermone vidistis, item faciunt de reliquis: in singulísque rebus, quas in minima dispertiunt, volunt efficere, his omnibus quæ visa sint, veris adiuncta esse falsa, quæ à veris nihil differant: ea cùm talia sint, non posse comprehẽdi.* [10] *Hanc ego subtilitatẽ philosophia quidẽ dignissimã iudico, sed ab eorũ causa qui ita differũt, remotissimam. definitiones enim & partitiones, & horũ luminibus vtens oratio, tum similitudines dissimilitudinésque, & earum tenuis & acuta distinctio, fidẽtium est hominum illa vera & firma & certa esse quæ tutentur: nõ eorũ qui clamẽt nihilo magis vera illa esse, quàm falsa.* [11] *Quid enim agant, si cùm aliquid definierint, roget eos quispiam, num illa definitio possit in aliam rem trãsferri quãlibet? si posse dixerint: quid dicere habeãt cur*

illa vera definitio ſit? ſi negauerint: fatendum ſit, quoniam vel illa vera definitio transferri non poßit in falſum, vel quod ea definitione explicetur, id percipi poſſe. quod minimè illi volunt. Eadem dici poterunt in omnibus partibus. [12] *Si enim dicent ea, de quibus different, ſe dilucidè perſpicere, nec vlla communione viſorum impediri: comprehendere ea ſe poſſe fatebuntur.* [13] *Sin autem negabunt vera viſa à falſis poſſe diſtingui: quî poterũt longius progredi? occurretur enim ſicut occurſum eſt. nam concludi* [14] *argumentum non poteſt, niſi his quæ ad concludendum ſumpta erunt, ita probatis, vt falſa eiuſdem modi nulla poßint eſſe.* [15] *Ergo ſi rebus comprehenſis & perceptis, viſa & progreſſa ratio hoc efficiet, nihil poſſe comprehendi: quid poteſt reperiri, quod ipſum ſibi repugnet magis?* [16] *Cúmque ipſa natura accuratæ orationis hoc profiteatur, ſe aliquid patefacturam quod nõ appareat, & quo id facilius aſſequatur, adhibiturã & ſenſus, & ea quæ perſpicua ſint: qualis eſt iſtorum oratio, qui omnia non tam eſſe, quàm videri volunt? Maximè autem conuicuntur, cùm hæc duo pro congruentibus ſumunt tam vehementer repugnantia: primùm, eſſe quædam falſa viſa: quod cùm volunt, declarant quædã eſſe vera: deinde, inter falſa viſa & vera nihil intereſſe.* [17] *At primùm ſumpſeras, tanquam intereſſet. ita priori poſterius, poſteriori ſuperius non iungitur.*

1 Hactenus diſputatum eſt pro aſſenſione & comprehenſione, quæ duo ſunt capita totius Academicæ diſputationis. Confirmationem ſequitur refutatio, in qua Lucullus primùm exponit totam rationem & ſententiam Academicorum, vt ad ſingula eorum argumenta facilius reſpondeat.

2 Artem de viſis ex ſentẽtia Stoicorum Laertius breuiter explicat in vita Ze-

nonis, vbi visum primùm definitur formę in animo impresio, quę fit ex eo vnde est, qualis esse non potest ex eo, vnde non est: quæ definitio visum verum duntaxat explicat: Deinde tribus modis diuiditur: aliâs in visum sensibile, vt domus: & non sensibile, vt Deus: aliâs in irrationale, vt visum pecudis: & rationale, vt visum hominis: aliâs in artificiale & inartificiale : nam imagines aliter à doctis, aliter ab indoctis percipiuntur.

3 Duæ sunt hipotheses primæ Academicorum, & quasi fundamenta totius disputationis.

4 Concludit syllogismo simplici primi generis totam Academicam quæstionem, in quo syllogismo quatuor sunt decreta, quorũ tria prima sunt assumptionis: quartũ est propositio syllogismi, cui proximæ additur conclusio. Syllogismus sic habet:

Nulla visa, inter quæ nihil interest, percipi possunt:
Inter omnia visa nihil interest:
Nulla igitur visa percipi possunt.

5 Distinguit quatuor decreta in syllogismo sumpta, quorum duo Academici sibi concedi postulant, secundum & quartum: duo item rationibus & argumentis probant, primum & tertium.

6 Metaphora ab auibus, quæ vltrà volando celeriter effugiunt: vt libro primo de Oratore, Illud mihi à te nimium festinanter dictum videtur, sapientes omnes semper esse beatos, nescio quo modo prætervolauit oratio.

7 Amplificatio tertii decreti ad illustrandam assumptionem constat inductione earum rerum, quæ sub sensus vel animum cadunt.

8 Conclusio assumptionis.

9 Iterat conclusionem totius syllogismi.

10 Incipit Lucullus disputare contra Academicorum orationem modò expositam. Prima refutatio sumitur à causis efficientibus κατάληψιν, quæ superiori thesi repugnant: nam cùm Academici definiunt visum, & partiuntur, & genera visorum declarant, κατάληψιν efficiunt, quam tamen inueniri posse negant: sed ipsi dicerét se definire & diuidere res probabiles, non cognitas & perceptas.

11 Illustrat proximum argumentum ex dialectica lege definitionis, vbi dilemma est à repugnantibus ad conuincendum Academicos.

12 Alterum dilemma ex eodem loco repugnantium sumptum.

13 Confirmat secundam partem dilemmatis à repugnantibus, quæ sunt argumentari ex propositione & assumptione, perceptis & probatis, & tamē dicere nihil percipi posse. Sed Academici respondēt syllogismos ex rebus probatis de re proposita iudicare, non è perceptis & certa scientia comprehēsis: & humana iudicia solis ferè opinionibus niti.

14 Hîc argumentum pro argumentatione dici videtur, quæ confici nō potest, vt aduersus repugnantem aliquid concludat, nisi antecedentia probata, & pro veris sumpta fuerint.

15 Conclusio ad iudicandam apertam repugnantiam in superiore syllogismo Academicorum.

16 Aliud argumentum item à pugnantibus, quæ sunt, proprium esse orationis sensa mentis explicare, & nihil percipi posse. vbi tamen repugnantia iudicio Academicorum nulla est, qui aiunt orationem repertam esse ad explicanda sensa mētis, quæ partim probabilia, partim improbabilia nobis occurrant, non ad interpretandam vllam scientiam quæ in homine nulla sit, aut nunquam fuerit.

17 Postremo loco Lucullus refellit duo capita Academici syllogismi, primū & tertium, in quibus indicat apertam repugnantiam.

[1] Sed progrediamur longius, & ita agamus, vt nihil nobis assentati esse videamur: quæque ab his dicũtur, sic persequamur, vt nihil in præteritis relinquamus. Primùm igitur perspicuitas illa, quam diximus, satis magnã habet vim, vt ipsa per sese ea quæ sint, nobis ita vt sint indicet. Sed tamen vt maneamus in perspicuis firmius & constantius, maiore quadam opus est vel arte, vel diligentia: ne ab his quæ clara sint ipsa per sese, [2] quasi præstigiis quibusdã & captionibus depellamur. [3] Nam qui voluit subuenire erroribus Epicurus iis qui videntur conturbare veri cognitionem, dixitque sapientis esse, opinionem à perspicuitate seiungere, nihil fecit: ipsius enim opinionis errorem nullo modo sustulit. [4] Quamobrem cùm duæ causæ perspicuis & euidentibus rebus aduersentur, auxilia totidem sunt contrà comparãda: aduersantur enim primùm quòd parum defigunt animos, & intendunt in ea quæ perspicua sunt, vt quanta luce ea circunfusa sunt, poßint agnoscere. alterum est, quòd fallacibus & captiosis interrogationibus circunscripti atque decepti quidam, cùm eas dissoluere non possunt, desciscunt à veritate. Oportet igitur & ea quæ pro perspicuitate responderi possunt, in promptu habere, de quibus iam diximus: & esse armatos, vt occurrere poßimus interrogationibus eorum, captionésq; discutere. quod deinceps facere constitui. [5] Exponam igitur generatim argumenta eorum, quoniam ipsi etiam illa solẽt non confuse loqui. Primùm conantur ostendere multa posse videri esse, quæ omnino nulla sunt, cùm animi inaniter

moueătur eodem modo rebus iis quæ nullæ ſint, vt iis quæ ſint. Nam cùm dicatis, inquiunt, viſa quædam mitti à Deo, velut ea quæ in ſomniis videantur, quæque oraculis, auſpiciis, extis declarentur (hæc enim aiunt probari à Stoicis, quos contra diſputant) quærunt quonam modo, falſa viſa quæ ſint, ea deus efficere poßit probabilia: quæ autẽ planè proximè ad verũ accedũt, efficere non poßit? aut ſi ea quoque poßit, cur illa nõ poßit, quæ perdifficiliter, internoſcantur tamen? & ſi hæc, cur non inter quæ nihil ſit omnino? [6] *deinde cùm mens moueatur ipſa per ſeſe, vt & ea declarant quæ cogitatione depingimus, & ea quæ vel furioſis vel dormientibus videntur: nónne, inquiunt, veriſimile ſit ſic etiam mentem moueri, vt non modò non internoſcat vera illa viſa ſint, ánne falſa, ſed vt in his nihil interſit omnino? vt, ſi qui tremerẽt & exalbeſcerent vel ipſi per ſe motu mentis aliquo, vel obiecta terribili re extrinſecus, nihil intereſſet quî diſtingueretur tremor ille & pallor, neque vt quicquã intereſſet inter* [7] *inteſtinum & oblatum.* [8] *Poſtremò ſi nulla viſa ſint probabilia, quæ falſa ſint: alia ratio eſt. ſin autem ſunt: cur non etiam quæ non facilè internoſcantur? cur nõ vt planè nihil interſit? præſertim cùm ipſi dicatis, ſapientem in furore ſuſtinere ſe ab omni aſſenſu, quia nulla in viſis diſtinctio appareat.* [9] *Ad has omnes viſiones inanes Antiochus quidem & permulta dicebat, & erat de hac vna re vnius diei diſputatio. Mihi autem non idem faciundum puto: ſed ipſa capita dicenda: & primum quidem hoc reprehendendum, quòd captioſißimo*

genere interrogationis vtuntur : quod genus minimè in philosophia probari solet , cùm aliquid minutatim & gradatim additur aut demitur: [10] Soritas hos vocant, qui aceruũ efficiũt vno addito grano. Vitiosum sanè, & captiosum genus . [11] Sic enim ascenditis : Si tale visum obiectũ est à Deo dormiẽti, vt probabile sit, cur non etiã vt valde verisimile? cur deinde non vt difficiliter à vero internoscatur? deinde vt ne internoscatur quidem? postremò vt nihil inter hoc & illud intersit? [12] Huc si perueneris, me tibi primùm quidque concedente: meum vitium fuerit. sin ipse tua sponte processeris: tuum. Quis enim tibi dederit, aut omnia Deum posse, aut ita facturũ esse, si poßit? [13] quomodo autẽ sumus, vt siquid cui simile esse poßit, sequatur, vt etiã difficiliter internosci poßit? deinde vt ne internosci quidem? [14] Postremò, vt eadem sint? vt si lupi canibus similes, eosdem dices ad extremũ. Et quidem honestis similia sunt quædam [15] non honesta, & bonis non bona , & artificiosis minimè artificiosa. quid dubitamus igitur affirmare , nihil inter hæc interesse? Ne repugnantia quidem videmus. [16] nihil est enim quod de suo genere in aliud genus transferri poßit. At si efficeretur , vt inter visa differentium generum nihil interesset: reperirentur quæ & in suo genere essent, & in alieno. quod fieri quî potest ? [17] Omnium deinde inanium visorum vna depulsio est , siue illa cogitatione informantur, quod fieri solere cõcedimus : siue in quiete, siue per vinum , siue per insaniam. Nam ab omnibus eiusdem modi visis perspicuitatem , quam mordicùs te-

nere debemus, abesse dicemus.[18] *quis enim cùm sibi fingit aliquid, & cogitatione depingit, non simul ac se ipse commouit, atque ad se reuocauit, sentit quid intersit inter perspicua & inania?*[19] *Eadem ratio est somniorum. Num censes Ennium, cùm in hortis cum Seruio Galba vicino suo ambulasset, dixisse, Visus sum mihi cum Galba ambulare? at cùm somniauit, ita narrauit:*

Visus Homerus adesse poëta.

Idémque in Epicharmo,

Nam videbar somniare me & ego esse mortuum.

Itaque simul vt experrecti sumus, visa illa cõtemnimus, neque ita habemus vt ea quæ in foro gessimus.[20] *At enim dum videntur, eadem est in somniis species eorum quæ vigilantes videmus. plurimum interest. Sed id omittamus: illud enim dicimus, non eandem esse vim neque integritatem dormientium & vigilantium, nec mente, nec sensu.*[21] *Ne vinolenti quidem quæ faciunt, eâdem approbatione faciunt, qua sobrij: dubitant, hæsitant, reuocant se interdum, iisque quæ videntur, imbecillius assentiuntur:*[22] *cúmque edormiuerunt, illa visa quàm leuia fuerint, intelligunt. Quod idem contingit insanis, vt & incipientes furere, sentiant, & dicant aliquid quod non sit, id videri sibi: & cùm relaxentur, sentiant, atque illa dicant Alcmeonis,*

[23] *Sed mihi neutiquã cor consentit cum oculorũ aspectu.*

1 Excitat deinceps Lucullus nouam attentionem, vt disputet contra Academicos de perspicuitate visorum, quam confirmat esse in rerum natura tribus efficientibus causis, natura, arte, & exercitatione: quibus efficitur, vt vnaquæque res perspicuè teneatur: nam & res sua sponte se nobis ostendũt, & ars eas via & ordine

docet, & exercitatio quantumuis obscuras & abditas in lucem profert, quæ omnia Lucullo concedantur licet, non efficient tamen aliquam esse perspicuitatem adiunctam scientiæ, id est aliquam esse perspicuã & euidentem & illustrem sciẽtiam. Artiũ enim præcepta perspicua sunt, sed perspicuitate probabili, nõ certa, firma, rata, cõprehensa: quã quidem Academici ab artibus philosophiæ abesse rectè cõfirmant.

2 Vt præstigiatores oculorum, sic sophistæ mentis aciem fallunt, vt res nobis aliæ videantur, quàm re vera sint.

3 Egressiuncula in Epicurum in dialecticis rudem, qui opinionem erroris sustulit, quia docuit quo modo vera vel falsa esset opinio.

4 Opponit duas causas aduersarias perspicuitati, negligentiam in meditando, & captionem sophisticam: totidémque contraria remedia: diligentem rerũ circunspectionem, & sophismatum declinationem.

5 Propositio est Academicæ contentionis, de confusione visorum, qua Academici vtebantur contra Stoicos: Primum argumentum est ab adiunctis, & Sorites captiosus trium graduum, vbi tres sunt propositiones trium syllogismorum connexorum captiosæ & fallaces, vt paulò pòst intelligetur.

6 Secundum argumentum à causa prima cognitionis, quæ est mens: & propositio syllogismi connexa, sed fallax & inconsequens.

7 Intestinus timor est mente conceptus, oblatus autem ab obiecta re terribili nobis iniectus.

8 Tertium argumentum idem est cum primo, vbi etiam iteratur captiosus Sorites, qui confirmatur authoritate Stoicorum.

9 Lucullus respondet ad Academicum Soritem argumentis Antiochi, sed cõtractis & breuius expositis: prima refutatio est ipsius argumentationis, quæ captiose concluditur.

10 Definit Soritem ex etymologia nominis, quod per similitudinem trãslatum est ab aceruo ex multis granis facto.

11 Iterat Soritem Academicorum, vt ad singulas eius partes respondeat.

12 Refellit primum gradum duplici negatione, Deus non potest omnia, etsi posset, visa tamen falsa, verisimilia non faceret.

13 Persequitur reliquos gradus simili inficiatione.

14 Conclusio Soritæ refellitur exemplis repugnantibus.

15 Prudentiam malitia, & temperantiam immanitas in voluptatibus aspernandis, & magnitudinem animi superbia in animis extollendis, & despicientia in contemnendis honoribus, & liberalitatem effusio, & fortitudinem audacia imitatur, & patientiã duritia immanis, & iustitiam acerbitas, & religionem superstitio, & lenitatem mollitia animi, & verecundiam timiditas, & illam disputandi prudentiam concertatio captióque verborum, & hanc oratoriam vim inanis quædam profluentia loquendi. Cicero in Partitionibus.

16 Aliud argumentum aduersus conclusionem ex generis & speciei loco: diuersorum enim generum, quorum aliud sub alio non continetur, diuersæ sunt species & differentiæ: vnde efficitur visa eadem esse non posse. syllogismus est connexus secundi modi.

17 Distinguit genera visorum inaniũ ex subiecti ratione, vt ea accidant partim vigilantibus, partim dormientibus, partim vinolentis, partim furiosis, in quorum nonnullis Lucullus negat inesse perspicuitatem.

18 Prima distinctio à dissimili, vigilantes visa certa & perspicua facilẽ secernunt à falsis.

19 Altera distinctio de visis dormientium declaratur exemplo & authoritate Ennij, & dissimilitudine.
20 Occurrit tacitæ obiectioni à dissimilibus.
21 Tertia distinctio de visis ebriorum confirmatur ex eodem loco dissimiliũ.
22 Quarta de furiosis constat item ex dissimilibus.
23 Verba Alcmeonis sumpta sunt ex Alcmeone tragœdia Euripidis, quã Ennius Latinam fecerat.

[1] At enim ipse sapiens sustinet se in furore, ne approbet falsa pro veris: & aliàs quidem sæpe, si aut in sensibus ipsius est aliqua fortè grauitas, aut tarditas, aut obscuriora sunt quæ videntur, aut à perspiciendo temporis breuitate excluditur. [2] Quanquam totum hoc, sapientem aliquando sustinere assensionem, contra vos est. [3] si enim inter visa nihil interesset, aut semper sustineret, aut nunquam. Sed ex hoc genere toto perspici potest leuitas orationis eorum qui omnia cupiunt confundere. [4] Quærimus grauitatis, constantiæ, firmitatis, sapientiæ iudicium: vtimur exemplis somniantium, furiosorum, ebriosorum. illud attendimus, in hoc omni genere quàm inconstanter loquamur: non enim proferremus vino aut somno oppressos, aut mente captos, tam absurdè, vt tum diceremus interesse inter vigilantium visa, & sobriorum & sanorum, & eorum qui essent aliter affecti: tum nihil interesse? [5] Ne hoc quidem cernunt, omnia se reddere incerta, quod nolunt: ea dico incerta, quæ ἄδηλα Græci. [6] Si enim res se ita habeant, vt nihil intersit vtrum ita cui videatur, vt insano, an sano: cui poßit exploratum esse de sua sanitate? quod velle efficere, non mediocris insania est. [7] Similitudines verò aut geminorum, aut signorum annulis impressorum pueriliter consectãtur. [8] quis enim nostrum similitudines negat

esse, cùm eæ plurimis in rebus appareant? Sed si satis est ad tollendam cognitionem, similia esse multa multorum, cur eo non estis contenti, præsertim cōcedentibus nobis? & cur id potius contenditis, quod rerum natura non patitur, vt non suo quidque genere sit tale, quale est, nec sit in duobus aut pluribus nulla re differens vlla cōmunitas, vt sibi sint & oua ouorum, & apes apum simillimæ? Quid pugnas igitur? aut quid tibi vis in geminis? conceditur enim similes esse: quo contentus esse potueras. [9] tu autem vis eosdem planè esse, non similes. quod fieri nullo modo potest. deinde confugis ad physicos, eos qui maximè in academia irridentur: à quibus ne tu quidem iam te abstinebis: [10] & ais Democritum dicere innumerabiles esse mundos, & quidem sic quosdam inter sese non solùm similes, sed vndique perfectè & absolutè ita pares, vt inter eos nihil prorsus intersit, & eos quidem innumerabiles: itémque homines. [11] Deinde postulas, vt si mundus ita sit par alteri mundo; vt inter eos ne minimum quidē intersit, concedatur tibi vt in hoc quoque nostro mundo aliquid alicui sic sit par, vt nihil differat, nihil intersit. [12] Cur enim, inquies, cùm ex illis indiuiduis, vnde omnia Democritus gigni affirmat, in reliquis mundis, & in his quidem innumerabilibus, innumerabiles [13] Qu. Lutatij Catuli non modò possint esse, sed etiam sint: in hoc tanto mundo Catulus alter non possit effici? [14] Primùm quidem me ad Democritum vocas, cui non assentior: potiúsque refellam, propter id, quòd dilucidè docetur à politioribus physicis, singularum rerum

ſingulas proprietates eſſe. Fac enim antiquos illos Seruilios, qui gemini fuerunt, tam ſimiles quàm dicuntur: num cenſes etiam eoſdem fuiſſe? non cognoſcebantur foris, at domi: non ab alienis, at à ſuis. [15] *An non videmus hoc vſu venire, vt quos nunquam putaſſemus à nobis internoſci poſſe, eos conſuetudine adhibita tam facilè internoſceremus, vti ne minimum quidem ſimiles eſſe viderentur? Hic pugnes licet, non repugnabo: quinetiam concedam, illum ipſum ſapientem, de quo omnis hic ſermo eſt, cùm ei res ſimiles occurrant, quas non habeat denotatas, retenturum aſſenſum, nec vnquam vlli viſo aſſenſurum, niſi quod tale fuerit, quale falſum eſſe non poßit. Sed ad cæteras res habet artem quandam qua vera à falſis poßit diſtinguere: & ad ſimilitudines iſtas vſus adhibendus eſt.* [16] *Vt mater geminos internoſcit conſuetudine oculorum: ſic tu internoſces, ſi aſſueueris.* [17] *Vidéſne vt in prouerbio ſit ouorum inter ſe ſimilitudo? tamen hoc accepimus,* [18] *Deli fuiſſe complures ſaluis rebus illis, qui gallinas alere permultas quæſtus cauſa ſolerent.* [19] *hi cùm ouum inſpexerant, quæ id gallina peperiſſet, dicere ſolebant. Neque id eſt contra nos: nam nobis ſatis eſt oua illa internoſcere. nihilo enim magis aſſentiri poteſt hoc illud eſſe, quàm ſi inter illa omnino nihil intereſſet. habeo enim regulam, vt talia viſa vera iudicem, qualia falſa eſſe non poſſint. ab hac mihi non licet tranſuerſum, vt aiũt, digitum diſcedere, ne confundam omnia. veri enim & falſi non modò cognitio, ſed & natura tolletur, ſi nihil*

erit quod intersit. [20] vt etiam illud absurdum sit, quod interdum soletis dicere, cùm visa in animos imprimãtur, non vos id dicere, inter ipsas impreßiones nihil interesse, sed inter species & quasdam formas eorum. Quasi verò non specie visa iudicentur, quæ fidem nullam habebunt sublata veri & falsi nota. [21] Illud verò perabsurdum quod dicitis, probabilia vos sequi, si re nulla impediamini. Primùm quî potestis non impediri, cùm à veris falsa non distent? deinde quod iudicium est veri, cùm sit cõmune falsi? [22] ex his illa necessariò nata est ἐποχὴ, id est assensionis retentio: in qua melius sibi constitit Arcesilas, si vera sunt quæ de Carneade nonnulli existimant. Si enim percipi nihil potest, quod vtrique visum est: tollendus assensus est. quid enim est tam futile, quàm quicquam approbare non cognitum? [23] Carneadẽ autem etiam heri audiebamus solitum esse delabi interdum, vt diceret opinaturum, id est peccaturum esse sapientem. [24] Mihi porrò non tam certum est esse aliquid quod comprehendi poßit, de quo iam etiam nimium diu disputo: quàm sapientem nihil opinari, id est, nunquam assentiri rei vel falsæ, vel incognitæ. [25] Restat illud, quod dicũt [26] veri inueniendi causa contra omnia dici oportere, & pro omnibus. Volo igitur videre quid inuenerint. [27] Non solemus, inquit, ostendere. Quæ sunt tandem ista [28] mysteria? aut cur celatis quasi turpe aliquid sententiam vestram? Vt qui audient, inquit, ratione potius quàm authoritate ducantur. quid si vtrumque? num peius est? vnum tamen illud non celant, nihil esse quod

percipi poßit. 29 *an in eo authoritas nihil obest? mihi quidem videtur vel plurimũ. Quis enim ista tam apertè perspicuéque & peruersa & falsa secutus esset, nisi tanta in Arcesila, multo etiam maior in Carneade & copia rerum, & dicendi vis fuisset?* 30 *Hæc Antiochus ferè & Alexandriæ tum, & multis annis pòst, multò etiam asseuerantius in Syria, cùm esset mecum, paulò antè quàm esset mortuus.*

1 Concedit postremum argumentum Academicum, subiicítq; alias quatuor causas, quibus etiam sapiens assensionem cohibet, ne quid audeat affirmare.

2 Idem argumentum vltimum Lucullus in Academicos regerit, quale ἀντίστρεφον perpugnax est, cùm nocet aduersariis, à quibus profertur.

3 Quare nihil erat necesse dicere, sapiẽtem interdum sustinere assensum, & specialem aliquam notare circunstantiam suspendendi iudicij.

4 Prosopopœia est Academicorum leuitatem & repugnantiam quandam in oratione & disputatione sua constituentium, quæ dicendi figura multò gratior & valentior, quàm si res ipsa sub persona Luculli diceretur.

5 Postremum argumentum aduersus conclusionem eiusdem Soritæ sumitur ab his rebus, quæ Academicorum thesi repugnant.

6 Illustratio argumenti ab exemplo, & syllogismus cõnexus secundus.

7 Cõfutato Sorite, & singulis eius partibus, Lucullus deinceps occupat quædam exempla similitudinis ab Academicis vsurpata, ad illustrandas partes propositæ argumentationis, & præcipuè complexionẽ: nam cùm magna sit multis in rebus similitudo, Academici hinc effici volũt, vt eædem sint, atque nihil inter eas intersit.

8 Argumentum similitudinis reprehenditur tanquam falsum, quia ex eo conclusio non efficiatur: si enim propositio syllogismi addatur, falsa erit: omnia similia sunt eadem.

9 Alia probatio Academicorum ad confirmandam complexionem sui Soritę ducitur à maiore ad minus: syllogismus connexus primus,

Si inter mundos innumerabiles nihil intersit, & inter multas res,
quæ sunt in nostro mundo, nihil intererit:
Sed inter mundos nihil interest, vt ait Democritus:
Ergo inter multas res huius mundi nihil interest.

Assumptio præcedit approbata testimonio Democriti, qui censuit mundos esse innumerabiles, & nulla re inter se differentes: contra quem disputat Aristoteles capite octauo libri primi De cælo.

10 Assumptio syllogismi. 11 Propositio syllogismi à maiore ad minus.

12 Ratio propositionis à primis rerum causis secũdum opinionẽ Democriti, & ab exemplo speciali per comparationem maiorum declaratur.

13 Hoc exemplum citatur propter Catulum, qui huic disputationi intererat.

14 Refellit assumptionem syllogismi, & Democriti testimonium alio physicorum testimonio, qui in singulis rebus aliquid proprium esse censent, quo ab aliis differant, & distinguantur. Nam singularum rerum propriæ quædam sunt formæ,

quas cùm ignoramus, ex multis communibus accidentibus sic vnamquanque rem definimus, vt proprium aliquid tandem efficiatur.

15 Respondet ad exemplum de geminorum similitudine, & duas causas adfert, quibus res similes internoscantur, consuetudinem, & artem.

16 Confirmat vim consuetudinis ad res distinguendas, duplici similitudine exemplorum. Prima est à matre geminos internoscente.

17 Secunda similitudo ab exemplo ouorum, de quibus prouerbium est, Nihil tam simile ouo, quàm ouum, quum de rebus maximè similibus loquimur.

18 Delos, insula vna est Cycladum clarissima, dicta à δηλόω, id est ostendo, quia cùm mersa esset, subitò apparuit.

19 Accommodat exemplum de ouis, ad id de quo agitur: Argumentum est à causa distinctionis, quæ est proprietas aliqua in singulis rebus.

20 Eludit puerilem distinctionem de visis, quasi imagines & species rerum confusæ sint, non autem impressiones & imaginationes: quod Lucullus refellit ab efficientibus causis: visa qualia sint, per suas species iudicantur: species igitur rerũ confusæ esse non possunt.

21 Aliud caput refutationis à repugnantibus.

22 Consectarium est, in quo definitur ἐποχὴ Academicorum, id est assensionis retentio, à verbo ἐπέχω, inhibeo, hæreo, retineo, de qua Arcesilam probat magis consentanea locutum, quàm ipsum Carneadem.

23 Declarat inconstantiam in oratione Carneadis, quæ est in his duobus repugnantibus: nulli rei assentiri, & aliquid opinari. Quod postremum idem ferè est quod alicui rei assentiri.

24 Quia opinio est imbecilla assensio, cui Stoici omnes vitiosas perturbationes subiiciunt.

25 Postremum caput refutationis est de more disputandi in contrarias partes, vbi Lucullus refellit finẽ propter quẽ hæc cõsuetudo inducta sit ab Academicis.

26 Vt Cicero fecit in libro de Finibus, de Diuinatione, de Natura deorum.

27 Dialogismus est veteris Academici cum nouo, quo eliciũtur causæ contrariæ disputations, & refelluntur.

28 Mysteria sunt arcana, quæ olim non nisi occulta ratione sacrorum perficiebantur, vt sacra Cereris & Proserpinæ, quæ in vulgus efferre nefas erat.

29 Refutatio postremi argumenti de authoritate, constat exemplis duorum Academicorum, qui magis authoritatẽ sua, quàm vlla ratione Academicam disciplinam persuaserunt.

30 Lucullus concludit defensionem partium Antiochianarũ, &, vt initio, sic tandem ostendit, à quo hanc totam disputationem assumpserit.

1 Sed iam etiam confirmata causa, te hominem amicissimum, (me autem appellabat) & aliquot annis minorem natu, non dubitabo monere, Túne cùm tantis laudibus philosophiam extuleris, Hortensiúmque nostrum dissentientem commoueris, eam philosophiam sequêre quæ cõfundit vera cum falsis, spoliat nos iudicio, priuat approbatione, omnibus orbat sensibus? 2 Et 3 Cimme-

riis quidem, quibus aspectum solis siue deus aliquis, siue natura ademerat, siue eius loci quem incolebant, situs, ignes tamen aderant, quorum illis vti lumine licebat. isti autem, quos tu probas, tantis offusis tenebris, ne scintillam quidem vllam nobis ad aspiciendum reliquerunt. [4] *quos si sequamur, iis vinculis simus astricti, vt nos commouere nequeamus. sublata enim assensione, omnem & motum animorum, & actionem rerum sustulerunt. quod non modò rectè fieri, sed omnino fieri non potest.* [5] *Prouide etiam, ne vni tibi istam sententiam minimè liceat defendere. An tu, cùm res occultissimas aperueris, in lucémq; protuleris, iuratúsque dixeris ea* [6] *te cõperisse (quod mihi quoque licebat, qui ex te illa cognouerã) negabis esse rem vllã, quæ cognosci, comprehendi, percipi possit? Vide quæso etiam atque etiam, ne illarũ quoque rerum pulcherrimarum à te ipso minuatur authoritas.* [7] *Quæ cùm dixisset ille, finem fecit. Hortensius autem vehementer admirans, quod quidem perpetuò Lucullo loquente fecerat, vt etiam manus sæpe tolleret: (nec mirum: nam nunquã arbitror contra Academiã dictũ esse subtilius) me quoque, iocánsne, an ita sentiẽs, (non enim satis intelligebam) cœpit hortari, vt sententia desisterem.* [8] *Tum mihi Catulus, Si te, inquit, Luculli oratio flexit, quæ est habita memoriter, accuratè, copiosè: taceo, neque te, quò minus, si tibi ita videatur, sententiam mutes, deterrendum puto. illud verò non censuerim, vt eius authoritate moueare.*[9] *tantùm enim te non mouit, inquit arridens, vt caueres ne quis improbus Tribunus plebis*

(quorum vides quanta copia semper futura sit) arriperet te, & in côcione quaereret, quî tibi cõstares, cũ idem negares quicquam certi posse reperiri, idem te comperisse dixisses. hoc quaeso ne te terreat: de causa autem ipsa malim quidem te ab hoc dissentire. sin cesseris, non magnopere mirabor. memini enim Antiochum ipsum, cùm annos multos talia sensisset, simul ac visum sit sententia destitisse. Haec cùm dixisset Catulus, me omnes intueri.

1 Peroratio est Luculli, in qua Ciceronẽ dehortatur ab Academica philosophia: primum argumentum est ex factis Ciceronis, quae speciem habẽt repugnãtię.

2 Amplificatio proximi argumenti à comparatione minorum.

3 Cimmerij, sunt populi in Italia ad Baianum & Auernum sinum, qui incolunt conuallem ingenti iugo circundatam, quae neque matutino, neque vespertino sole contegitur. Sunt etiam Cimmerij in Asia ad Bosphorum Cimmerium, qui regionem incolunt tot nimbis & tenebris circunfusam, vt lucem solis intueri non possint: inde prouerbiũ extitit, Cimmericas tenebras fundere. id est, valde obscurare.

4 Secundum argumentum ab adiũctis incommodis Academicae disciplinae, quae tollit omnes motus animorum: sed Academici respondent, ἐποχὴν non esse cessationem mentis & animi, sed magnam actionem sapientis rerum pondera diligenter examinantis, in quibus cùm aliquid probabile inuenerit, idipsum sequatur, & tamen assensionem cohibeat, id est, non profiteatur se aliquid scire.

5 Tertium à factis Ciceronis, qui coniurationem Catilinae à se patefactam & cõprehensam esse iurauit. Pridie enim Calẽdas Ianuarij, cùm à Metello Tribuno plebis potestate habendae concionis prohiberetur, magna voce iurauit verissimum, pulcherrimúmqne iusiurandum, quod populus magna voce eum verè iurasse iurauit. Lege librum quintum epistolarum.

6 ἀνακόλουθον est pronominis demonstratiui, quod ab antecedente dissentit in genere.

7 Hic Hortensius fingitur admirans, ad augendam laudem superioris disputationis, quia Hortensius Antiochianas partes tuebatur.

8 Catulus inuitat Ciceronem ad dicendum, & iocando respondet ad postremum argumentũ Luculli, quòd nulla incõstantia sit, Academicũ philosophum dicere nil posse percipi, & magistratum in repub. gerentem iurare aliquid à se deprehensum esse. Academicorum enim thesis tantùm pertinet ad eas res, quae in philosophia tractantur, quas dicebant opinione duntaxat hominum contineri, non vlla certa & constanti scientia, vt antea saepe diximus.

9 Catulus relinquit Ciceroni liberum arbitrium, & contrariam partem, quã non probat, exemplo Antiochi disputat, qui ab Academia noua ad veterem defecit.

[1] Tum ego non minus cõmotus, quàm soleo in causis maioribus, huiusmodi quadam oratione sum exorsus:

[2] *Me Catule oratio Luculli de ipsa re ita mouit, vt docti hominis, & copiosi, & parati, & nihil prætereuntis eorum quæ pro illa caussa dici possent: non tamen vt ei respondere posse diffiderẽ. authoritas autem tanta planè me mouebat, nisi tu opposuisses non minorem tuam.*

[3] *Aggrediar igitur, si pauca antè quasi de fama mea dixero. Ego enim si aut ostentatione aliqua adductus, aut studio certandi ad hanc potißimùm philosophiam me applicaui, non modò stultitiam meam, sed etiam mores & naturam condemnandam puto.* [4] *nam si minimis in rebus pertinacia reprehenditur, calumnia etiã coërcetur: ego de omni statu consilióque totius vitæ aut certare cũ aliis pugnaciter, aut frustrari cùm alios, tum etiam meipsum velim?* [5] *Itaque nisi ineptum putarẽ, in tali disputatione id facerem. quod cum de Rep. disceptatur, fieri interdum solet: iurarem per Iouem, deósque penates, me & ardere studio veri reperiendi, & ea sentire, quæ dicerem.* [6] *Quî enim possum non cupere verũ inuenire, cùm gaudeam si simile veri quid inuenerim? Sed vt hoc pulcherrimum esse iudicem, vera videre: sic, pro veris probare falsa, turpißimum est.* [7] *Nec tamen ego is sum, qui nihil vnquam falsi approbem, qui nunquam assentiar, qui nihil opiner: sed quærimus de sapiente. ego verò ipse & magnus quidem sum opinator (*[8] *non enim sum sapiens) & meas cogitationes sic dirigo, non ad illam paruulam Cynosuram,*

» *Qua fidum duce nocturna Phœnices in alto,*

vt ait Aratus, eóq; directius gubernãt, quòd eam tenent,

» *Quæ curſu interiore breui conuertitur orbe: ſed ad Helicē & clariſſimos Septētriones, id eſt rationes has, latiore ſpecie, non ad tenue elimatas. Eo fit, vt errē, & vager latius. Sed non de me, vt dixi, ſed de ſapiente quæritur. viſa enim iſta cùm acriter mentē ſenſúmue pepulerūt, accipio, hiſque interdū aſſētior, nec percipio tamē. nihil enim arbitror poſſe percipi. non ſum ſapiens: itaque viſis cedo, neque poſſum reſiſtere.[10] ſapiētis autē hanc cenſet Arceſilas vim eſſe maximam, Zenoni aſſentiēs, cauere ne capiatur, ne fallatur videre.[11] nihil eſt enim ab ea cogitatione quam habemus de grauitate ſapientis, errore, leuitate, temeritate diſiunctius.[12] Quid igitur loquar de firmitate ſapientis? quem quidem nihil opinari tu quoque Luculle concedis.*

1 Exordii decorum notatur, quod in Cicerone naturale fuit, vt in cauſis verecundius ordiretur, vt ipſe teſtis eſt in Diuinatione: Ita mihi deos velim propitios, vt cùm illius temporis mihi venit in mentē, quo die citato reo mihi dicendum ſit, nō ſolùm commoueor animo, ſed etiam toto corpore perhorreſco.

2 Oratio Ciceronis pro noua Academia tres in partes diuiditur, exordium, refutationem eorum quæ dicta ſunt à Lucullo contra nouos Academicos, & confirmationem theſis Academicæ, q̧ nihil poſſit percipi: quæ per omnes philoſophiæ partes dilatabitur. Exordium autem ducitur à laude Luculli, cuius tamen authoritati opponitur par authoritas Catuli, à quo Academia noua ſuperiore dialogo diligenter & accuſatè defenſa fuerat.

3 Prolepſis eſt ad purgandā ſuſpicionem ambitionis aut pertinaciæ, quæ duo vitia à philoſophis eſſe debēt alieniſſima: admonet igitur ſe non contradicendi aut diſſimulandi, ſed cognoſcendi ſtudio ad tuendam Academiā nouam accedere. Syllogiſmus eſt connexus tertii modi, & propoſitio connexa primo loco ponitur.

4 Ratio propoſitionis à minori ad maius.

5 Aſſumptio in qua remouetur antecedens: ſed non facio ſtudio cōtradicēdi aut diſſimulandi. quod iuriſiurandi authoritate quadam confirmatur.

6 Ratio aſſumptionis à minori ad maius.

7 Detorquet à ſe diſputationis inuidiam: Ego, inquit, non de me, ſed de ſapiente diſputo: admonétque de genere diſputationis ſimilitudine Septētrionis minoris & maioris, ídque verè admodum. non enim eſt ad veritatem limata Ciceronis oratio, quæ pro Academia noua ſuſcipitur, ſed ſpecie quadā ſolùm probabilis, quemadmodum nobis momenta ſingulorum argumentorum cōſiderantibus perſpicuum eſſe poterit.

8 Duæ ſunt in cælo vrſæ ad Septentrionem, vt ait Aratus, vna dicta Cynoſura parua quidem & obſcura: ſed nautis aptior ad dirigendos nauium curſus. Altera maior dicta Helice, clara & ſplendida, & à prima nocte lucens. Verſus Arati ſunt:

ἑλίκῃ γε μὲν ἄνδρες ἀχαιοὶ
Εἰν ἁλὶ τεκμαίρονται ἵνα χρὴ νῆας ἀγινεῖν:
Τῇδ᾽ ἄρα φοίνικες πίσυνοι περόωσι θάλασσαν:
Ἀλλ᾽ ἡ μὲν καθαρὴ, καὶ ἐπιφάσασθαι ἑτοίμη,
Πολλὴ φαινομένη ἑλίκη πρώτης ἀπὸ νυκτός:
Ἡ δ᾽ ἑτέρη ὀλίγη μὲν, ἀτὰρ ναύτῃσιν ἀρείων.
Μειοτέρῃ γὰρ πᾶσα περιστρέφεται στροφάλιγγι.
Τῇ καὶ σιδόνιοι ἰθύντατα ναυτίλλονται.

Helice quidem viri Achiui
In mari ſignant, quò oporteat naues dirigere:
Altera vero Phœnices fiſi perſulcant mare:
At Helice quidem clara eſt, & obſeruatu parata,
Multa lucens prima à nocte.
Altera verò obſcura quidem, ſed nautis aptior,
Minori enim tota circumuerſatur orbe,
Hac quoque Sidonij rectiſſimè nauigant.

9 Iterat declinationem inuidiæ, probatque ſe non eſſe ſapiētem à repugnantibus: ſyllogiſmus ſimplex ſecundi generis:

Sapiens cauet, ne decipiatur:
Cauere ego non poſſum, ne decipiar:
Non ſum igitur ſapiens. Aſſumptio præcedit, declarata obiectis & factis Ciceronis.

10 Propoſitio ſyllogiſmi confirmatur teſtimonio Arceſilæ & Zenonis.

11 Altera ratio propoſitionis, ab his quę repugnant perſonæ ſapientis, vbi ſapiens Stoicè conſideratur perfectus & abſolutus, qui rerum omnium cauſas accuratè teneat, qualis apud Ethnicos nemo fuit, nec eſſe potuit, præſertim in tanta rerū & diuinarum & humanarum ignoratione.

12 Tertia ratio ab authoritate Luculli.

[1] Quod quoniam à te probatur (vt præpoſterè tecum agam: iam enim mox referam me ad ordinem) hac primùm concluſio quam habeat vim, conſidera: [2] Si vlli rei ſapiens aſſentietur vnquam: aliquando etiam opinabitur. nunquam autem opinabitur: nulli igitur rei aſſentietur. Hanc concluſionem Arceſilas probat: confirmat enim primum & ſecundum, Carneades nonnunquam ſecundum illud dabat, aſſentiri aliquando. ita ſequebatur etiam opinari: quod tu non vis, & rectè, vt mihi vi-

deris. [3] *Sed illud primum, ſapientem, ſi aſſenſurus eſſet, etiam opinaturum, falſum eſſe & Stoici dicunt, & eorum adſtipulator Antiochus: poſſe enim eum falſa à veris, & quæ non poßint percipi, ab iis quæ poßint, diſtinguere.* [4] *nobis autem primum, etiam ſiquid percipi poßit, tamen ipſa conſuetudo aſſentiendi periculoſa eſſe videtur, & lubrica.* [5] *quamobrem cùm tam vitioſum eſſe conſtet, aſſentiri quicquam aut falſum, aut incognitum: ſuſtinenda eſt potius omnis aſſenſio, ne præcipitet, ſi temerè proceſſerit. ita enim finitima ſunt falſa veris, eáque quæ percipi poſſunt (ſi modò ea ſunt quædá: iam enim videbimus) vt tamen in præcipitẽ locum non debeat ſe ſapiens committere:* [6] *ſin autem, omnino nihil eſſe quod percipi poßit, à me ſumpſero, &, quod tu mihi das, accepero, ſapientem nihil opinari:* [7] *effectum illud erit, ſapientem aſſenſus omnes cohibiturum. vt tibi videndum ſit, ídne malis, an aliquid opinaturum eſſe ſapientem.* [8] *Neutrum, inquies, illorum. Nitamur igitur, nihil poſſe percipi: etenim de eo omnis eſt controuerſia.* [9] *Sed prius pauca cum Antiocho: qui hæc ipſa quæ à me defenduntur, & didicit apud Philonem tam diu, vt conſtaret diutius didiciſſe neminem, & ſcripſit de his rebus acutißimè, & idem hæc non acrius accuſauit in ſenectute, quàm antea defenſitauerat. quanuis igitur fuerit acutus, vt fuit: tamen inconſtantia leuatur authoritas.* [10] *Quis, inquam, enim iſte dies illuxerit, quæro, qui illi oſtenderit eam, quam multos annos eſſe negauiſſet, veri & falſi notam. Excogitauit aliquid: eadẽ*

dicit quæ Stoici. pœnituit eum illa sensisse. cur non se transtulit ad alios, & maximè ad Stoicos? eorum enim erat propria ista dissensio. quid eum Mnesarchi pœnitebat, quid Dardani, qui erant Athenis tum principes Stoicorum? [11] *Nunquam à Philone discessit, nisi posteaquam ipse cœpit qui se audirent habere. Vnde autem subitò vetus Academia reuocata est? nominis dignitatem videtur, cùm à re ipsa desciseret, retinere voluisse, quòd erant qui illum gloriæ causa facerent sperare etiam fore, vt ij qui se sequerentur, Antiochæi vocarentur. Mihi autem magis videtur non potuisse sustinere concursum omnium philosophorum.* [12] *etenim de cæteris sunt inter illos nõnulla communia: hæc Academicorũ est vna sententia, quam reliquorum philosophorum nemo probat:* [13] *itáque cessit. vt enim ij qui sub nube solem non ferunt: item ille cùm æstuaret, veterum, vt mœnianorũ, sic Academicorum vmbram secutus est:* [14] *quóque solebat vti argumento tum, cùm ei placebat nihil posse percipi, cùm quæreret Dionysius ille Heracleotes, vtrum cõprehendisset certa illa nota qua assentiri dicitis oportere,* [15] *Illúdne, quod multos annos tenuisset, Zenoníque magistro credidisset, honestum quod esset, id bonum solum esse? an, quod postea defensitauisset, honesti inane nomen esse, voluptatem esse summum bonum? qui ex illius commutata sententia docere vellet, nihil ita signari in animis nostris à vero posse, quod non eodem modo posit à falso: is curauit quod argumentum ex Dionysio ipse sumpsisset, ex eo cæteri sumerent.*

1 Hæc transitio indicat digressionem quandam fieri, cuius caput est, sapientem nulli rei assentiri. Argumentum ab adiunctis: syllogismus connexus secundi modi plenus & integer.

2 Propositio connexa nititur authoritate Academicorum, qui existimant sapientem sola opinione duci, non vlla scientia.

3 Stoici negant propositionem syllogismi, & inconsequentem probant à factis sapientis, qui nihil opinetur, sed in omnibus reb⁹ certã scientiã sequatur. dissensio igitur Stoicorum ab Academicis in definitione sapientis posita est, de qua inter eos nullo modo conuenit.

4 Cicero defendit contra Stoicos constantiã connexæ propositionis, Si sapiens assentietur, etiam opinabitur. Ratio est à minori ad maius. Syllogismus connexus tertii modi:

Si quid posset percipi, tamen assensus esset periculosus:
Sed nihil potest percipi:
Quanto igitur periculosior est assensus? Propositio prima est.

5 Ratio propositionis ab adiunctis rerum, falso & incognito: & allegoria ab aurigis equos retinentibus in loco decliui & præcipiti.

6 Assumptio ex remotione antecedentis. 7 Conclusio syllogismi.

8 Hæc summa thesis est totius Academicæ contentionis, quòd omnium rerum, quæ in philosophia tractantur, ἀκαταληψία sit, id est inscientia.

9 Altera digressio est in Antiochũ hostẽ nouæ Academię, cuius authoritas eleuatur, quòd incõstans in philosophia fuerit. Argumentũ incõstantiæ ducitur à dissimilib⁹ factis Antiochi, quę sunt Academiã nouã diu laudasse, & postea vituperasse.

10 Dialogismus inducitur ad exprimendam leuitatem Antiochi, qui nulla iusta & honesta causa defecit ab Academia noua: sed captus amore laudis & gloriæ. hîc igitur causæ Antiochiæ defectionis vituperantur.

11 Declarat turpem & inhonestũ finem defectionis, affectationem vanæ gloriæ; inseritque collationem similium: vt, quemadmodum quidam philosophi à suis præceptoribus nomen habuerunt: vt Socratici à Socrate, Epicurei ab Epicuro, sic ab Antiocho Antiochæi discipuli nominarentur.

12 Confirmat effectum propositi finis à dissimilibus.

13 Conclusio defectionis illustrata similibus, vbi iocus est, & allusio ad veterem Platonis Academiam in suburbano, & vmbroso nemore sitam, vt ait Suidas.

14 Postremum argumentum contra Antiochum est à partibus. Antiochus ex incõstantia Dionysii, qui ex Stoico factus erat Epicureus, olim disputabat nihil posse percipi: eadem igitur ratio & conclusio valeat contra Antiochum, qui commutata sententia ex Academico nouo repentè factus est vetus.

15 Dionysius Heracleotes cùm à Zenone fortis esse didicisset, à dolore deductus est: nam cùm ex renibus laboraret, ipse in eiulatu clamitabat falsa esse illa quæ antea de dolore sensisset: cúmque Cleantes condiscipulus eius rogaret quænam ratio eum de sententia deduxisset, respondit: Quia cum tantùm operæ philosophiæ dedissem, dolorem tamen ferre non possem, satis esset argumenti malum esse dolorem: plurimos autem annos in philosophia consumpsi, nec ferre possum: malum igitur dolor. Cic. Tuscul. 2.

[1] *Sed cum hoc alio loco plura, nunc ad ea quæ à te Luculle dicta sunt. Et primùm quod initio dixisti, videamus quale sit: similiter à nobis de antiquis philosophis:*

commemorari, atque seditiosi solerent claros viros, sed tamē populares aliquos, nominare. illi cùm res non bonas tractent, similes bonorum videri volunt. nos autem ea dicimus nobis videri, quæ vosmetipsi nobilißimis philosophis placuisse conceditis. [2] *Anaxagoras niuem nigrā dixit esse. ferres me, si ego idem dicerem? tu ne si dubitarem quidem.* [3] *at quis est hic? num sophistes? sic enim appellantur ij, qui ostentationis aut quæstus causa philosophantur. maxima fuit & grauitatis & ingenij gloria.* [4] *Quid loquar de Democrito? quem cum eo conferre possumus non modò ingenij magnitudine, sed etiā animi, qui ita sit ausus ordiri,* [5] *Hæc loquor de vniuersis. nihil excipit, de quo non profiteatur. quid enim esse potest extra vniuersa?* [6] *quis hunc philosophū non anteponit Cleanthi, Chrysippo, reliquisque inferioris ætatis? qui mihi cum illo collocati,* [7] *quintæ claßis videntur.* [8] *Atque his non hoc dicit quod nos, qui veri esse aliquid non negamus, percipi posse negamus: ille verum esse planè negat, esse sensus quidem nec obscuros dicit, nec tenebricosos (sic enim appellat eos is, qui hunc maximè est admiratus Chius Metrodorus initio libri qui est de natura) Nego, inquit, scire nos, sciamúsne aliquid, an nihil sciamus: ne id ipsum quidem nescire, aut scire, scire nos: nec, omnino sitne aliquid, an nihil sit. Furere tibi* [9] *Empedocles videtur: at mihi dignißimum rebus iis, de quibus loquitur, sonum fundere. num ergo is excæcat nos, aut orbat sensibus, si parū magnā vim censet in iis esse ad ea quæ sub eos subiecta sunt, iudicanda?*

*[10] Parmenides, Xenophanes, minus bonis quanquam
versibus, sed tamen illis versibus increpant eorum arro-
gantiam quasi irati, qui, cùm sciri nihil possit, audeãt
se scire dicere. [11] & ab his aiebas remouendum Socra-
tem & Platonem. cur? an de vllis certius possum dicere?
vixisse cum his equidem videor: [12] ita multi sermones
perscripti sunt, è quibus dubitari non possit, quin Socrati
nihil sit visum sciri posse. excepit vnum tantùm, scire se,
nihil se scire: nihil amplius. Quid dicam de Platone?
qui certè tam multis libris hæc persecutus non esset, nisi
probauisset. ironiam enim alterius, perpetuã præsertim,
nulla fuit ratio persequi. Videórne tibi, non vt Satur-
ninus, nominare modò illustres homines, sed etiam imi-
tari nunquam nisi clarum, nisi nobilem? atque habebã
molestos vobis, sed minutos, Stilbonem, Diodorum, Ale-
xinum: quorum sunt contorta & aculeata quædam so-
phismata: sic enim appellantur fallaces conclusiunculæ.
Sed quid eos colligam, cùm habeam [13] Chrysippum, qui
fulcire putatur porticum Stoicorum? Quàm multa ille
contra sensus, quàm multa contra omnia quæ in con-
suetudine probantur, dissoluit? idem mihi quidem non
videtur. Sed dissoluerit sané. certè tam multa non col-
legisset, quæ nos fallerent probabilitate magna, nisi vi-
deret his resisti non facilè posse. [14] Quid Cyrenæi vi-
dentur, minimè contempti philosophi? qui negant esse
quicquam, quod percipi possit extrinsecus: ea se sola
percipere, quæ tactu intimo sentiant, vt dolorem &
voluptatem: neque se, quo quid colore, aut quo sono sit,*

ſcire, ſed tantùm ſentire affici ſe quodammodo. [15] *Satis multa de authoribus. quanquam ex me quæſieras, nónne putarem poſt illos veteres, tot ſeculis, inueniri verum potuiſſe, tot ingeniis, tantíſque ſtudiis quærẽtibus. Quid inuentum ſit, paulò pòſt videro, te ipſo quoque iudice.* [16] *Arceſilam verò non obtrectandi cauſa cum Zenone pugnauiſſe, ſed verum inuenire voluiſſe, ſic intelligitur. Nemo inquam ſuperiorum non modò expreſſerat, ſed ne dixerat quidem poſſe hominẽ nihil opinari: nec ſolùm poſſe, ſed ita neceſſe eſſe ſapienti. Viſa eſt Arceſilæ cùm vera ſententia, tum honeſta & digna ſapiente.* [17] *Quæſiuit de Zenone fortaſſe, quid futurum eſſet, ſi nec percipere quicquam poſſet ſapiens, nec opinari ſapiẽtis eſſet. ille, credo, Nihil opinatur: quoniam eſſet quod percipi poſſet. Quid ergo eſſet id? Viſum, credo. Quale igitur viſum? Tum illum ita definiuiſſe: ex eo quod eſſet, ſicut eſſet impreſſum, & ſignatum, & effectum. Pòſt requiſitum, etiámne ſi eiuſmodi eſſet viſum verum, quale falſum.* [18] *hic Zenonem vidiſſe acutè, nullum eſſe viſum, quod percipi poſſet: ſi id tale eſſet ab eo quod eſt, vt eiuſmodi ab eo quod non eſt, poſſet eſſe. Rectè conſenſit Arceſilas ad definitionem additum: neque enim falſum percipi poſſe, neque verum, ſi eſſet tale, quale vel falſum.* [19] *Incubuit autem in eas diſputationes, vt doceret, nullũ tale eſſe viſum à vero, vt non eiuſdem modi etiam à falſo poßit eſſe. Hæc autẽ eſt vna contentio, quæ adhuc permanſerit. Nam illud, nulli rei aſſenſurum eſſe ſapientem, nihil ad hanc controuerſiam pertinebat: licebat*

enim nihil percipere, & tamen opinari: quod à Carneade dicitur probatum. Equidem Clitomacho plus quàm Philoni aut Metrodoro credens, hoc magis ab eo disputatum, quàm probatum puto. sed id omittamus. Illud certè opinatione & perceptione sublata sequitur, omnium assensionum retentio: vt, si ostendero nihil posse percipi, tu concedas nunquam assensurum esse.

1 Transitus est à proxima digressione ad refutationem orationis habitæ à Lucullo, vbi Cicero sigillatim respondebit ad argumenta superioris orationis. Primũ igitur occupat collationem illam Arcesilæ cum seditiosis ciuibus, & Academiam nouam defendit authoritate veterum & illustrium philosophorum.

2 Sequitur inductio de authoribus Academiæ nouæ antiquis & excellẽtibus philosophis, quorũ primus Anaxagoras laudatur, & in Academicam ignorationem incidisse probatur: placuit ei niuem esse nigram, & quòd ex aqua nigricante fieret, & ꝙ oculi cõtinenter in ea defixi mutarentur, & se colorẽ nigrũ cernere crederẽt.

3 Hic locus corruptus & abruptus esse videtur, vbi definitur sophista à fine, sicut apud Platonem, mercator, qui disciplinas animi vendit: homo quæstuosus, qui litigando, pugnando, aduersando, quæstum facit: iuuenum & diuitũ mercenarius venator, præstigiator, & veri fallax imitator: sic Aristoteles etiam ait, ὁ σοφιστὴς χρηματιστὴς ἀπὸ φαινομένης σοφίας, ἀλλ' οὐκ οὔσης. id est, qui quæstum facit ab ea, quam præ se fert, sapientia: quæ tamen in eo reuera non sit. Ex quo genere fuit in Græcia Protagoras, qui (vt ait Plato in Menone) vniuersam Græciã annos plus quàm quadraginta fefellit, & discipulos suos multò deteriores reddidit, quàm acceperat.

4 Secunda authoritas est Democriti, qui dupliciter laudatur, & ex nobili sui operis præfatione, & ex collatione inferiorum philosophorum.

5 Hic syllogismus est simplex primi generis.

6 Democritus floruit apud Milesios olympiade octogesima, vt ait Laertius, Cleanthes fuit discipulus Zenonis, & Chrysippus Cleanthis, qui floruit olympiade centesima quadragesima tertia.

7 Seruius Tullus populum Romanum in quinque classes ex censu distribuit, vt prima clasis esset ditissimorum ciuium, sicut quinta & postrema infimorũ & tenuissimorum. hinc Homines quintæ clasis, prouerbii quadam specie dicuntur: id est, infimæ conditionis & authoritatis.

8 Collatio est à minori ad maius, ad illustrandum testimonium Democriti.

9 Tertius authoritatis locus de Empedocle.

10 Quartus locus ab authoritate Parmenidis & Zenophanis, quorũ ille censuit non esse fidendum sensibus, vt ait Diogenes: hic primus omnia esse incomprehensibilia dixit, vt ait Sothion: sed tamen fallitur, vt ait Diogenes.

11 Respondet ad proxima exempla de Socrate & Platone, quos etiam probat esse authores huius Academici instituti ex eorum scriptis & institutis.

12 Conclusio de antiquis authoribus, quos Academici sequuntur: & transitus ad inferioris ætatis philosophos, quibus authoribus vtitur Cicero ad defensionem Academicæ professionis. Stilpo Megarẽsis fuit discipulus Euclidis acutus & eloquẽs.

Diodorus cognomento Cromis, dialecticum acumen habuit, primúsque dicitur inueniſſe inuolutum & cornutum dicendi genus, vt ait Laertius. Alexinus ex Eubulidis Megarenſis ludo manauit, vir acer, & contentionis viribus, ac neruis clarus: vndè & Alexinus dictus eſt: maximè autem Zenoni infeſtus erat, vt ait Laertius. Horum fallaces erant concluſiunculę, aut vitio argumenti alieni, vel obſcuri, vel ambigui, vel falſi: aut inconſtantia diſpoſitionis, quæ facta non eſſet ad veram & conſtantem normam dialecticæ artis.

13 Chryſippus Solenſis Cleãthis diſcipulus tantùm de ſe ſentiebat, vt neminem in philoſophia ſibi parem eſſe arbitraretur, vnde paſſim carmen de Chryſippo iactatum eſt:

Οἶος πέπνυται, λοιποὶ δὲ σκιαὶ ἀΐσσουσι.
Εἰ μὴ γὰρ ἦν Χρύσιππος, οὐκ ἂν ἦ στοά. Hoc eſt,
Hic ſolus ſapit: aſt alij, velut vmbra, feruntur.
Et niſi Chryſippus fuiſſet, porticus non eſſet.

14 Poſtrema defenſio ab authoritate Cyrenaicorum, qui ab Ariſtippo Cyreneo profecti iudicium veritatis in intimis ſenſibus poſuerunt, cùm finem bonorũ eſſe dicerent voluptatem corporis: id eſt, iucundum quendam & leuem motum ad intimos ſenſus permanantem, & quaſi in medullis corporis prurientem.

15 Concludit locum de authoribus, & hinc tranſit ad refutandam orationem Luculli, cuius caput vnum fuit, multas res progreſsione temporum repertas eſſe: de quo aliàs Cicero reſpondebit, vbi diſſeret de partibus ſapientiæ.

16 Purgat Arceſilam à calumniis, & originem contentionis inter Stoicos & Academicos dialogiſmuo Arceſilæ oſtendit, vbi Arceſilas ex definitione ſapiẽtis, & phantaſiæ à Zenone tradita materiã contradictionis arripuit, vt diceret nihil poſſe percipi.

17 Hîc viſum definitur à Zenone ex cauſis & obiectis.

18 Zeno perficit proximam definitionem his verbis, Quale eſſe nõ poſſit ex eo, vnde non eſt: vt intelligatur definiri viſum verum, & à ſapiente perceptum.

19 Arceſilas refellit poſtremam partem in definitione poſitam: ſumma igitur quæſtio eſt, Nullum viſum verum percipi à ſapiente, vt non eiuſmodi falſum eſſe poſſit: quia nullius rei certam & propriam notam ſapiens habeat, per quam duntaxat perceptio effici poſſit: quæ Academicorum ſententia vera eſſet, ſi de perfecta, & omnibus numeris abſoluta ſcientia rerum loquerentur ex primis, veris, & rem ipſam conſtituẽtibus, & declarantibus cauſis: hæc enim perfecta ſapientia cadit in ſolũ Deũ, quẽadmodum pręclarè diſſerit Socrates apud Platonẽ: atque omniũ philoſophorum decreta, quæ polliceri ſcientiam videntur, opiniones duntaxat hominũ ſunt, non decreta ſapientiæ. Itaque rectè dicitur ab Academicis nihil vel ſenſu, vel animo percipi, ſi perceptio eo modo, quo diximus, definiatur: tametſi leuia quædam argumẽta ab illis contra ſenſus, aliáſque Stoicorũ rationes ab his collecta ſunt.

[1] Quid ergo eſt quod percipi poßit, ſi ne ſenſus quidẽ vera nuntiãt? quos tu Luculle [2] communi loco defendis. quod ne id facere poſſes, idcirco heri, non neceſſario loco, contra ſenſus multa dixeram. [3] tu autem te negas infracto remo, neque columbæ collo commoueri. primùm,

cur? nam & in remo sentio non esse id quod videatur: & in columba plures videri colores, nec esse plus vno. deinde, nihilne præterea diximus? maneant illa omnia. [4] latrat in ista causa Epicurus: veraces suos esse sensus dicit. Igitur semper authorem habes, & eum qui magno suo periculo causam agat. eò enim rem dimittit Epicurus, si vnus sensus semel in vita mentitus sit, nulli vnquã esse credendum. Hoc est verũ esse, confidere suis testibus, & importunè insistere. [5] Itaque Timagoras Epicureus negat sibi vnquam, cùm oculum torsisset, duas ex lucerna flãmulas esse visas: opinionis enim esse mendaciũ, nõ oculorũ. quasi quæratur quid sit, non quid videatur. [6] Sed hic quidem maiorum similis. tu verò, qui visa sensibus alia vera dicas esse, alia falsa: quî ea distinguis? [7] Desine quæso communibus locis. domi nobis ista nascuntur. Si quis deus te interroget sanis modò & integris sensibus, Num amplius quid desideras? quid respõdeas? Vtinam quidem roget. audiat quàm nobiscum malè agatur. [8] Vt enim vera videamus, quàm longè videbimus? ego Catuli Cumanam ex hoc loco regionem video, Pompeianum non cerno: neque quicquam interiectum est quod obstet: sed intendi longius acies non potest. O præclarũ prospectum! Puteolos videmus: at familiarem nostrum Auianum, fortasse in porticu Neptuni ambulantẽ, non videmus. At ille nescio qui, qui in scholis nominari solet, mille & octingenta stadia, quòd abesset, videbat. quædam volucres longius. Responderem igitur audacter isti vestro deo, me planè his oculis non esse contentũ.

[9] *dicit me acrius videre, quàm vllos pisces, fortasse qui neque videntur à nobis, & nunc quidem sub oculis sunt, neque ipsi nos suspicere possũt. Ergo vt illis aqua, sic nobis aër crassus offunditur. At amplius non desideramus.* [10] *Quid talpã? Nũ desiderare lumẽ putas? Neque tam quererer cum deo, quòd parũ longè, q̃ quòd falsum viderem.* [11] *Vidésne nauẽ illam? stare nobis videtur: at iis qui in naui sunt, moueri hæc villa. Quære rationem cur ita videatur: quam vt maximè inueneris, quod haud scio an non possis: non tu verũ testẽ habere, sed eũ non sine causa falsum testimoniũ dicere ostenderis. Quid ego de naui? vidi enim à te remum contemni. maiora fortasse quæris.* [12] *Quid potest esse sole maius, quem Mathematici amplius duodeuiginti partibus confirmant maiorem esse quàm terram? quantulus nobis videtur? mihi quidem quasi pedalis.* [13] *Epicurus autem posse putat etiam minorem esse eum, quàm videatur, sed non multo. ne maiorẽ quidem multo putat esse: vel tantum esse, quantus videatur: vt oculi aut nihil, aut non multum mentiantur.* [14] *Vbi igitur illud est semel? sed ab hoc credulo, qui nunquam sensus mentiri putat, discedamus, qui ne nũc quidem, cùm ille sol, qui tanta incitatione fertur, vt celeritas eius quanta sit, ne cogitari quidem possit, tamen nobis stare videatur.*

ꝶꝶ 1 Incipit disputare cõtra Lucullum de principe & generali quæstione, Quòd nihil percipi possit. Primum argumentum est à sensibus, leue & captiosum. Licet enim nullus sensus sit particeps scientiæ, quia (vt Socrates rectè docet in Theæteto) essentiam rei non percipit: licet etiam interdum decipiatur sensus, non sequitur tamen, quin interdum verum aliquid sentiat, quale vel falsum esse non possit.

2 Communi loco defendere, est probabiliter & copiose ad imitationẽ Oratorum aliquid disputare: est enim locus communis, oratoribus campus, in quo libe-

rè expatiantur, cùm aliquid amplificant laudis, aut vituperationis gratia.

3 Occupat duo exempla, quibus sensus falluntur, quasi à Lucullo nō satis refutata & dissoluta sint.

4 Epicurus dissētit ab Academicis, quia omne iudiciū veritatis ponit in sensib⁹: sed tamē sentētiā suā pueriliter & inepte defendit, & eius subscriptor Timagoras.

5 Si oculi palpebram aliquantulum depresseris, quanuis vnica sit flamma lucentis candelæ: ea tamen geminari tibi videbitur, quia ab oculo tuo radij exeūtes non ad idem feruntur punctum: atque idcirco, quod oculus bis inspexit, id quasi geminum se putat inspexisse.

6 Eleuat disputationem Luculli tanquam communem, nec satis accuratam: cùm tamen ipse Cicero non accuratius disputet, quàm Lucullus, & cōmunibus etiam locis hic, vt antè Lucullus fecit, expatietur.

7 Occupat communem locum Luculli de laude sensuum, & ei contradicit ab exemplis, quibus confirmatur imbecillitas oculorum: quia longius rem prospicere non possunt.

8 Occupat exemplum hominis acutè videntis, quod eleuat collatione auium quæ longius vident. Fuit autem quidā nomine Linceus tam certa acie luminum, vt ex Lilybęo naues è portu Carthaginiensium egredientes videret, vt ait Valerius libro primo. Carthago autem à Lilybęo distat mille stadiis, ac ferè quingentis, vt ait Strabo. Plinius refert, haliæetum clarissima oculorum acie ex alto videre in mari piscem, in quem præceps ruit, eúmque discussis pectore aquis, rapit.

9 Secunda prolepsis de piscibus contemnitur: quia nos perfectiorem visum quærimus.

10 Tertia prolepsis de exemplo talpæ refellitur à minori ad maius. Talpæ quanuis natura sint expertes visus, tamen lumen desiderāt. quid mirum, si homines acumen oculorum melius optent?

11 Trāsitus est ab imbecillitate oculorum ad fraudes & fallacias ex his ortas, quæ declarantur exemplo nauis: nam qui procul agitatam nauem aspiciunt, eam stare putāt, quia propter longitudinem spatij & interualli, nauis ipsa angulos visus afficere, atque mouere parū admodū potest. & qui sunt in naui, proxima quæque moueri arbitrātur, vt arbores, ædes, quia radij oculorū ad motum nauis subinde mutant situm: atque idcirco res quæ sub aspectum cadunt, mutari videntur, & tāquam oculos sequi: sed hæc Ciceronis argumenta nihil admodum arguunt & probant. Non enim sequitur, si sensus aliquando fallaces sint, vt semper sint fallaces, & mēs hominis fraudē perspicere non possit: etenim à doctissimis hominib⁹ inuenta & explicata est ratio, & cur remus inflexus in aqua videtur, & collum columbæ coloribus variegatum, cùm tamen sit vnius modi: cæteráque eiusmodi ab optimis philosophis diligenter enucleantur, nec eorum quisquam in his falli potest.

12 Correctio proximi exempli, & transitus ad aliud de magnitudine solis, vbi visus plurimum fallitur.

13 Epicuro sol videtur esse tantus, quantulus apparet, & maiusculus & minusculus, vt Plutarchus ait: Ciceroni duodeuiginti partibus maior terra, id est, tercentum & sex millibus leucarum: Mathematicis centies sexagies sexies, id est, centum millionibus leucarum & amplius.

14 Contemnit Epicurum stultè differentem de solis magnitudine, & sibi ipsi repugnantem: dicit enim quodam capite, si semel sensus mentiantur, eis non esse credendum: & altero oculos posse mentiri, cùm indicant de solis magnitudine.

[1] Sed vt minuam controuersiam: videte quæso quàm in paruulis sitis. Quatuor sunt capita, quæ concludunt nihil esse quod nosci, percipi, comprehēdi poßit: de quo hæc tota quæstio est. è quibus primum est, esse aliquod visum falsum: secundū, non posse id percipi: tertiū, inter quæ visa nihil intersit, fieri non posse vt eorum alia percipi poßint, alia non poßint: quartū, nullum esse visum verum à sensu perfectum, cui non appositum sit visum aliud quod ab eo nihil intersit, quódque percipi non poßit. Horum quatuor capitum secundum & tertium omnes concedunt, primum Epicurus non dat. vos, quibuscum res est, id quoque conceditis. omnis pugna de quarto est. [2] Qui igitur P. Seruilium Geminum videbat, si Quintum se videre putabat, incidebat in eiusmodi visum, quod percipi non posset: quia nulla nota verum à falso distinguebatur. qua distinctione sublata, quam haberet [3] M. Cotta, qui bis cum Gemino Consul fuit, agnoscendo eiusmodi notā, quæ falsa esse non poßit? Negas tantam similitudinem in rerum natura esse. pugnas omnino, sed cum aduersario facili. [4] Ne sit sanè: videri certè potest. fallet igitur sensum: & si vna fefellerit similitudo, dubia omnia reddiderit. sublato enim iudicio illo, quo oportet agnosci: etiamsi ipse erit quem videris, qui tibi videbitur, tamen non ea nota iudicabis, qua dicis oportere, vt non poßit esse eiusdem modi falsa. Quādo igitur potest tibi P. Geminus, Quintus videri: quid habes explorati, [5] cur non poßit tibi Cotta videri, qui non sit, quoniā aliquid videtur esse quod non est?

Omnia dicis sui generis esse:nihil esse idē,quod sit aliud. Stoicum est quidem, nec admodum credibile, nullum esse pilum omnibus rebus talem, qualis sit pilus alius, nullum granum.[6] Hæc refelli possunt:sed pugnare nolo. ad id enim quod agitur, nihil interest, omnibúsne partibus visa res nihil differat,an internosci non possit,etiā si differat. Sed si hominū similitudo tāta esse non potest, ne signorum quidem? Dic mihi,[7] Lysippus eodem ære, eadem temperatione,eodem cælo, aqua,cæteris omnibus, centum Alexandros eiusdem modi facere non possit? qua igitur notione discerneres?[8] Quid, si in eiusmodi cera cētum sigilla hoc annulo impressero, ecquæ poterit in agnoscendo esse distinctio?an tibi erit quærendus annularius aliquis, quoniam gallinarium inuenisti Deliacum illum qui oua cognosceret?[9] Sed adhibes artē aduocatam etiam sensibus. pictor videt quæ nos non videmus: & simul inflauit tibicen, à perito carmen agnoscitur. Quid hoc? nónne videtur contra te valere, si sine magnis artificiis,ad quæ pauci accedunt, nostri quidem generis admodū nec videre,nec audire possumus?[10] Iam illa præclara, quanto artificio esset sensus nostros, mentémque,& totam constructionem hominis fabricata natura.cur non extimescam opinandi temeritatē? etiámne hoc affirmare potes Luculle,esse aliquam vim,cum prudentia & consilio scilicet, quæ finxerit, vel,vt tuo verbo vtar,quæ fabricata sit hominem? qualis ista fabrica est? vbi adhibita? quando? cur? quomodo? Tractantur ista ingeniose,disputātur etiam eleganter. denique videātur

sanè, ne affirmentur modo. Sed de Physicis mox, & quidem ob eam causam, ne tu, qui idem me facturum paulò antè dixeris, videare mentitus.

QQ 1 Repetit quatuor hypotheses Academicorum à Lucullo prius commemoratas, ex quibus effici volunt, nihil posse percipi: quarum tres veluti per se satis illustres, & ab omnibus concessæ sumuntur: quarta, quæ in quæstionem venit, à Cicerone confirmatur.

2 Vtitur exemplis Seruiliorum geminorum, qui inter se valde similes erant, vt vix internosci possent, sed iis exemplis nunquam efficiet, nihil posse percipi. nã, vt antè docuit Lucullus, adhibita consuetudine geminos facilè distingues. nec verò sequitur, vt si in quibusdam visis differentia non appareat, in nullis visis appareat.

3 C. Aurelius Cotta, & P. Seruilius geminus primùm cõsules fuerunt anno vrbis cõditæ quingentesimo primo, rursus autem anno vrbis quingentesimo quinto.

4 Concedit defensionem Luculli de singulis & propriis rerum notis, quibus res internoscuntur, & tamen nihilominus contendit visa confusa esse: Syllogismus est connexus primi modi, cuius propositio est fallax:

Si vna similitudo fefellerit, dubia omnia reddiderit: possunt enim res similitudine inter se coniungi, & multis dissimilibus distingui ac separari.

5 Refellit dogma Stoicum de singulis rerum proprietatibus, quibus inter se differant. Argumentum ab exemplis specialibus: pilus à pilo non internoscitur, neque granum à grano: non sunt igitur in singulis rebus propriæ quædam notæ. Sic Persæus cum Aristone Stoico dogmati assentiẽte disseruit, protulitque geminos fratres inter se litigantes, quorum alter illi depositum daret, alter deinde reciperet, atque ita hærẽtem in geminis, & ambigentem vter esset, coarguit. Lege Laertiũ lib. 7.

6 Transit ab exemplis geminorum ad exemplum signorum similium.

7 Lysippus Sicyonius nobilis sculptor fuit, à quo tantùm Alexander se fingi passus est. Is sexcenta decem opera fecisse dicitur tam excellentia, vt arti claritatem possent dare vel singula. Plinius cap. 7 lib. 34.

8 Aliud exemplum de signis similibus in cera impressis, & iocus in Deliacũ gallinarium à Lucullo citatum, cuius videtur meminisse Plinius his verbis: Traditur quædam ars gallinarij cuiusdam dicentis, quòd ouum ex quaque esset.

9 Regerit in Lucullum exempla de pictore & tibicine, cuius argumentum à maiori ad minus licet verum sit, nihil tamen efficit.

10 Eleuat communem locum de diuina & excellenti fabrica sensus & animi, quam ethnicè & impiè contemnit magis, quàm refellit ex leuissimis adiunctis.

[1] *Sed vt ad ea quæ clariora sunt, veniam, res iam vniuersas profundam: de quibus volumina impleta sunt non à nostris solũ, sed etiam à Chrysippo: de quo queri solẽt Stoici, dum studiose omnia conquisierit contra sensus & perspicuitatem, contráque omnem consuetudinẽ, contráque rationem, ipsum sibi respondentem inferiorem*

fuisse: itaque ab eo amatum esse Carneadem. Ea sunt eiusmodi, quæ à te diligentissimè tractata sunt: Dormientium & vinolentorũ & furiosorum visa imbecilliora esse dicebas, quàm vigilantium, siccorum, sanorum: [2] quomodo? quia cùm experrectus esset Ennius, non diceret se vidisse Homerum, sed visum esse: Alcmeo autem,

„ Sed mihi neutiquam cor consentit,

similia de vinolentis. quasi quisquam neget, & qui experrectus sit eum somniare: & cuius [3] furor cõsederit, putare non fuisse ea vera, quæ essent sibi visa in furore. sed non id agitur tum, cùm videantur: quo modo videntur, id quæritur. nisi verò Ennium non putamus ita totum illum audiuisse,

„ O pietas animi,

si modò id somniauit, vt si vigilans audiret: experrectus enim potuit illa visa putare, vt erant, & somnia. dormienti verò æquè ac vigilanti probantur. Quid Iliona somno illo,

„ [4] Mater te appello.

Nónne illa credit filium locutum, vt verè experrecta etiam crederet? vnde enim illa,

„ Age adsta: mane: audi: itera dum eadem & ista mihi? num videtur minorẽ habere visis, quàm vigilantes fidẽ? [5] Quid loquar de insanis? qualis tandẽ fuit affinis tuus Catule Tuditanus? quisquã sanissimus tam certa putat quæ videt, q̃ is putabat quæ videbãtur? Quid ille, qui,

„ Video, video te viuum Vlysses, dum licet:

nónne etiam bis exclamauit se videre, cùm omnino non

videret? [6] *Quid apud Euripidem Hercules, cùm vt Eurysthei filios, ita suos configebat sagittis, cùm vxorem interimebat, cùm conabatur etiam patrem, non perinde mouebatur falsis, vt veris moueretur? quid ipse Alcmeo tuus, qui negat cor sibi cum oculis consentire? nónne ibidem incitato furore,*

» *Vnde hæc flamma oritur?* & *illa deinceps,*
» *Incede, incede: adsunt, adsunt: me, me expetunt.*
Quid, cùm virginis fidem implorat?
» *Fer mi auxilium: pestem abige à me:*
» *Flammiferam hanc vim, quæ me excruciat.*
» *Ceruleæ incinctæ igni incedunt:*
» *Circunstant cum ardentibus tedis.*
nũ dubitas quin sibi hæc videre videatur? itémq; cætera:
» *Intendit crinitus Apollo*
» *Arcum auratum Luna innixus.*
» *Diana facem iacit à læua.*

Qui magis hæc crederet si essem, quàm credebat quia videbantur? apparet enim iam cor cum oculis consentire. [7] *Omnia autem hæc proferuntur, vt illud efficiatur (quo certius nihil potest esse) inter visa vera & falsa ad animi assensum nihil interesse. Vos autem nihil agitis, cùm falsa illa vel furiosorum vel somniantiũ, recordatione ipsorum refellitis. non enim id quæritur, qualis recordatio fieri soleat eorum qui experrecti sunt, aut eorum qui furere desiterunt: sed qualis visio fuerit aut furentium, aut somniantium tum, cùm cõmouebantur.*

❧ 1 Hactenus ea collecta sunt, quæ ab Academicis philosophis contra sensus disputari solent, dehinc transitus fit ad exempla somniantium, ebriorum, & furio-

ſorum, adhibita quadam præfatione in Chryſippum Stoicum, qui in reſellendis Academicis eorum cauſam infirmare magis, quàm confirmare videtur. Is quinque libros ſcripſit ad Methrodorum aduerſus conſuetudinem, & ſeptem pro conſuetudine ad Gorgippidem, vt ait Laertius.

2 Eleuat exempla de dormientibus & vinolentis, magis vt ſeruiat ſuę cauſæ, quàm vt conſtanter & philoſophicè reſpondeat. Quærimus, inquit, quomodo res appareant ſomniantibus & ebrioſis, veræ, inquam, quæ tamen ſunt falſæ. quid tum? an inde concludere potes, Si nulla ſit in ſomniis & ebrietate perceptio, nihil ab homine poſſe percipi: aut viſa quæ vera ſunt, à falſis non differre? Hoc argumentum Ciceronis in ſyllogiſmo diſpone cum propoſita quæſtione, hoc modo:

Si quæ dormientibus & ebriis vera videntur, non differunt à falſis,
inter viſa vera & falſa nihil intererit:
Sed primum verum:
Verum igitur & poſtremum. Vidéſne quæ plaga ſit in propoſitione ſyllogiſmi, quæ & falſa & inconſequens eſt? non enim ſequitur, Si cõfuſa ſunt viſa dormientium & ebrioſorum, vt etiam reliquorum hominum viſa confuſa ſint.

3 Furor cõſediſſe dicitur, qui ſuos motus & impetus remiſit, cùm is qui furioſus erat, nihil ferè à ſano diſtare videtur.

4 Citantur hi verſus à Cicerone Tuſcul. prima:
Mater te appello, tu quę curam ſomno ſuſpenſo leuas,
Neque te mei miſeret, ſurge & ſepeli natum.

5 Exempla tria proferuntur de furioſis, Tuditano, Hercule, & Alcmeone, qui vera eſſe credebant, quæ in furore, animo, & cogitatione verſarent: de quibus idem iudicare debemus, quod de ſomniantibus & vinolentis.

6 Hercules apud Euripidem tres liberos necat, exiſtimans eſſe liberos Euryſthei regis Thebarum, & Megaram coniugem ſuam filiam Creontis: poſtremò cùm ſagittam pararet ad cædem Amphitrionis patris, à Pallade prohibitus eſt.

7 Concludit contra Lucullum ſomniãtes, ebrios, & inſanos aſſentiri viſis, eáque vera credere, quæ tamen falſa ſunt, & eleuat ſolutionem Luculli à diſſimilibus: quod genus argumenti totum contra Ciceronem eſſe docuimus.

1 Sed abeo à ſenſibus. Quid eſt quod ratione percipi poſſit? Dialecticã inuentã eſſe dicitis veri & falſi quaſi diſceptatricem, & iudicẽ, cuius veri & falſi? & in qua re? in Geometriáne quid ſit verũ vel falſum, dialecticus iudicabit? an in literis? an in muſicis? At ea nõ nouit. In philoſophia igitur ſol quãtus ſit, quid ad illũ? Quod ſit ſummũ bonum, quid habet vt queat iudicare? Quid igitur iudicabit? quæ coniunctio, quæ diſiunctio vera ſit? quid ambiguè dictũ ſit? quid ſequatur quãque rem, quid repugnet? Si hæc, & horum ſimilia iudicat, de ſe ipſa

iudicat. plus autem pollicebatur. Nam hæc quidem indicare, ad cæteras res, quæ sunt in philosophia multæ, atque magnæ, non est satis. [2] *Sed quoniam in ea arte tantùm ponitis, videte ne contra vos tota nata sit, quæ primo progressu festiuè tradit elemẽta loquendi, & ambiguorum intelligẽtiam, concludendique rationem, tum paucis additis venit ad soritas, lubricum sanè & periculosum locum: quod tu modò dicebas esse vitiosum interrogandi genus. Quid ergo? istius vitij num nostra culpa est? rerum natura nullam nobis dedit cognitionem finium, vt vlla in re statuere possimus quatenus. nec hoc in aceruo tritici solùm, vnde nomen est, sed vlla omnino in re minutatim interroganti: diues, pauper: clarus, obscurus sit: multa, pauca: magna, parua: longa, breuia: lata, angusta: quanto aut addito aut dempto certum respondeamus, non habemus.* [3] *At vitiosi sunt soritæ. Frangite igitur eos, si potestis, ne molesti sint: erũt enim, nisi caueatis. Cautũ est, inquit: placet enim Chrysippo, cùm gradatim interrogetur, verbi causa, tria pauca sint, ánne multa: aliquãto prius, quàm ad multa perueniat, quiescere, id est quod ab iis dicitur ἡσυχάζειν.* [4] *Per me vel stertas licet, inquit Carneades, non modò quiescas. Sed quid proficit? sequitur enim qui te ex somno excitet, & eodem modo interroget. quod in numero conticuisti: si ad eum numerum vnum addidero, multáne erunt? progrediere rursus, quoad videbitur. Quid plura? hoc enim fateris,* [5] *neque vltimum te paucorum, neque primum multorum respondere posse. Cuius generis error*

ita manat, vt nõ videã quò non poßit accedere. [6] *Nihil me lædit, inquit. ego enim vt agitator callidus, prius quàm ad finem veniam, equos ſuſtinebo, eóque magis, ſi locus is quò ferētur equi, præceps erit. Sic me, inquit, antè ſuſtinebo, nec diutius captioſe interroganti reſpondebo.* [7] *Si habes quod liqueat, neque reſpondes, ſuperbè. ſi non habes, ne tu quidem perſiſtis. ſi quia obſcura, concedo: ſed negas te vſque ad obſcura progredi. illuſtribus igitur rebus inſiſtis. ſi id tantummodo, vt taceas: nihil aſſequeris. quid enim ad illum qui te captare vult, vtrũ tacentem irretiat te, an loquentem? ſin autem vſque ad nouem, verbi gratia, ſine dubitatione reſpondes pauca eſſe, in decimo inſiſtis.* [8] *etiam à certis & illuſtrioribus cohibes aßẽſum: hoc idẽ me in obſcuris facere non ſinis.* [9] *Nihil igitur te contra ſoritas ars iſta adiuuat, quæ nec augendi, nec minuendi quid aut primum ſit, aut poſtremum, docet.* [10] *Quid quòd eadem illa ars, quaſi Penelope telam retexens, tollit ad extremum ſuperiora? vtrũ ea veſtra, an noſtra culpa eſt? Nempe fundamentum dialecticæ eſt, quicquid enuntietur (id autem appellatur* ἀξίωμα, *quod eſt quaſi effatũ) aut verũ eſſe, aut falſum. Quid igitur? hæc vera, an falſa ſunt? ſi te mentiri dicis, idque verum dicis: mentiri verum dicis.* [11] *Hæc ſcilicet inexplicabilia eſſe dicitis, quod eſt odioſius, quàm illa quæ nos incomprehenſa & non percepta dicimus. Sed hæc omitto. Illud quæro, ſi iſta explicari non poſſunt, nec eorum vllum iudicium inuenitur, vt reſpõdere poßitis, veráne, an falſa ſint: vbi eſt illa definitio, effatum*

ita disiunctum sit, quasi aut etiam, aut non, non modò verum esse, sed etiam necessarium: vide quàm sit cautus is, quem isti tardum putant. [16] *Si enim, inquit, alterutrũ concessero: necessarium esse necesse erit, cras Hermachũ aut viuere, aut non viuere: nulla autem est in natura rerum talis necessitas.* [17] *Cum hoc igitur dialectici pugnent, id est Antiochus, & Stoici: totam enim euertit dialecticam. nam si è contrariis disiunctio (contraria autem ea dico, cùm alterum ait, alterum negat) si talis disiunctio falsa potest esse, nulla vera est. Mecum verò quid habent litium, qui ipsorum disciplinam sequor?* [18] *Cùm aliquid huiusmodi inciderat, sic ludere Carneades solebat: Si rectè conclusit, teneo: sin vitiose, minã Diogenes reddat. ab eo enim Stoico dialecticam didicerat: hæc autem merces erat dialecticorum. Sequar igitur eas vias, quas didici ab Antiocho: nec reperio quomodo iudicem, si lucet, lucet, verum esse, ob eam causam, quòd ita didici, omne quod ipsum ex se connexum sit, verum esse: non iudicem, si mentiris, mentiris, eodem modo esse connexum.* [19] *Aut igitur hoc, & illud: aut nisi hoc, ne illud quidem iudicabo.*

1 Transit à sensibus ad refutationem artium, quæ animo videtur percipi: ac primùm refellit definitionẽ dialecticæ enumeratione rerũ subiectarũ, sed captiosa & fallaci: non enim dialectica dicitur iudex esse veri & falsi, quia dialecticus omnes artes nouerit, in quibus verum à falso possit discernere: sed quia hæc ars sit regula de omnibus rebus iudicandi, sicut Grammatica de omnibus rebus purè loquẽdi. Itaque quemadmodum si Geometra, Arithmeticus, Musicus purè loquuntur, id Grammaticæ virtute faciunt, non sua: ita cùm per syllogismum rectè iudicant de rebus sibi subiectis, dialectica arte & potestate faciunt, non sua: quia sola dialectica docet leges de omnibus iudicandi: nec magis consequens est, Dialectica est regula iudicandi de omnibus, ergo dialecticus nouit omnia: quàm si dixeris, Grammatica est regula de omnibus purè loquendi, ergo grammaticus nouit omnia.

2 Secundum argumentum contra dialecticam Stoicorum ducitur à subiecta

ei disciplinæ materia : id est, præceptis dialecticis, in quibus Stoici non solùm grammaticã artẽ cõfundebãt, cùm præciperẽt de orthographia, etymologia, syntaxi, vt ex Diogene Laertio cõstat: sed hærebãt in suis soritis, quæ gradationes minutis interrogatiunculis fiunt, habéntque lubricum & periculosum genus argumentationis, quòd in hac gradationis continuatione non satis cohærentia interdum copulãtur, sed cognita & adhibita luce syllogismi, facilè hic sophisticus & captiosus error soritarum cognoscitur. Chrysippus autem Stoicus ignoratione dialectici syllogismi ad dissoluendas captiones soritarum confinxerat modum quendam stationis, vltra quẽ progredi non liceret: qui profectò rectè & meritò irridetur & exagitatur à Cicerone: hoc enim commentũ cõtra soritas nihil valet, sed constans, & certa, & perpetua regula syllogismi vitium & fraudem detegit.

3 Dialogismus Stoici cuiusdam philosophi cum Academico nouo, vbi Stoicus contendit esse aliquem modum gradationis in sorite: academicus verò disputat, interrogationes in infinitum progredi posse: sed exemplum quod hîc citatur, non modò nullius conclusionis formam veram habet, sed vanam & ridiculã subtilitatem

4 Permissio est & iocus in Chrysippũ ex metaphorica nouitate verbi ἡσυχάζειν, à quiete corporis ad cessationem quandam in respondendo.

5 Quia numerus potest in infinitum augeri.

6 Verba sunt Chrysippi, & allegorica similitudo ab aurigis, qui quemadmodum equos suos cohibent in lubrico & præcipiti loco, ne temerè ruant: sic in sorite philosophus sistet, ne in fallacem conclusionem tanquam in præcipitium feratur.

7 Dilemma est Ciceronis contra Chrysippum ineptè præcipientem, quemadmodum captiosis gradationibus occurrendum sit.

8 Argumentum à minori ad maius.

9 Conclusio contra Chrysippum hærentem in soritis: nec tamen ista culpa dialecticæ est, sicuti Cicero obiicit, sed Chrysippi dialecticam ignorantis. ars enim dialectica docet totum hoc sophismatis genus sine iudicio & syllogismo esse, quòd in nullam constantis syllogismi formam reduci possit.

10 Irridet alterã inscitiam Chrysippi dialectico principio repugnãtis, Omne enuntiatum verum esse aut falsum: Chrysippus enim postulat exceptionem in enuntiatis, quæ vocat inexplicabilia, quæ neque vera, neque falsa dici posse putat: in quo valde labitur. Porrò dialectica Penelopæ coniugi Vlyssis comparatur, quòd vt hæc ad fallendos procos telam interdiu cõtextam noctu retexebat: sic Chrysippea dialectica syllogismi cõtextum dissoluit, vt propositionem primam inexplicabilem tollat. metuebat enim Chrysippus, ne si hanc propositionem concederet,

Si mentiri te dicis, verúmque dicis, mentiri te, verũ dicis: addita assumptione,

Sed mentiri te dicis, verúmque dicis:

Ex antecedentibus veris absurda conclusio efficeretur,

Ergo mentiri te, verum dicis. Quasi verò mentiri & verum dicere, de eadem re affirmentur, & non de diuersis. mentiri enim refertur ad aliquã rem falsò enuntiatã, & verum dicere, ad affirmationem falsæ enuntiationis. Itaque hoc Chrysippeum enuntiatum indissolubile non est.

11 Vrget Chrysippum à definitione pronuntiati logici: syllogismus est connexus primi modi, cuius assumptio præcedit illustrata à maiori ad minus.

12 Aliud argumentum à paribus sumptum ex natura syllogismi, cuius forma constans & perpetua est, nec vllo exemplo potest fallere. Itaque si in aliquo genere conclusionis probatur exemplum, reliqua quæ sunt eiusdem generis & dispositionis, probentur necesse est.

13 Irridet Chrysippum in superiore connexo hæsitantem, cúmque rursus

premit exemplo à paribus.

14 Iocus est in Chrysippum excipientem hoc connexum indissolubile & à definitione enuntiati, & à regula syllogismi connexi, quasi dialectica hæc præcepta generalia non sint, & exceptioné aliquam patiantur. Iocus autem sumitur à similitudine tribunorum plebis, qui generalib' legibus, & præceptis interdum adiungi exceptiones volebant.

15 Approbatio proximi ioci à dissimilibus: non impetrabunt à me exceptionem, sicut ab Epicuro impetrant, ignaro dialecticæ artis, qui maximè generali & vniuerso præcepto dat exceptionem, negátque enuntiatum disiunctum ex contradicentibus verũ esse: quod perinde est acsi neget contradictionis parté alterã verá esse, alteram falsam: in quo reuoluitur ad veterem & damnatam sententiam Protagoræ & Anaxagoræ res omnes confundentium, & contradictionem de medio tollentiũ, contra quos pugnat Aristoteles libro 4. Metaphy.

16 Epicuri ratio de disiunctione interponitur, quæ fallax est: non enim si alterum de duobus verum est, necesse est alterutrum esse verum. hæc enim necessitas ex conditione coniunctæ cõtradictionis pendet, nõ ex disiunctarũ natura partium.

17 Explicat locum dissimilium: Impetrent ab Epicuro: à me non impetrabunt, quia sequor dialecticam disciplinam, quæ nullam admittit exceptionem in enuntiatis & syllogismis.

18 Concludit cõstantiam dialectici disiuncti authoritate Diogenis Stoici, & ad Chrysippeum enuntiatum rediens, disputat à paribus verum illud esse.

19 Conclusio argumenti à paribus.

[1] Sed vt omnes istos [2] aculeos, & totum tortuosum genus disputãdi relinquamus, ostẽdamúsque qui simus: iam explicata tota Carneadis sententia, Antiochi ista corruent vniuersa. Nec verò quicquam ita dicam, vt quisquam id fingi suspicetur. à Clitomacho sumam, qui vsque ad senectutem cum Carneade fuit, homo & acutus, vt Pœnus, & valde studiosus ac diligẽs. & quatuor eius libri sunt de sustinendis assensionibus. hæc autẽ quæ iam dicam, sunt sumpta de primo. [3] Duo placet esse Carneadi visorum genera: in vno hanc diuisionem: alia visa esse quæ percipi possint, alia quæ non possint: in altero autẽ, alia visa esse probabilia, alia non probabilia: itaque quæ contra sensus, contráque perspicuitatem dicantur, ea pertinere ad superiorem diuisionem: contra posteriorem nihil dici oportere. quare ita placere, tale

visum nullum esse, vt perceptio consequeretur: vt autem probatio, multa. [4] *etenim contra naturã esset, si probabile nihil esset. Sequitur omnis vita ea, quam tu Luculle cõmemorabas, euersio.* [5] *Itaque & sensibus probãda multa sunt. Teneatur modò illud, non inesse in his quicquam tale, quale non etiam falsum nihil ab eo differens esse possit. Sic quicquid acciderit specie probabile: si nihil se offeret quod sit probabilitati illi contrariũ, vtetur eo sapiens, ac sic omnis ratio vitæ gubernabitur.* [6] *Etenim is quoque, qui à vobis sapiens inducitur, multa sequitur probabilia non comprehensa, neque percepta, neque assensa, sed similia veri: quæ nisi probet, omnis vita tollatur. Quid enim? conscendens nauem sapiens num comprehensum animo habet, atque perceptum, se ex sententia nauigaturum? quî potest? sed si iam ex hoc loco proficiscatur Puteolos stadia triginta, probo nauigio, bono gubernatore, ac tranquillitate: probabile videatur se illuc venturum esse saluum.* [7] *Huiusmodi igitur visis consilia capiet & agendi, & non agendi: faciliórque erit vt albam esse niuem probet, quàm erat Anaxagoras, qui id non modò ita esse negabat, sed sibi, quia sciret aquã nigram esse, vnde illa concreta esset, albam ipsam esse ne videri quidem.* [8] *Et quæcunque res eum sic attinget, vt sit visum illud probabile, neque vlla re impeditum: mouebitur. non enim est è saxo sculptus, aut è robore dolatus: habet corpus: habet animum: mouetur mente: mouetur sensibus: vt ei multa vera videantur: neque tamen habere insignem illam & propriam percipiendi*

notam: eóque sapiētem non assentiri, quia poßit eiusdem modi existere falsum aliquod, cuiusmodi hoc verum. [9] Neque nos contra sensus aliter dicimus, ac Stoici, qui multa falsa esse dicunt, longéque aliter se habere, ac sensibus videantur. Hoc autem si ita sit, vt vnum modò sensibus falsum videatur: præsto est qui neget rem vllā percipi posse sensibus. Ita nobis tacentibus, ex vno Epicuri capite, altero vestro, perceptio & comprehensio tollitur. quod est caput Epicuri? Si vllum sensibus visum falsum est, nihil percipi potest. Quod vestrū? Sunt falsa sensus visa. Quid sequitur? vt taceam, conclusio ipsa loquitur, Nihil posse percipi. [10] Non concedo, inquit, Epicuro. Certa igitur cum illo, qui à te totus diuersus est: noli mecum, qui hoc quidem certè, falsi esse aliquid in sensibus, tibi assentior. [11] Quanquam nihil mihi tam mirum videtur, quàm ista dici ab Antiocho quidē maximè, cui erant quæ paulò antè dixi, notißima. Licet enim hæc quiuis arbritatu suo reprehendat, quòd negemus rem vllam percipi posse: certè leuior reprehensio est, quòd tamen dicimus esse quædam probabilia. Non videtur hoc satis esse vobis, ne sit: illa certè debemus effugere, quæ à te vel maximè agitata sunt. [12] Nihil igitur cernis? nihil audis? nihil tibi est perspicuum? Explicaui paulò antè Clitomacho authore, quo modo ista Carneades diceret. Accipe quemadmodum ea dicantur à Clitomacho in eo libro quem ad C. Lucilium scripsit poëtam, cùm scripsisset iisdem de rebus ad [13] L. Censorinū, eum qui Cōsul cum M. Manilio fuit. [14] Scripsit igitur

his ferè verbis: Sunt enim mihi nota propterea, quòd earum ipsarum rerum, de quibus agimus, prima institutio & quasi disciplina illo libro cõtinetur. sed scriptũ est ita, Academicis placere esse rerũ eiusmodi dissimilitudines, vt aliæ probabiles videantur, aliæ contrà. id autem non esse satis cur alia percipi posse dicas, alia non posse: propterea quòd multa falsa probabilia sint, nihil autẽ falsi perceptum & cognitũ possit esse.[15] *Itaque ait vehemẽter errare eos, qui dicant ab Academia sensus eripi, à quibus nunquam dictum sit aut colorem, aut saporem, aut sonum vllum esse: illud sit disputatum, non inesse in his propriam, quæ nusquam alibi esset, veri & certi notã.*
[16] *Quæ cũ exposuisset, adiungit, dupliciter dici assensus sustinere sapientẽ: vno modo, cùm hoc intelligatur omnino eum rei nulli assentiri: altero, cùm se à respondẽdo, vt aut approbet quid, aut improbet, sustineat: vt neque neget aliquid, neque aiat. Id cùm ita sit: alterum placere, vt nunquam assentiatur: alterum tenere, vt sequens probabilitatem, vbicunque hæc aut occurrat, aut deficiat, aut etiam, aut non, respondere possit: nec, vt placeat eum qui de omnibus rebus contineat se ab assentiendo, moueri tamen, & agere aliquid, reliquit eiusmodi visa, quibus ad actionem excitemur. Item ea quæ interrogati in vtranque partem respõdere possimus, sequentes tantummodo quod ita visum sit, dum sine assensu: neque tamẽ omnia eiusmodi visa approbari, sed ea quæ nulla re impedirentur.*[17] *Hæc si vobis non probamus, sint falsa sanè: inuidiosa certè non sunt. non enim lucem*

eripimus: ſed ea quæ vos percipi comprehendique, eadem nos, ſi modò probabilia ſint, videri dicimus. Sic igitur inducto & conſtituto probabili, & eo quidem expedito, ſoluto, libero, nulla re implicato, vides profectò Luculle iacere iam illud tuum perſpicuitatis patrociniũ. Iiſdem enim hic ſapiens, de quo loquor, oculis, quibus iſte veſter, cælum, terram, mare intuebitur: iiſdem ſenſibus reliqua, quæ ſub quenque ſenſum cadunt, ſentiet.

[18] Mare illud quod nunc Fauonio naſcente purpureũ videtur, idem huic noſtro videbitur: nec tamen aſſentietur, quia nobiſmet ipſis modò cæruleum videbatur, mane flauum: quódque nunc, quia à ſole collucet, albeſcit & vibrat, diſsimiléque eſt proximo ei continenti: vt etiam ſi poſsis rationem reddere cur id eueniat, tamen non poſsis id verũ eſſe, quod videbatur oculis, defendere.

1 Hactenus Cicero reſpondit ad Lucullum, id eſt Antiochum: deinceps exponit ſententiam Carneadis de ratione viſorum, déque aſſenſionibus, vt Academicorum cauſa confirmata, contraria diſputatio Antiochi leuior & imbecillior appareat, & in ſecunda parte huius tranſitionis docet proximam propoſitionem ex libro primo Clitomachi ſumptam eſſe, qui Carneadem multos annos audiuit, eiúſque ſententiam Græcis literis illuſtrauit, vt ait Laertius lib. 4.

2 Aculei metaphoricῶs dicuntur interrogatiunculæ ſpinoſæ, quibus Stoici vtuntur in diſputando ad pungendum aduerſarium, & tortuoſum genus diſputandi, & fallax & captioſa argumentatio & plena anfractibus, vt Stoicus ſorites, & Chryſippeus ſyllogiſmus ex indiſſolubilibus.

3 Viſorum duplex eſt partitio apud Clitomachũ, ſed prior ſtulta & ridicula: nam ſi nulla viſa perſpiciuntur, vt Academici cenſent, ſtultum eſt ea in percepta & non percepta diuidere: poſterior magis apta eſt inſtituto Academicorum, qui licet nihil comprehendi ſenſibus aut animo dicant, multas tamē res probabiles eſſe non negant acceptas ſenſibus & animo, quas Academicus ſapiens & philoſophus & in deliberando de officiis degẽdæ vitæ, & in Ethicis, phyſicis, dialecticis, reliquíſque philoſophię diſciplinis ſequetur: nec vltra ipſum probabile in inquiſitione veri progredietur. Hoc igitur Academicum decretum eſt, Sapienti nihil eſſe perceptũ: multa autem probabilia videri.

4 Confirmat aliquid eſſe probabile à repugnantibus, quia alioqui ratio vitæ tolleretur: hoc eodem argumento antea Lucullus vſus erat.

5 Secundum argumentum à diſſimilibus, non quemadmodum ſapiens multa ſenſibus accepta probat, ſic eadem percipit.

6 Tertium argumentum contra Stoicos similiter ab exemplo speciali, ad probandum sapientem Stoicum interdum verisimile sequi: sed Stoici hoc alienũ à quæstione diceret, quia sapiens Stoicus de nauigatione non deliberaret vt sapiens, sed vt vir prudens & opinator: deliberationem enim esse in rebus mutabilibus & variè cadentibus, sapientiam in cognitione causarum æternarum & immutabilium.

7 Illustratio à dissimilibus. Anaxagoras quod verisimile est, non facilè sequitur, Academicus sapiens multò facilius: ille non modò dixit, sed etiã putauit niuem esse nigram, quòd ex nigricante materia fieret.

8 Amplificat locum de opinatione sapientis à causis efficientibus probabiles visiones, id est sensibus & animo, & tamen ei perpetuam tribuit ἐποχὴν, id est, assensionis retentionem, quia nihil propria & vera notione percipitur.

9 Remouet à sensibus κατάληψιν authoritate Stoicorum & Epicureorũ: syllogismus est connexus primi modi.

10 Occurrit inficiationi connexæ propositionis, & de assumptione consentit cum Stoicis.

11 Digressiuncula est in Antiochum, cuius authoritas eleuatur inconstantia & leuitate sententiæ: quo etiam in loco iteratur Academicum decretum, Nihil sciri, sed multa probabilia videri sapienti.

12 Occupat Antiocheum argumentum de sensibus & perspicuitate, & attentionis excitandæ gratia transitionem facit ad ea, quæ dicuntur à Clitomacho contra eiusmodi obiectiones aduersariorum.

13 L. Martius Censorinus & M. Manilius, vel, vt alii scribunt, Manlius, consules fuerunt, anno vrbis conditæ sexcentesimo quinto.

14 Cicero incipit recitare ex libris Clitomachi summam aliquam Academicæ disciplinæ certis capitibus comprehẽsam. Primum caput continet diuisionẽ rerum in probabiles & improbabiles, earúmque distinctionem à rebus perceptis & nõ perceptis.

15 Consectarium est de sensibus, in quibus negat inesse scientiam, ídque verè, quia sensus rerum sunt indices, non iudices, in quibus nullum iudicium est, neque ratiocinatio, qua rerum causas æstiment & iudicent.

16 Alterum caput, vbi Clitomachus distinguit verbum ἐπέχειν, duósque modos ostendit assensum sustinendi, quorum priore vtetur sapiens, vt nulli rei assentiatur: non item posteriore, vt nihil sapiens respondeat: quia & affirmabit, quæ probabilia videbuntur, & negabit contraria.

17 Concludit Academicam Clitomachi philosophiam: & quid à Stoicorum philosophia differat, ostendit: vtitúrque exemplis rerum sensibilium, quæ probantur quidem à sapiente, sed non percipiuntur.

18 Purpureus color est niger admisto quodam rubore, qualis apparet in aquis ad solem occidentem, sicut mane flauus, & meridie cæruleus, idque accidit ex radiis solis variè incidentibus in mare.

[1] *Vnde memoria, si nihil percipimus, (sic enim quærebas) quòd meminisse visa nihil cõprehensa non possumus?* [2] *Quid Polyænus, qui magnus mathematicus fuisse dicitur? is posteaquam Epicuro assentiens, totã geometriam esse falsam credidit, num illa etiam quæ sciebat,*

oblitus est? Atqui falsum quod est, id percipi non potest, vt nobismetipsis placet. [3] *Si igitur memoria perceptarũ comprehensarúmque rerum est: omnia quæ quisque meminit, habet ea comprehensa, atque percepta: falsi autẽ comprehendi nihil potest: & omnia meminit Scyron Epicuri dogmata: vera igitur illa sunt nũc omnia. Hoc per me licet. Sed tibi aut cõcedendum est ita esse, quod minimè vis: aut memoriam mihi remittas, oportet: & facilem ei esse locum, etiam si cõprehensio perceptióque nulla sit.* [4] *Quid fiet artibus? quibus? iisne quæ ipsæ fatentur coniectura se plus vti, quàm scientia: an iis quæ tantùm id quod videtur, sequuntur, nec habent istam artem vestram, qua vera & falsa diiudicent?* [5] *Sed illa sunt lumina duo, quæ maximè causam istam continẽt. Primùm enim negatis fieri posse, vt quisquam nulli rei assentiatur. At id quidem perspicuum est: cùm Panætius, princeps propè meo quidem iudicio Stoicorum, ea de re dubitare se dicat, quam omnes præter eum Stoici certissimam putant: vera esse aruspicum auspicia, oracula, somnia, vaticinationes: seque ab assensu sustineat. Quod si is potest facere, vt de iis rebus, quas illi à quibus ipse didicit, certas habuerit: cur id sapiẽs de reliquis rebus facere nõ possit? An est aliquid quod positũ vel improbare, vel approbare possit, dubitare nõ possit?* [6] *An tu in soritis poteris hoc, cùm voles: ille reliquis rebus nõ poterit eodẽ modo insistere, præsertim cùm possit sine assẽsione ipsam verisimilitudinẽ non impeditã sequi?* [7] *Alterũ est, quòd negatis actionẽ vllius rei posse in eo esse, qui nullam*

rem assensu suo cōprobet. Primùm enim videri oportet, in quo sit etiam assensus. dicunt enim Stoici sensus ipsos assensus esse: quos quoniam appetitio consequatur, actionem sequi: tolli autem omnia, si visa tollantur. Hac de re in vtranque partem & dicta sunt & scripta multa. Vide superiora: sed breui res potest tota confici. [8] *Ego enim etsi maximam actionem puto repugnare visis, obsistere opinionibus, assensus lubricos sustinere, credóque Clitomacho ita scribenti, Herculis quendam laborem exantlatum à Carneade, quòd vt feram & immanem belluam, sic ex animis nostris assensionē, id est opinationem & temeritatem extraxisset: tamen vt ea pars defensionis relinquatur,* [9] *quid impediet actionem eius, qui probabilia sequitur nulla re impediente? Hoc, inquit, ipsum impediet, quòd statuet, ne id quidē, quod probet, posse percipi. Iam istuc te quoque impediet in nauigādo, in conserendo, in vxore ducenda, in liberis procreandis, plurimísque in rebus, in quibus nihil sequêre præter probabile.* [10] *Et tamen illud vsitatum, & sæpe repudiatum refers, non vt Antipater, sed vt ais, pressius: nam Antipatrum reprehensum, quòd diceret, consentaneum esse ei qui affirmaret nihil posse comprehendi, id ipsum saltē dicere posse cōprehēdi: quod ipsi Antiocho pingue videbatur, & sibi contrariū.* [11] *non enim potest conueniēter dici nihil cōprehendi posse, si idipsum cōprehēdi posse dicatur.* [12] *Illo modo potius putat vrgendū fuisse Carneadē, cùm sapientis nullū decretū esse posit, nisi cōprehensum, perceptum, cognitū: vt hoc ipsum decretum, quod*

ſapientis eſſet, nihil poſſe percipi, fateretur eſſe perceptū. [13] proinde quaſi ſapiens nullum aliud decretum habeat, & ſine decretis vitam agere poßit. Sed vt illa habet probabilia, non percepta: ſic hoc ipſum, nihil poſſe percipi. [14] nam ſi in hoc haberet cognitionis notam, eadem vteretur in cæteris. quam quoniam non habet, vtitur probabilibus.[15] Itaque non metuit ne confundere omnia videatur, & incerta reddere. Non enim quemadmodū ſi quæſitum ex eo ſit, ſtellarum numerus par, an impar ſit: item ſi de officio, multiſque aliis de rebus, in quibus verſatur, exercitatúſque ſit, neſcire ſe dicat. in incertis enim nihil eſt probabile: in quibus autem eſt, in his non deerit ſapienti neque quid faciat, neque quid reſpondeat. [16] Ne illam quidē prætermiſiſti Luculle reprehenſionem Antiochi (nec mirum: in primis enim eſt nobilis) qua ſolebat dicere Antiochus Philonem maximè perturbatum. Cum enim ſumeretur vnum, eſſe quadā falſa viſa: alterum, nihil ea differre à veris: non attendere, ſuperius illud ea re à ſe eſſe conceſſum, quòd videretur eſſe quædam in viſis differentia: eam tolli altero, quo neget viſa à falſis vera differre: nihil tam repugnare.[17] Id ita eſſet, ſi nos verum omnino tolleremus. Non facimus: nam tam vera, quàm falſa cernimus. ſed probandi ſpecies eſt: percipiendi ſignum nullum habemus.

1 Expoſita Carneadis ſententia, Cicero redit ad Lucullum, id eſt Antiochum, ne ſuperioris orationis argumentum vllum ſine refutatione prætereat: reſpōdétque argumento de memoria, leui & inepto, quia falſorum etiam viſorum poſſit eſſe memoria, vt conſtat duobus exemplis Polyęni & Scyronis.

2 Polyænus fuit Athenodori filius Lampſacenus modeſtus vir & amabilis, vt ait Laertius libro decimo. Hunc Epicurus maluit geometriam dedocere, quàm ab eo diſcere. Cic. lib. 1. de finibus.

3 Syllogism' est connexus secundi modi ad refellendũ argumẽtũ memoriæ.

4 Argumentum à definitione artis, superiori proximum fuit, quod soluitur per species: quæ enim dicuntur demonstratiuæ. vt Mathematicæ artes: & quæ dicũtur opinabiles, vt Rhetoricæ, nihil habent certi & percepti, sed probabilibus tantũ præceptis & institutis continentur.

5 Duo capita Lucullea causæ refellũtur, quæ probabant esse aliquem sapientis assensum: & primum quidem ab authoritate Panætii Rhodii, qui licet Stoicus sit, negat tamen esse assentiendum & credendum auguriis, quæ reliqui Stoici verissima & certa esse confirmant, Zeno, Cleanthes, Antipater, Diogenes, Chrysippus, Posidonius: de quibus Cicero libro 2. de Diuinatione. Panætii testimonium illustratur à paribus: syllogismus est connexus primi modi.

6 Alterum item argumentum à parium collatione.

7 Alterum est firmamentum disputationis à Lucullo frequenter adhibitum, cùm & κατάληψιν & συγκατάθεσιν confirmaret: quibus sublatis, dicebat omnem actionem tolli. qui locus tractatur à causis efficiẽtibus assensum, sicut à Stoicis præscriptum est: sensus enim parit assensum, assensus appetitionem, appetitio actionẽ. Cui argumento iam à nobis responsum est: & ita nunc occurritur, quòd possit assensus & appetit' & actio gigni ex probabilib' visis, neque tamẽ perceptis & cognitis.

8 Solutio argumenti duplex est, quòd assensum cohibere, itémque res probabiles sequi, magnæ sint actiones hominis sapientis. Primum declaratur à similibus: vt Herculi difficile fuit tollere hydram: sic Sapientis magnum opus est tollere ex animo temerariam assensionem. Hydra, fuit serpens multorum capitum in Lernea palude iuxta Argos, cui amputato vno capite duo succrescebant. Hanc belluam Hercules primùm claua percussit, deinde sagittis, postremò cùm se in latebris abdidisset, congestis lignis, igne consumpsit.

9 Subiicit alterum genus actionum, in quibus versatur sapiens: vt cùm multa persequitur officia, quorum probabilem rationem posset reddere, vt propositis aliquot exemplis constat.

10 Antipater & Antiochus contra hoc Academicũ decretũ, Nihil posse percipi, disputarant: sed ille minus subtiliter, hic pressius. Hæc igitur argumẽta denuò repetuntur & refelluntur: primũ Antipatri dicitur pingue, id est hebes & parum subtile, vel impeditum & ineptum, vt ait Nonius, hunc locum citans.

11 Quia vtraque pars cõtradictionis specialis simul esset vera, quòd non modò rectè fieri, sed omnino fieri non potest.

12 Repetit argumẽtum Antiochi cõtra Carneadem ab adiũctis: syllogismus simplex primi generis integer est:

Omne decretum sapientis debet esse perceptum:
Nihil posse sciri, est decretum sapientis:
Hoc igitur debet esse perceptum.

13 Refellit Antiochi argumentum, negãdo propositionem syllogismi sumptam ex stultissima veterum philosophorum persuasione, qui decreta suæ scholæ & disciplinæ tam vera & certa esse credebant, quàm Pythii Apollinis oracula: cùm tamen satis constet, nihil tale in antiquorum philosophia reperiri, vt satis superque sit, si decretum sapientis probabile fuerit.

14 Ratio à paribus. Syllogismus connexus secundi modi.

15 Dissoluit obiectionem illam Luculli, Quòd omnia redderentur incerta, si nihil posset percipi, & argumentatur à dissimilibus, Non quemadmodum incertum est sapienti, an stellarum numerus par sit vel impar: sic officia vitæ sunt incerta: probabilia enim sunt sapienti, nihil autem incertum est probabile.

16 Hoc argumentum similiter à Lucullo Academicis obiectum fuit, ad refellendum Philonem quasi pugnantia dicentem. hæc enim pugnantia videntur, Diuidere visa in vera & falsa, & Dicere inter vera & falsa nihil interesse.

17 Solutio argumenti ambigui fit adhibita distinctione: vera visa distinguuntur à falsis, non perceptione & scientia, sed coniectura & opinione.

[1] Ac mihi videor nimis etiã nunc agere ieiunè. [2] cùm sit enim campus in quo poßit exultare oratio: cur eam in tantas angustias, & in Stoicorum dumeta compellimus? [3] Si enim mihi cum Peripatetico res esset, qui id percipi posse diceret, quod impressum esset è vero: neque adhiberet illam magnam acceßionem, quo modo imprimi non posset à falso: cum simplici homine simpliciter agerem, nec magnopere contenderẽ. Atque etiam si, cùm ego nihil dicerem posse comprehendi, diceret ille sapientem interdum opinari: non repugnarem, præsertim ne Carneade quidem huic loco valde repugnante. [4] Nunc quid facere possum? quæro enim quid sit quod comprehendi poßit. Respondet mihi non Aristoteles, aut Theophrastus, ne Xenocrates quidem, aut Polemo, sed nihil minor: quod est tale verum, quale falsum esse non poßit. Nihil eiusmodi inuenio: itaque in cognitione nimirum assentiar, id est opinabor. Hoc mihi & Peripatetici, & vetus Academia concedit, vos negatis, [5] Antiochus inprimis, qui me valde mouet: vel quòd amaui hominem, sicut ille me: vel quòd ita iudico, politißimum & acutißimum omnium nostræ memoriæ philosophorum. à quo primùm quæro, quo tandem modo sit eius Academiæ, cuius se esse profiteatur? Vt omittam alia: hæc duo, de quibus agitur, quis vnquam dixit aut veteris Academiæ, aut Peripateticorum, vel id solum percipi posse, quod

esset verum tale, quale falsum esse non posset: vel sapientem nihil opinari? Certè nemo. Horum neutrum ante Zenonē magnopere defensum est. ego tamen vtrunque verum puto: nec dico tēporis caussa: sed ita planè probo. [6] *Illud ferre non possum. Tu cum me incognito assentiri vetes, idque turpissimum esse dicas, & plenissimum temeritatis: tantùm tibi arroges, vt exponas disciplinā sapiētiæ, naturam rerum omnium euoluas, mores fingas, fines bonorum malorúmque constituas, officia describas, quam vitam ingrediar definias, idémque etiam disputandi & intelligendi iudiciū dicas te & artificium traditurum: perficies vt ego ista innumerabilia complectens, nusquam labar? nihil opiner?* [7] *Quæ tandem ea est disciplina, ad quam me deducas, si ab hac abstraxeris? Vereor ne subarroganter facias si dixeris tuā: atque ita dicas necesse est. Neque verò tu solus, sed me ad suam quisque rapiet. Age, restitero Peripateticis, qui sibi cum oratoribus cognationē esse, qui claros viros à se instructos dicant Remp. sæpe rexisse: sustinuero Epicureos, tot meos familiares, tam bonos, tam inter se amantes viros:* [8] *Diodoro quid faciam Stoico, quem à puero audiui, qui mecum viuit tot annos, qui habitat apud me, quem & admiror, & diligo, qui ista Antiocheia contemnit? Nostra, inquies, sola vera sunt. Certè sola, si vera: plura enim vera discrepantia esse non possunt.* [9] *Vtrum igitur nos impudentes, qui labi nolumus: an illi arrogantes, qui sibi persuaserint scire se solos omnia?*

1 Vniuersa oratione Luculli partibus singulis refutata & dissoluta, ad extremum Cicero adhibet excusationẽ quandam, cur tam subtiliter & spinose argumentatus sit, culpámque ipsam regerit in Stoicos, qui nimis argutè visum ipsum, de quo agitur, definiunt. Syllogismus est connexus tertii modi:

Si mihi res esset cum simplicibus philosophis & non versutis,
agerem simpliciter, & non argutè:
Sed mihi res non est cum simplicibus, sed cum argutis:
Et idcirco mihi argutè agendum fuit.

2 Allegoria est à locis spatiosis, & à salebrosis, ad significandum duplex argumentationis genus: vnum copiosum & latè fusum, quod Peripatetici sequuti sunt: alterum subtile & angustum, quod placuit Stoicis. Stoicorum, ait Cicero libro 3. de finibus, non ignoras quàm sit spinosum, vel subtile dicendi genus.

3 Propositio syllogismi.

4 Assumptio syllogismi per remotionem antecedentis.

5 Antiochus adducitur in inuidiam, quòd se Academicum veterẽ profiteatur, & tamen à disciplina veteris Academiæ desciscat, quæ censet sapientem interdum aliquid opinari.

6 Postrema amplificatio est ad commonendum Lucullum ab adiunctis rerũ quæ in philosophia disputatur. Syllogismus simplex primi generis:

Nulli rei incognitæ est assentiendum:
Quicquid in philosophia traditur, est incognitum:
Nulli igitur rei in philosophia assentiendum est.

Assumptio declaratur per tres philosophiæ partes, Ethicam, physicam, dialecticam.

7 Altera approbatio assumptionis à discrepantibus philosophorum sentẽtiis, Epicureorum, Peripateticorum, Stoicorum, cùm vna de re vna & eadem sit lex & regula veritatis. Itaque satis magno argumento est in philosophia vetere nihil fuisse perceptum & cognitum, quòd ipsi philosophi de eadem re tam varia, támque discrepantia præciperent.

8 Diodorus Stoicus non solùm familiarissimè vixit cum Cicerone, sed etiam domi eius mortuus est, à quo cũ alia multa, tum dialecticam didicit, vt ait in Bruto.

9 Conclusio est syllogismi, vel potius vniuersæ refutationis aduersus Lucullum: cuius argumenta sigillatim sic à nobis animaduersa sunt adhibito lumine dialecticæ inuentionis & dispositionis, vt falsa, leuia, inconsequentia, & aliena quæ essent, indicaremus: vera, & ad rem propositã pertinentia, laudaremus: & in singulis huius contentionis capitibus non solùm nos interpretes, sed etiã dialecticos rerum æstimatores & iudices adhiberemus.

[1] Non me quidem, inquit, sed sapientem dico scire. Optimè: nempe ista scire, quæ sunt in tua disciplina. Hoc primum quale est, à non sapiente explicari sapientiam? Sed discedamus à nobismetipsis: de sapiente loquamur: de quo, vt sæpe iam dixi, omnis hæc quæstio est. In tres igitur partes & à plerisque, & à nobismetipsis distributa sapientia est. [2] Primùm ergo, si placet, quæ de na-

tura rerũ ſint quæſita, videamus: velut illud antè, Eſtne quiſquam tanto inflatus errore, vt ſibi ſe illa ſcire perſuaſerit? non quæro rationes eas quæ ex coniectura pendent, quæ diſputationibus huc & illuc trahuntur, nullã adhibent perſuadendi neceſsitatem. Geometræ prouideant, qui ſe profitentur non perſuadere, ſed cogere, & qui omnia vobis, quæ deſcribũt, probãt.[3] *Non quæro ex his illa initia mathematicorum, quibus non conceſsis, digitum progredi non poſſunt: Punctum eſſe, quod magnitudinem nullam habeat: extremitatem, quaſi libramentum, in quo nulla omnino craſsitudo ſit: lineam verò ſine vlla latitudine currentem.*[4] *Hæc cùm vera eſſe conceſſero: ſi adiiciam iuſiurandum, ſapientémne prius quàm Archimedes eo inſpectante rationes omneis deſcripſerit eas, quibus efficitur multis partibus ſolem maiorem eſſe quàm terrã, iuraturum putas? ſi feceris: ſolẽ ipſum, quem deum cenſet eſſe, contẽpſerit. Quòd ſi Geometricis rationibus non eſt crediturus, quæ vim afferũt in docendo, vos ipſi, vt dicitis: næ ille longè aberit, vt argumentis credat philoſophorum: aut ſi eſt crediturus, quorum potiſsimum?*[5] *omnia phyſicorũ licet explicare, ſed longum eſt: quæro tamen, quem ſequatur. Finge aliquem nunc fieri ſapientẽ, nondum eſſe: qua potiſsimùm ſententia melius eliget diſciplinam? & ſi quamcunque eliget, inſipiens eliget. Sed ſit ingenio diuino, quem vnũ è phyſicis potiſsimùm probabit? nec enim plus vno poterit. Non perſequor quæſtiones infinitas: tantùm de principiis rerum, è quibus omnia conſtant, videamus*

quem probet: eſt enim inter magnos homines ſumma diſſenſio. [6] princeps Thales vnus è ſeptem, cui ſex reliquos conſenſiſſe primos ferunt, ex aqua dixit conſtare omnia: [7] at hoc Anaximandro populari & ſodali ſuo non perſuaſit. is enim infinitatem naturæ dixit eſſe, è qua omnia gignerētur. pòſt eius auditor [8] Anaximenes infinitū aëra, ſed ea quæ ex eo orirentur, definita: gigni autem terram, aquam, ignem, tum ex his omnia. [9] Anaxagoras materiā infinitam, ſed ex ea particulas ſimiles inter ſe, minutas: eas primùm confuſas, poſtea in ordinē adductas mente diuina. [10] Xenophanes paulo etiam antiquior, vnum eſſe omnia, neque id eſſe mutabile, & id eſſe deum, neque natum vnquam, & ſempiternū, & conglobata figura. [11] Parmenides ignem, qui moueat terram, quæ ab eo formetur. [12] Leucippus plenum, & inane. Democritus huic in hoc ſimilis, vberior in cæteris. [13] Empedocles hæc peruulgata & nota quatuor. [14] Heraclitus ignem. [15] Meliſſus hoc quod eſſet infinitum, & immutabile, & fuiſſe ſemper, & fore. [16] Plato ex materia in ſe omnia recipiente mundum eſſe factum cenſet à Deo ſempiternū. [17] Pythagorei ex numeris & mathematicorū initiis proficiſci volent omnia. [18] Ex his eliget veſter ſapiens vnum aliquem, credo, quem ſequatur: cæteri tot viri & tanti repudiati ab eo condemnatique diſcedent. [19] Quamcunque verò ſententiam probauerit, eam ſic animo cōprehenſam habebit, vt ea quæ ſenſibus: nec magis approbauit nunc lucere, quàm, quoniā Stoicus eſt, hunc mundum eſſe ſapientem, habere mentem, quæ

& se & ipsum fabricata sit, & omnia moderetur, moueat, regat.. erit persuasum etiam, solem, lunam, stellas omnes, terram, mare, deos esse, quòd quædam animalis intelligentia per omnia ea permeet & transeat: [20] fore tamen aliquãdo, vt omnis hic mũdus ardore deflagret. Sint ista vera (vides enim iam me fateri aliquid esse veri) comprehendi ea tamen, & percipi nego. [21] cùm enim tuus iste Stoicus sapiens syllabatim ista dixerit, veniet illud [22] flumen orationis aureum fundens Aristoteles, qui illum desipere dicat: neque enim ortum esse vnquã mundum, quòd nulla fuerit nouo cõsilio initio tam præclari operis inceptio: & ita eum esse vndique aptum, vt nulla vis tantos queat motus mutationémque moliri, nulla senectus diuturnitate temporum existere, vt hic ornatus vnquam dilapsus óccidat? Tibi hoc repudiare, illud autẽ superius, sicut caput & famã tuam, defendere necesse erit: mihi ne vt dubitem quidem relinquatur? vt omittam leuitatem temerè assentientium, quanti libertas ista æstimanda est, non mihi necesse esse quod tibi est? [23] Cur Deus omnia nostri causa cùm faceret (sic enim vultis) tantam vim natricum viperarúmque fecerit? cur mortifera tam multa perniciosa terra marique disperserit? Negatis hoc tam politè, támque subtiliter effici potuisse sine diuina aliqua solertia: cuius quidem vos maiestatẽ deducitis vsque ad apum formicarúmque perfectionem: vt etiam inter deos [24] Myrmecides aliquis minutorum opusculorum fabricator fuisse videatur.

ϘϘ 1 Confirmationi (quæ deinceps sequitur) eadẽ thesis proposita est, quæ refutationi fuit, Sapientem nihil illorum (quæ in philosophia tractantur) scire: quod

quidem non solùm verum est, sed etiam longè verissimum. Perfecta enim scientia, quæ fit ex certis & indubitatis rerum causis, in solo Deo inueniri potest, in homine nullo potest: quia is solus rerum omnium causas accuratè nouit, qui causas rerū omnium procreauit: & artes veterum philosophorum (qui se sapientes profitebantur) opinione tantùm, non vlla scientia continentur. Summa confirmationis vniuersæ fit ex loco distributionis à partib⁹ ad totum. Nihil in physica philosophia, nihil in morali, nihil in dialectica à sapiente percipi potest: nihil igitur in philosophia omnino perceptum sapiens habet.

2 Initium cōfirmationis ducitur ab antiquissima & prima parte philosophiæ: cui vna cum physicis artibus mathematicæ disciplinæ subiiciūtur, quia veteres physici etiam Mathematici fuerunt. Primus locus est ab adiunctis. In physicis res sunt controuersæ, & in Mathematicis principia non probata sumuntur: nulla igitur in his vera & percepta cognitio est.

3 Initia Mathematicorum sunt definitiones, postulata, & communes sententiæ, quæ tanquam per se satis illustres sint, in principio sumuntur, non probantur: qualia sunt hæc apud Euclidem, σημεῖον ἐστιν, οὗ μέρος οὐδέν: Punctum est cuius nulla pars. ἐπιφάνεια ἐστιν, ὃ μῆκος καὶ πλάτος μόνον ἔχει: Extremitas quæ longitudinē & latitudinem tantùm habet. γραμμὴ δὲ μῆκος ἀπλατές: Linea verò longitudo nō lata.

4 Dilemma est fallax. Si sapiens iureiurando affirmet aliquid in geometria, priusquam rationes cognouerit, mentietur: si cognitis rationibus tamen non credat, reliquæ philosophiæ non credet.

5 Incipit enumerare physicorum sententias de principiis, inter se diuersas, vt doceat in tanta varietate nihil esse certum sapienti quod sequatur: quod argumentum apud Christianos homines, & sacris literis informatos plurimum valere debet ad confirmandam ignorantiam veterum physicorum, quorum sententiæ declarant illos in physicis elementis & primis rerum causis planè cæcos fuisse: vt nec vnde res quęque primùm creari cœperint, nec quibus causis naturæ cursus regatur, intelligere, aut verbis exprimere potuerint. Itaque licet Academicus sapiens in physicorum disciplinis interdum probabile aliquid inueniat, quod sequatur: procul tamen aberit à scientia & accurata cognitione causarum, quæ latent in tenebris, &, vt antè diximus, soli Deo certa scientia notę sunt: satisque habebit, si de elementis, de animalibus, de stirpibus, de cæteris naturæ generibus non per causas, quæ rem quāque cōstituunt, sed per accidentias & adiunctas qualitates physicorū more philosophetur.

6 Thales Milesius princeps Ionicæ philosophiæ principium rerum dixit aquam, quòd animalium generatio sit humida: nec solùm stirpes in terris, sed etiam in cælo stellæ pascantur humoribus, in quo sequitur illud Homericum,

Oceanus, de quo primùm sunt omnia nata.

& antiquum morem iurandi per stygem, id est aquam, quasi hæc antiquissimū principium & diuinissimum fuerit. Lege Aristotelem in Metaphy.

7 Anaximander Milesius non aquam, sed infinitam quandam naturā à terra, aqua, aere, igne diuersam censuit esse principium & primam causam infinitæ procreationis, ex qua innumerabiles mundi nascerentur. Atque hic philosophus de causis physicis tantùm materiam attigit, sicuti Thales, & efficientes causas prætermisit.

8 Anaximenes item Milesius, Euristrati filius, Anaximādri discipulus, aerem voluit esse initium è quo nascerentur omnia, duabus causis efficiētibus adhibitis, quę aeream ipsam materiam formarent atque fingerēt: vt ex aere rarefacto gigneretur ignis, ex aere denso ventus, aqua, terra, nubes, lapides, & animantes crearentur.

9 Anaxagoras, Hegesibuli filius Clazomenius cōmentus est ὁμοιομέρειαν, id est similitudinem partium, veluti syluam & materiam rerum omnium gignēdarum.

Is enim censuit in singulis rebus particulas inesse similes infinitas, ex quibus compositæ sint, těsque omnes gigni & interire congregatione & seiunctione particularum similium. Quemadmodum etiam scripsit Lucretius:

Ossa videlicet è pauxillis atque minutis
Ossibus, & sic de pauxillu atque minutis
Visceribus gigni viscus, sanguénque creari,
Sanguinis inter se multis coeuntibus guttis.
Atque id Anaxagoras sibi sumit, vt omnibus omnes
Res putet immixtas rebus latitare, sed illud
Apparere vnum, cuius sint plurima mixta,
Et magis in promptu, primáque in fronte locata.

Principio autem sui operis de mēte diuina ita scripsit. Omnia simul erāt, deinde accessit mens, eáque composuit, & in ordinem redegit.

10 Xenophanes Colophonius ponit vnum principiūm vniuersum, neque finitum, neque infinitum, neque mutabile, neque immutabile, cuius substantia rotunda globosáque sit, quem deum nominat, qui nihil habeat commune cum hominibus, totum cernat, totum audiat, neque tamen respiret, simul sit omnia, mēs, prudentia, æternitas.

11 Parmenides Xenophanis discipulus, quem Aristoteles in physicis de vno ente malitiose calumniatur, duas physicas rerum causas statuit, ignem & terram, & illum quidem opificis, hunc verò materiæ rationem habere censuit, vt Aristoteles docet in Metaphysicis.

12 Vniuersum, si credimus Leucippo, alicubi plenum est, alicubi inane: in pleno, sunt corpora: in vacuo & inani, liberius vagantur atomi, quæ materiā probēt gignendis rebus. Democritus Leucippo astipulatus plenū vocat ens, & inane, nō ens: cuius sententia est, Omnia fieri fortuita concursione atomorū, in quibus tres sunt differentiæ, figura, ordo, & situs.

13. Empedocles elementa quatuor adhibuit, ignem, aerem, aquam, terram, velut vniuersam & communem materiem omnium rerum, & duas causas efficiētes, amicitiam & litem: illam boni, hanc mali: cuius versus sunt apud Laertium:

Ζεῦς ἀργὴς, ἥρη τε φερέσβιος, ἠδ' ἀϊδωνεὺς,
Νῆστις θ' ἣ δακρύοις ἐπικροῖ ὄμμα βρότειον. Hoc est,

Iuppiter albus, & alma sōror Iuno, atque potens Dis,
Et Nestis, lachrymis hominum quæ lumina complet.

Iouem, ignem: Iunonem, terram: Aidoneum, aerem: Nestin, aquam dicit.

14 Ignis Heraclito videtur esse principium, vnde omnia quæ sint, adhibita raritate aut densitate constent, quòd calor sit fons vitæ & artifex omnium rerum.

15 Hoc Melissi principium Deus est, qui virtute infinitus est, & natura immutabilis & æternus.

16 Aristoteles libro primo de cælo hoc Platoni falsò tribuit, & Aristotelem sequutus Cicero. Plato enim mundum à Deo creatum facit, & quidem sic, vt nullo modo dissolui queat, nisi ab eo à quo est colligat', queādmodū in Timæo scriptū est.

17 Hæc Pythagorica sunt symbola, quorum similitudo magis intelligenda est, quàm veritas.

18 Declarat arrogantiā reliquorum philosophorū, qui cùm inter se de mūdo & Deo non minus pugnaciter certent, quàm Centauri & Lapithæ, vnusquisque tamen eam philosophiam quam profitetur, certam, firmam, veram, comprehensam esse, & haberi vult.

19 Comparatio similium illustratur exemplis & decretis Stoicis, quæ illi verissima & certissima credunt.

20 Stoici putant mundum igne deflagraturum, quia astrorum ignis & ætheris flamma consumit: ex quo euenturum aiunt, vt ad extremum omnis mundus ignescat: cùm humore consumpto neque terra ali poterit, neque remeabit aer, cuius ortus aqua omni exhausta esse non possit: ita relinqui nihil præter ignem, à quo rursum animante & Deo renouatio mundi fiet, idémque ornatus orietur. Cicero .. de natura deorum.

21 Opponit contraria Aristotelis decreta Stoicorum decretis: Stoici enim mundum & ortum & interiturum censent, quorum vtrumque Aristoteli planè ridiculum est: itémque Stoici mundum cælesti prouidentia regi credunt, quod Aristoteles, Aristoteleíque multi philosophi nimis impiè derident. Licet enim Aristoteles in tam multis & diuersis mundi partibus mirabilem quendam concentum, & pro rata proportione singularem consensum esse dixerit, nullum tamen tantæ harmoniæ authorem, moderatorem, seruatorem definiuit, sed singulis orbibus cælestibus proprios motores attribuit, quorum supremus orbem summum, velut figulus rotam moueat, cæteros orbes inferiores nihil ad se pertinere putet: cuius doctrina non solùm falsa est, verùetiam impia, & Christianis decretis, id est sanctissimis & verissimis repugnans.

22 Id Cicero non scripsit, quòd sic reuera sentiret: sed quòd, vt Plutarchus ait, laudum vel alienarum prodigus esset.

23 Irridet ex Peripateticorum sentétia fatidicam illam pronæã à Stoicis inductam, qui aiunt deos ita prouidere rebus humanis, vt omnia quæ in terris gignantur, ad vsum hominum procreauerint, homines autem mundi gratia. Quam sententiã Peripatetici confutant exemplis & effectis, quia Deus ille perniciosas res homini procreauerit: sed tamen nihil est homini tam pestiferum, vnde commoditas aliqua non percipiatur.

24 Myrmecides statuarius nobilis quadrigam ex ebore, quam musca integeret alis, fecit, & nauem quam apicula pennis absconderet. Plinius cap. 21. lib. 7.

[1] *Negas sine Deo posse quicquam. Ecce tibi è transuerso Lampsacenus Strato, qui det isti Deo immunitatẽ magni quidem muneris: sed cùm sacerdotes deorum vacationem habeant, quanto est æquius habere ipsos deos? Negat opera deorum se vti ad fabricandum mundum. quæcunque sint, docet omnia esse effecta natura,* [2] *nec, vt ille, qui asperis & leuibus, & hamatis vncinatísque corporibus concreta hæc esse dicat interiecto inani: somnia censet hæc esse Democriti, non docentis, sed opinantis. Ipse autem singulas mundi partes persequens, quicquid aut sit, aut fiat, naturalibus fieri aut factum*

esse docet ponderibus & motibus. [3] *sic ille & Deum opere magno liberat, & me timore. quis enim potest, cùm existimet à Deo se curari, non & dies & noctes diuinũ numẽ horrere? & si quid aduersi acciderit (quod cui non accidit?) extimescere ne id iure euenerit? Nec Stratoni tamen assentior: neque verò tibi. modò hoc, modò illud probabilius videtur.* [4] *Latent ista omnia Luculle crassis occultata & circunfũsa tenebris, vt nulla acies humani ingenij tanta sit, quæ penetrare in cælum, terrã intrare poßit.* [5] *Corpora nostra non nouimus: qui sint situs partium, quam vim quæque pars habeat, ignoramus. Itaque medici ipsi, quorum intererat ea nosse, aperuerunt, vt ea viderent: nec eo tamen aiunt* [6] *Empirici notiora esse illa, quia poßit fieri vt patefacta & detecta mutentur. Sed ecquid nos? eodem modo rerum naturas persecare, aperire, diuidere possumus, vt videamus, terra penitúsne defixa sit, & quasi radicibus suis hæreat, an media pendeat? Habitari ait* [7] *Xenophanes* [8] *in luna, eámque esse terram multarum vrbium & montium. Portenta vidẽtur: sed tamen neque ille qui dixit, iurare posset ita se rẽ habere, neque ego.* [9] *Nónne etiã dicitis, esse è regione nobis, è contraria parte terræ, qui aduersis vestigiis stent contra nostra vestigia, quos Antipodas vocatis? Cur mihi magis succensetis, qui ista non aspernor, quàm eis qui cùm audiunt, desipere vos arbitrantur? Nicetas Syracusius, vt ait Theophrastus, cælum, solem, lunam, stellas, supera denique omnia stare censet,* [10] *neque præter terram rem vllam in mundo moueri: quæ cùm circum*

axem se summa celeritate conuertat & torqueat, eadem effici omnia, quæ, si stante terra, cælũ moueretur. atque hoc etiam Platonẽ in Timæo dicere quidam arbitrantur, sed paulò obscurius. [11] *Quid tu Epicure? loquere. putas solem esse tantulum? Ego ne vobis quidem tantũ. sed & vos ab illo irridemini: & ipsi illum vicißim eluditis. Liber igitur à tali irrisione* [12] *Socrates, liber Aristo Chius, qui nihil istorum sciri putat posse.* [13] *Sed redeo ad animum & corpus. satísne tandẽ ea nota sunt nobis, quæ neruorum natura sit, quæ venarũ? tenemúsne quid animus sit? vbi sit? denique sitne, aut, vt* [14] *Dicæarcho visum est, ne sit quidem vllus? Si est, treísne partes habeat, vt* [15] *Platoni placuit, rationis, iræ, cupiditatis: an simplex vnúsque sit? Si simplex,* [16] *vtrum sit ignis, an anima, an sanguis: an, vt Xenocrates, mens nullo corpore? quod intelligi quale sit, vix potest. &, quicquid est, mortale sit, an æternũ? nam vtraque in parte multa dicuntur. Horum aliquid vestro sapienti certũ videtur: nostro, ne quid maximè quidem probabile sit, occurrit: ita sunt in plerisque contrariarum rationum paria momenta.* [17] * *Sin agis verecundius, & me accusas, non quòd tuis rationibus nõ assentiar, sed quòd nullis: vincã animum, cuíque assentiar, deligam: quem potißimum? quem? Democritũ? semper enim, vt scitis, studiosus nobilitatis fuit. Vrgebor iam omniũ vestrũ conuitio:* [18] *Túne aut inane quicquam putes esse, cùm ita cõpleta & conferta sint omnia, vt & quod mouebitur corporum, cedat, & quà quidque cesserit, aliud illico subsequatur:* [19] *aut*

atomos vllas, è quibus quicquid efficiatur, illarum sit dissimillimum, [20] *aut sine aliqua mente rem vllã effici posse præclaram?* [21] *& cùm in vno mundo ornatus hic tam sit mirabilis, innumerabiles, supra, infra, dextra, sinistra, ante, post, alios dissimiles, alios eiusdẽ modi mũdos esse? & vt nos nũc sumus ad Baulos, Puteolósque videamus, sic innumerabiles paribus in locis esse, eisdem nominibus, honoribus, rebus gestis, ingeniis, formis, ætatibus, eisdem de rebus disputantes?* [22] *& si nunc, aut si etiam dormientes aliquid animo videre videamur, imagines extrinsecus in animos nostros per corpus irrumpere?* [23] *Tu verò ne ista adsciueris, néue fueris commentitiis rebus assensus. Nihil sentire est melius, quàm tã praua sentire. Non ergo id agitur, vt aliquid assensu meo comprobem. quæ tu vide ne impudenter etiam postules, non solùm arrogãter: præsertim cùm ista tua mihi ne probabilia quidem videantur.* [24] *nec enim diuinationẽ, quam probatis, vllam esse arbitror: fatúmque illud etiam, quo omnia contineri dicitis, contemno. ne exædificatum quidẽ hunc mundum diuino consilio existimo: atque haud scio an ita sit.* [25] *Sed cur rapior in inuidiam? licétne per vos nescire quod nescio? an Stoicis ipsis inter se disceptare, mihi cum iis non licebit? Zenoni & reliquis ferè Stoicis æther videtur summus deus, mente præditus, qua omnia regantur. Cleanthes, qui quasi maiorũ est gẽtium Stoicus, Zenonis auditor, Solem dominari, & rerum potiri putat. Itaque cogimur dissensione sapientum dominum nostrum ignorare: quippe qui nesciamus, Soli, an ætheri*

*ſeruiamus. Solis autem magnitudo(ipſe enim hic radiatus me intueri videtur)admonet vt crebrò faciam mentionem ſui. Vos verò huius magnitudinẽ quaſi decempeda * (hinc enim me: quaſi malis architectis menſuræ veſtræ nego hoc)permenſi refertis.* [26] *Ergo credere dubium eſt,vter noſtrum ſit,leuiter vt dicam,verecundior? Neque tamẽ iſtas quæſtiones phyſicorum exterminandas puto: eſt enim animorum ingeniorúmque naturale quoddam quaſi pabulum, conſideratio contemplatióque naturæ. Erigimur, elatiores fieri videmur,humana deſpicimus,cogitantéſque ſupera atque cæleſtia,hæc noſtra vt exigua & minima contẽnimus. Indagatio ipſa rerũ cùm maximarum, tum etiam occultiſsimarum, habet oblectationem. Si verò aliquid occurret quod veriſimile videatur: humaniſsima completur animus voluptate.*

[27] *Quæret igitur hæc & veſter ſapiens,& hic noſter:ſed veſter, vt aſſentiatur, credat, affirmet: noſter, vt vereatur temerè opinari, præclaréque agi ſecum putet, ſi in eiuſmodi rebus veriſimile quod ſit, inuenerit.*

1 Opponit rurſus Stoicis contrariam Stratonis authoritatem, qui negabat ope diuina factum eſſe mundum, deóſque ab omni munere feriari docebat à minori ad maius. Datur immunitas ſacerdotibus, quanto æquius eſt dari diis ipſis: quæ cõparatio non ſolùm captioſa eſt, ſed indigna philoſopho,qui ſtultiſſimè ad res expertes corporis ferias & immunitates ſacerdotum transferat. Dei autem cæleſtis & omnipotentis actio in adminiſtratione mundi, rerúmque omnium perpetua ſempiternáque fuit, eſt, & erit: nec audiendus eſt impius Strato tam abſurdè, ne dicam ſceleratè, de natura diuina balbutiens, qui cùm ait, omnia quæ ſint, effecta eſſe natura, non intelligit hanc naturam Deum eſſe, à quo res omnes natæ, procreatæque ſunt: ſed naturam quandã falſam & cõmentitiã ſubiicit propter obſcuritatẽ & ignorationem diuinæ & cæleſtis naturæ, quæ eſt principium & prima cauſa, quæ ſuo verbo & nutu res omnes effecit.

2 Locus eſt à diſſimilibus. Democritus fortunam, Strato naturam cauſam rerum eſſe voluit. Ille ex atomis ordine,ſitu & figura diſtinctis,& fortuito inter ſe cohærentib' res gigni & creari dixit. Hic quicquid fieret,naturalibus cauſis fieri,id eſt,

certis, & ad aliquem finem destinatis.

3 Sic Lucretius impius ait Physicæ artis scientiam discendam esse, vt pellatur mortis & religionis metus: vt si intelligant homines, nihil vi aut ope diuina fieri, desinant cæleste aliquod numen formidare, ac venerari: sed Stoici longè secus ac melius docët hac rerum naturalium contemplatione homines ad modestiã, pietatem, iustitiam, reliquásque virtutes diligentius instrui, & vehementius excitari: & sacræ literæ (quæ continent arcana veritatis & religionis) ex operibus Dei, id est, rebus naturalibus Deum optimum maximum piè, sanctè & religiose colẽdum & prædicandum esse monent.

4 Reuertitur ad suam ἀκαταληψίαν, quam, sicut antea, cõfirmat à causis, quia res sint nobis obscuræ.

5 Confirmatio physicæ difficultatis ab inductione exemplorum.

6 Tria fuerunt genera medicorum: alii enim dicti sunt Empirici, ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας, id est, ab experientia, qui neglecta naturæ, aut morbi consideratione solam experientiam sequebantur. Alii dogmatici, qui neglecta experiẽtia solam artis methodum ad curandos ægrotos adhibebãt. Alii rationales, qui corporis naturam diligenter intuebantur, & causas morborum, & vires medicamentorum, & cætera omnia, quæ vel ad tuendam sanitatem, vel ad profligandum morbum pertinent, non neglectis tamen exemplis & experimentis rerum singularium.

7 Xenophanes terrã quiescere dixit, quòd in infinitum fundata esset. Thales, quòd aquis supernataret. Anaximenes, quòd sua latitudine in aere sustineretur. Empedocles, quòd celerrima cæli conuersione suspensa in medio mundi teneretur. Anaximander, quòd eius omnes partes æquè distarent à cælo. Lege Aristotelem libro secundo de cælo, capite 23.

8 Eodem modo Anaxagoras & Democritus lunam dicunt esse ignitum globum, qui in se campos, montes, valles, conuallésque complectitur, vt ait Plutarchus lib. 1. de decretis philosophorũ. Huc etiã alludit Lucianus in libro de veris narrat.

9 Omnes penè antiqui authores confirmant antipodas esse, vt Strabo, Plinius, Pomponius Mela, Macrobius, Solinus, Cleomenes, excepto Lucretio, Augustino, & Lactantio: nec verò hoc ipsum mathematicis rationibus tantùm, sed etiam itineribus & vestigiis cognoscitur: Hispanis siquidem Indi Antipodes sunt.

10 Philolaus etiam Pythagoreus dixit terram circa ignem moueri in obliquo circulo: Heraclides Ponticus, Herphantes Pythagoreus terram mouent instar rotæ cardine suo nixam. Nicolaus Copernicus hisce nostris temporibus veterem illã opinionẽ sequutus de motu terræ multos libros scripsit, vbi probat terra mota & cælo quiescente theoricam de stellis multò certiorem tradi, quàm si secus accidat.

11 Apostrophe in Epicurum contra Mathematicos affirmantem solem tantulum esse, quantulus nobis videtur: de quo sic ait Epicureus Lucretius libro quinto,

Nec nimio solis maior rota, nec minor ardor
Esse potest, nostris quàm sensibus esse videtur.

12 Socrates apud Platonem nihil affirmat, & se omnium rerum rudem & inscium dicit, & contra eos disputat, qui se aliquid scire profitẽtur. Aristo Chius discipulus Zenonis induxit ἀδιαφορίαν, id est indifferentiam, quasi res inter se nihil differrent, vnde efficeretur nihil posse percipi.

13 Probat de homine nullã adhuc esse scientiã, quòd incerta sit natura corporis humani, & de animo ipsi summi philosophi inter se dissentiant. De quibus Aristoteles libro 1. de anima, & Cicero Tusculana prima.

14 Dicæarchus (vt ait Cicero) in eo sermone, quem Corynthi habitum tribus libris exponit doctorum hominum disputantium, primo libro multos loquentes fa-

cit, duobus Pherecratem quendam Phthiotam ſenem, quem ait à Deucalione ortũ, differentem inducit nihil eſſe omnino animum, & hoc eſſe nomen totũ inane, fruſtráque & animalia & animantes appellari, neque in homine ineſſe animum vel animam, nec in beſtia: vímque omnem eam qua vel agamus quid vel ſentiamus in omnibus corporibus viuis æquabiliter eſſe fuſam, nec ſeparabilem à corpore eſſe: quippe quæ nulla ſit, nec ſit quicquam, niſi corpus vnum & ſimplex ita figuratum, vt temperatione naturæ vigeat & ſentiat: ad quam impiam & damnatam Dicæarchi ſententiam Galenus videtur accedere, qui animam definit temperiem quandam cõſenſu & conſpiratione quatuor primarum qualitatum in viuentibus naturis conſtitutam, qua temperiē ſublata vita tollitur: Ita Galenus exiſtimat animam à natura viuente ſeparabilẽ nõ eſſe, ſed vna cum corpore interire, imò verò ante corpus ipſum perire & diſſolui: quæ opinio tam falſa eſt, quàm quæ falſiſsima.

15 Plato libro quarto de Repub. videtur affirmare tres eſſe animæ partes, vnã rationis, alteram iræ, tertiam cupiditatis, quòd anima contrariis affectionibus mouetur: nihil autem ſecundum idem contraria recipit. ſed nomine partium facultates intelligit, vt vna ſit animæ ſubſtantia & ſimplex & indiuidua, cuius tres facultates in diuerſis corporis partibus exerceantur, ratio in capite, ira in corde, naturalis cupiditas in iecore.

16 Heraclito animus videtur eſſe ignis: Democrito aliquid igneum ex ſubtiliſsimis atomis concretũ: Diogeni, aer: Hipponi, aqua: Critiæ, ſanguis: Xenocrati, numerus ſeipſum mouens. Lege Ariſtotelem capite ſecundo libri primi de anima.

17 Confirmat ἐποχὴν academicam in phyſicis quæſtionibus: & dialogiſmum inſtituit Stoici alicuius philoſophi cum Democritico philoſopho diſputãtis & altercantis de ſumma naturalis philoſophiæ.

18 Proſopopœia eſt Stoici philoſophi Democritica phyſicæ artis principia reprehendentis inane & atomos. Inane confutat duobus modis: vno à contrariis: plena ſunt omnia, nihil igitur inane. altero à cauſa motum adiuuante. Corpora corporibus cedunt in motu: non igitur opus eſt inani.

19 Refellit atomos Democriti à repugnantibus.

20 Tertio loco refellit atheiſmum, item à repugnantibus.

21 Quarta refutatio de innumerabilibus mundis ab abſurda ſimilitudine.

22 Quinta refutatio de ratione intelligendi à Democrito ſtultè conficta, qui putabat imagines intrinſecus in animos noſtros irrumpere per corporeas atomos, vnde gignerentur ſimulachra rerum omnium.

23 Hactenus Stoicus inuectus eſt in Democriticum philoſophum, qui ne ſapientior aliis philoſophis videatur, multis errorum vitiis inſimulatur & damnatur: vt de diuinatione, de fato, de fabrica mundi, vnde Cicero concludit nullam eſſe legitimam cauſam, cur ſapiens Stoicis potius, quàm aliis philoſophis aſſentiatur.

24 Sic Cicero libro ſecundo aduerſus diuinationem diſſerit, cùm eſſet libro primo à Quinto fratre mirum in modum laudata & defenſa patrocinio Stoicorum.

25 Confirmatio eſt à maiori ad minus. Stoici inter ſe pugnant, mihi ab his diſſentire non licebit? Repugnãtia autẽ Stoicorũ declarantur exemplis ſpecialibus.

26 Concludit ex tot controuerſiis Phyſicorum lubricum & difficilem aſſenſum ſapientis, ſummámque difficultatem naturalis ſcientiæ: cuius tamen ſtudium & inquiſitionem magnopere commendat ab adiuncta pulchritudine cõtemplationis, & mirifica delectatione ingenii & mentis in contemplandis operibus naturæ.

27 Diſsimilitudo inter ſapientem Stoicum & Academicum à variis effectis.

[1] *Veniamus nunc ad bonorum malorúmque notionẽ.*

ſed paululum antè dicendum eſt. Non mihi videntur conſiderare, cùm phyſica iſta valde affirmãt, earum etiã rerum authoritatem, ſi quæ illuſtriores videantur, amittere. non enim magis aſſentiuntur, neque approbant lucere nunc, quàm cùm cornix cecinerit, tum aliquid eam aut iubere, aut vetare: nec magis affirmabunt ſignum illud, ſi erunt menſi, ſex pedum eſſe, quàm ſolem, quem metiri non poſſunt, pluſquã duodeuiginti partibus maiorem eſſe quàm terram. [2] *Ex quo illa concluſio naſcitur: ſi, ſol quantus ſit, percipi non poteſt, qui cæteras res eodem modo quo magnitudinem ſolis approbat, is eas res non percipit. Magnitudo autem ſolis percipi non poteſt. qui igitur id approbat, quaſi percipiat, nullam rem percipit.* [3] *Reſponderint poſſe percipi quantus ſol ſit: non repugnabo, dummodo eodem pacto cætera percipi comprehendique dicãt. Nec enim poſſunt dicere aliud alio magis minúſue comprehendi: quoniam omnium rerum vna eſt definitio comprehendendi.* [4]*Sed quod cæperam, quid habemus in rebus bonis & malis explorati? nempe fines cõſtituẽdi ſunt, ad quos & bonorũ & malorũ ſumma referatur. Qua de re eſt igitur inter ſummos viros maior diſſẽſio? & omitto illa quæ relicta iã videntur: &* [5] *Herillum, qui in cognitione & ſcientia ſummũ bonum ponit: qui cùm Zenonis auditor eſſet, vides quantum ab eo diſſenſerit, & quàm non multum à Platone* [6] *Megarici, quorum fuit nobilis diſciplina: cuius, vt ſcriptum video, princeps Xenophanes, quem modò nominaui: deinde eũ ſecuti Parmenides & Zeno: itaque ab his Eretriaci*

philosophi nominabantur. Pòst Euclides Socratis discipulus Megareus: à quo iidem illi Megarici dicti, qui id bonum solum esse dicebant, quod esset vnum, & simile, & idem semper. hi quoque multa à Platone. A Menedemo autem, quòd is Eretrias fuit, Eretriaci appellati: quorum omne bonum in mente positum, & mentis acie, qua verum cerneretur. Illis similia, sed opinor explicata vberius & ornatius. Hos si contemnimus, etiam abiectos putamus illos, certè minus despicere debemus [7] Aristonem, qui cùm Zenonis fuisset auditor, re probauit ea, quæ ille verbis: nihil esse bonum, nisi virtutem: neque malum, nisi quod virtuti esset contrarium: in mediis ea momenta quæ Zeno voluit, nulla esse censuit. Huic summum bonum est, in his rebus neutram in partem moueri: quæ ἀδιαφορία ab ipso dicitur. Pyrrho autem, ea ne sentire quidem sapientem, quæ ἀπάθεια nominatur.

1 Proponit se dicturum de secunda parte sapientiæ, quæ est de vita & moribus: sed tamen quasi imprudens aliquid sit oblitus, regreditur ad physicã, vt irrideat naturalem diuinationem probatam à Stoicis, & theorema de solis magnitudine. argumentum est à comparatione parium.

2 Argumentum est à paribus. Syllogismus connexus primi modi plenus & integer.

3 Occupat quæ dici possunt ad assumptionẽ syllogismi, nihílque perfecta cognitione posse comprehendi docet ex vi definitionis, quòd vna sit definitio comprehensionis, quæ æqualiter omnibus rebus subiectis conueniat.

4 Iterat propositam quæstionem de moribus, totámque hãc disciplinam incertam esse contendit, quòd inter philosophos sit maximè controuersa: quorum sententiæ (vt omnes summatim complectamur) bipartitæ diuidũtur in eas quæ explosæ sunt à scholis, & in eas quæ à magnis philosophis retentæ defensǽque sunt. Rursus explosæ tres sunt: prima Herilliorum, secunda Megaricorum, siue Eretriacorum, tertia Aristoneorum, siue Pyrrhoneorum, quas Cicero præteritione quadam cursim & breuiter exponit.

5 Prima secta Herilliorũ ab Herillo Carthaginẽsi fluxit, qui (vt ait Laertius) summũ bonũ hominis interdũ vult esse scientiam, vt omnia referantur ad bene viuendum, ne ignorantia deiiciamur: scientiam autem esse habitum ex comprehensis & impressis visis, qui quidem verbis explicari nequeat: interdum verò dicit nullum

esse finem bonorum, nihilque inter virtutem & vitium interesse, cuius libri breues quidem fuerũt, sed succi ac sentẽtiæ pleni, in quibus disputabat aduersus Zenonem.

6 Secunda secta Megarensis appellatur ab Euclide Megarensi, vel Eretriaca à Menedemo Eretriaco, quæ censuit vnum solum esse bonum, quod esset vnum & simile, & idem, & semper, qualis est solus Deus, cum quo cæteræ res collatæ tantũ vmbram quandam boni præ se ferunt, non veram & expressam speciem: Socrates autem apud Platonem sæpe differit Deũ esse ipsum bonum, in cuius adeptione perfectáque contemplatione, beata hominis vita consistit, cùm animus vinculis corporis liberatus in cælo Deum contemplatur, eiúsque perfecta sapientia perfruitur. Vides igitur vt Megarici à Platone non discesserint in quæstione de summo bono.

7 Tertia secta fuit Aristoneorũ & Pyrrhoneorũ ab Aristone & Pyrrhone: Aristo Chius summũ bonum definit ἀδιαφορίαν, id est indifferẽtiam, vt si quis promiscuè & indifferenter inter virtutem & vitium vixerit, nulla habita huius vel illius ratione: & sapientem præclaro histrioni similem esse ait, qui siue Thersitæ, siue Agamemnonis personam sumit, vtrunque decorè & aptè repræsentat. Pyrrho Eliensis ἀπαθείαν, id est, vacuitatem affectuum summum bonum statuit, vt sapiens omni perturbatione & affectu liber nihil appetat, nihil fugiat, nec hoc potius quàm illud sequatur, sed in omnibus rebus indifferẽter, & sine vllo affectu se habeat: cuius quidem philosophi vita præceptis & decretis consentanea fuit, vt docet Laertius lib. 9.

[1] Has igitur tot sentẽtias omittamus: hæc videamus, quæ nũc diu multúmque defensa sunt. [2] Alij voluptatem finem esse voluerunt: quorum princeps Aristippus, qui Socratem audierat, vnde Cyrenaici: pòst Epicurus, cuius est disciplina nunc notior, neque tamen cum Cyrenaicis de ipsa voluptate consentiens. Voluptatem autẽ & honestatem fines esse Callipho censuit: vacare omni molestia Hieronymus: hoc idem cum honestate Diodorus. ambo hi Peripatetici. Honestè autẽ viuere, fruentem rebus iis, quas primas homini natura conciliet, & vetus Academia censuit, vt indicant scripta Polemonis, quem Antiochus probat maximè: & Aristoteles, eiúsque amici nunc proximè videntur accedere. Introducebat etiam Carneades non quò probaret, sed vt opponeret Stoicis, summum bonum esse, frui iis rebus quas primas natura conciliauisset. Honestum autem quod ducatur à conciliatione naturæ, Zeno statuit finem esse bo-

norum, qui inuentor & princeps Stoicorum fuit. Iam illud perspicuum est, omnibus finibus iis bonorum, quos exposui, malorum fines esse contrarios.[3] *Ad vos nunc refero, quem sequar, modò ne quis illud tam ineruditũ absurdúmque respondeat, quemlibet, modò aliquẽ. nihil potest dici inconsideratius. cupio sequi Stoicos: licétne? Omitto per ipsum Aristotelem, meo iudicio in philosophia propè singularem: per ipsum Antiochum, qui appellabatur Academicus: erat quidem, si perpauca mutauisset, germanissimus Stoicis. Erit igitur res iam in discrimine.*[4] *nam aut Stoicus constituatur sapiens, aut veteris Academiæ. vtrunque non potest: est enim inter eos non de terminis, sed de tota possessione contentio. nã omnis ratio vitæ diffinitione summi boni continetur: de qua qui dissident, de omni vitæ ratione dissident. Non potest igitur vterque sapiens esse, quoniam tãtopere dissentiũt: sed alter. si Polemoneus, peccat Stoicus rei falsæ assentiens. vos quidem nihil dicitis à sapiente tam alienum esse. sin vera sunt Zenonis: eadem in veteres Academicos Peripateticósque dicenda.* * *Hic igitur neutri assentiens, si nunquam, vter est prudẽtior? Quid, cùm ipse Antiochus dissentit quibusdam in rebus ab iis quos amat, Stoicis, nónne indicat non posse illa probanda esse sapienti? Placet Stoicis, omnia peccata esse paria: at hoc Antiocho vehementissimè displicet. liceat tandem mihi considerare vtram sententiam sequar.*[6] *Præcide, inquit, statue aliquando quidlibet. quid? quæ dicuntur quidem, & acuta mihi videntur in vtranque partem, & paria:*

nónne caueam ne scelus faciam? Scelus enim dicebas esse Luculle, dogma prodere. Contineo igitur me, ne incognito assentiar: quod mihi tecum est dogma commune. 7 Ecce multo maior etiam dissensio. Zeno in vna virtute positam beatam vitam putat. Quid Antiochus? Etiam, inquit, beatã, sed non beatissimã. Deus ille, qui nihil cẽsuit deesse virtuti. homuncio hic, qui multa putat præter virtutẽ homini partim chara esse, partim etiam necessaria. 8 Sed ille vereor ne virtuti plus tribuat, quàm natura patiatur, præsertim Theophrasto multa disertè copioséque dicente. 9 Et hic metuo ne vix sibi constet: qui cùm dicat esse quædã & corporis & fortunæ mala, tamen eum qui in his omnibus sit, beatum fore censet, si sapiens sit. 10 Distrahor: tum hoc mihi probabilius, tum illud videtur: & tamen nisi alterutrum sit, virtutem iacere planè puto. 11 Verùm in his discrepãt. Quid illud? in quibus consentiunt, num pro veris probare possumus, Sapientis animum nunquam neque cupiditate moueri, neque lætitia efferri? Age, hæc probabilia sanè sint: num etiam illa, Nunquam timere, nunquam dolere? Sapiénsne non timeat? nec, si pàtria deleatur, non doleat? satis durum: sed Zenoni necessarium: cui præter honestũ nihil est in bonis. 12 tibi verò Antioche minimè: cui præter honestatem multa bona, præter turpitudinẽ multa mala videntur: quæ & venientia metuat sapiens necesse est, & venisse doleat. Sed quæro, quando ista fuerint ab Academia vetere decreta, vt animum sapientis commoueri & conturbari negarent? 13 Mediocri-

tates illi probabãt, & in omni permotione naturalẽ volebant esse quendam modum. [14] *Legimus omnes Crantoris veteris Academici de luctu: est enim non magnus, verùm aureolus, &, vt Tuberoni Panætius præcipit, ad verbum ediscendus libellus.* [15] *Atque illi quidem etiam vtiliter à natura dicebant permotiones istas animis nostris datas, metũ cauẽdi causa, misericordiam ægritudinémque clementiæ: ipsam iracundiam fortitudinis quasi cotem esse dicebant: rectè, secúsne, aliàs viderimus. Atrocitas ista quidem tua quo modo in veterem Academiam irruperit, nescio.*

1 Transit à reiectis & explosis philosophorum de beata vita sentẽtiis ad retentas & defensas, quas quidem Tuscul. 5. partitur in simplices & mixtas, & simplices in quatuor genera: sed nunc sublata luce diuisionis duntaxat eas enumeratione complectitur.

2 Aristippus summum bonum censet esse in voluptate corporis, quòd omne animal simulatque natum est, voluptatem appetit, vt summum bonum: dolorémque fugit, vt summum malum. Illa autem indolentia & doloris vacuitas (quam ruetur Epicurus) non videtur Cyrenaicis voluptas, neque priuatio voluptatis dolor, quia voluptas & dolor versantur in aliquo motu suaui aut aspero. Placet autẽ Aristippo eum esse beatum & sapientem, non qui sit in perpetuis voluptatibus, sed qui maiore ex parte his perfruatur.

3 Communicatio est cum aduersariis, & confirmatio Academicæ ἀκαταλη-ψίας à differentibus philosophorum testimoniis & decretis.

4 Probat à fine summam philosophorum inter se dissensionem. Syllogismus est simplex primi generis.

5 Aliud argumentum à dissimilibus, quæ sunt causæ cur Academicus sapiens assensum retineat.

6 Occurrit huic obiectioni, Sapiẽs eliget de multis quidlibet: & refellit à causis efficientibus ἰσοχὴν, & à testimonio Luculli.

7 Indicat differentiam inter Antiochum & Zenonem de summo bono, quæ accuratius explicatur lib. 5. de finib. & horum philosophorum contraria argumenta inter se comparat ad probandam difficultatem, vel potius temeritatem alicui rei assentiendi.

8 Argumentum Antiochi contra Zenonem dúcitur à testimonio Theophrasti, qui in libro de beata vita disputat, quamobrẽ is qui torqueatur, aut crucietur, beatus esse non possit: in eo etiam libro putatur dicere beatam vitam in rotam non ascẽdere, & in Calisthene suo laudauit illam sententiam,

Vitam regit Fortuna, non Sapientia. Cic. Tusculana quinta.

9 Argumentum est Zenonis contra Antiochum & veteres Academicos à repugnantibus.

10 Conclusio ancipitis deliberationis ad retinendam ἐποχήν.

11 Transit à differentia ad similitudinem doctrinæ, quæ est inter Zenonem & veteres Academicos, qui eodem modo sapientem definiunt liberum & vacuũ ab omni perturbatione, cupiditate, lætitia, timore, molestia: quod tamen de sapiẽte cogitare (vt omni prorsus careat affectu) difficile est.

12 Apostrophe in Antiochum non satis congruenter Academicorum decretis de persona sapientis philosophantem, quia Academici non prorsus adimunt affectus sapienti, sed in eo mediocres & moderatos esse volunt.

13 Virtus moralis, vt ait Aristoteles secundo Ethico, est habitus voluntarius in mediocritate positus, ea quæ ad nos refertur, ratione sic rectus, vt vir prudẽs præscripserit. Mediocritas autem in moderãdis perturbationibus vel actionibus cernitur, vt hæ neque modum trãnseant, neque ab eo deficiant: sicut etiam præclarè dicit Horatius,

Est modus in rebus, sunt certi denique fines,
Quos vltra citráque nequit consistere rectum.

14 Confirmatio à testimonio Crantoris Solensis, qui poemata quædam scripsit. Laudatur eius liber, quem de luctu edidit, vt ait Laertius libro quinto.

Cic. Tusc. 4. 15 Declarat ex Academicorum sentẽtia vtilitatem affectuũ in homine, quorum talis est oratio: Primum multis verbis iracundiam laudant: cotem fortitudinis esse dicunt: multóque & in hostem, & in improbum ciuem vehemẽtiores iratorum impetus esse. Leues autem ratiunculas eorum qui ita cogitarent, Præliũ rectum est hoc fieri, cõuenit dimicare pro legibus, pro libertate, pro patria. Hæc vllam habent vim, nisi ita excanduit fortitudo? Nec verò de bellatoribus solùm disputant, imperia seueriora nulla esse putant sine aliqua acerbitate iracundiæ. Oratorem denique non modò accusantem, sed ne defendentem quidem probant sine aculeis iracũdiæ. Quæ etiam si non adsit, tamen verbis atque motu simulandam arbitrantur, vt auditoris irã oratoris incẽdat actio: virũ denique videri negant, qui irasci nesciat, eámq; quam lenitatem nos dicimus, vitioso lenitudinis nomine appellant. Nec verò solùm hãc libidinem laudant: (est enim ira, vt modò definiui, vlciscendi libido) sed illud ipsum genus vel libidinis, vel cupiditatis ad summam vtilitatem esse dicunt à natura datum.

[1] Illa verò ferre non possum, nòn quòd mihi displiceant: sunt enim Socratica pleraque, mirabilia Stoicorũ quæ παράδοξα nominãtur: sed vbi Xenocrates, vbi Aristoteles ista tetigit? Hos enim quasi eosdem esse vultis. illi vnquam dicerent [2] sapientes solos reges? solos diuites? solos formosos? [3] omnia quæ vbique essent, sapientis esse? [4] neminem Consulem, Prætorem, Imperatorem, nescio an ne quinqueuirum quidem quenquam nisi sapientem? postremò, solum ciuem, solum liberũ? insipientes omnes, peregrinos, exules, seruos, furiosos? Denique scripta Ly-

curgi, Solonis, [5] *duodecim tabulas nostras, non esse leges? ne vrbeis denique, aut ciuitates, nisi quæ essent sapientium?* [6] *Hæc tibi Luculle, si es assensus Antiocho familiari tuo, tam sunt defendēda, quàm mœnia: mihi autē bono modo tantum, quantū videbitur.* [7] *Legi apud Clitomachum, cùm Carneades, & Stoicus Diogenes ad Senatum in Capitolio starent, A. Albinum, qui tum* [8] *P. Scipione & M. Marcello Consulibus Prætor esset, eum qui cum auo tuo Luculle Consul fuit, sanè doctum hominem, vt indicat ipsius historia scripta Græcè, iocātem dixisse Carneadi: Ego tibi Carneade Prætor esse non videor, quia sapiens non sum: nec hæc vrbs, nec in ea ciuitas. Tum ille, Huic Stoico non videris. Aristoteles, aut Xenocrates, quos Antiochus sequi volebat, non dubitasset quin & prætor ille esset, & Roma vrbs, & eam ciuitas incoleret. Sed ille noster est planè, vt suprà dixi, Stoicus, perpauca balbutiens. Vos autem mihi veremini, ne labar ad opinionem, & aliquid adsciscam & comprobem incognitum: quod minimè vultis.* [9] *Quid consilij datis? testatur sæpe Chrysippus treis solas esse sententias quæ defendi poßint de finibus bonorum: circuncidit & amputat multitudinem. aut enim honestatem esse finem, aut voluptatem, aut vtrunque. nam qui dicant summum bonum id esse, si vacemus omni molestia, eos inuidiosum nomen voluptatis fugere, sed in vicinitate versari: quod facere eos etiam qui illud idem cum honestate coniungerent: nec multo secus eos qui ad honestatem prima naturæ commoda adiungerēt.* [10] *Ita*

tres reliquit sententias, quas putet probabiliter posse defendi. Sit sanè ita. quanquam à Polemonis, & Peripateticorum & Antiochi finibus non facilè diuellor: neque quicquã habeo adhuc probabilius. [11] *Veruntamẽ video quàm suauiter voluptas sensibus nostris blandiatur. Laboro, vt assentiar Epicuro aut Aristippo. reuocat virtus, vel potius reprehendit manu: pecudum illos motus esse dicit: hominem iungit Deo. Possum esse medius: vt, quoniam Aristippus, quasi animũ nullum habeamus, corpus solum tuetur: Zeno, quasi corporis simus expertes, animum solum complectitur: vt Calliphontem sequar, cuius quidem sententiam Carneades ita studiose defensitabat, vt eam probare etiam videretur. quanquã Clitomachus affirmabat, nunquam se intelligere potuisse, quid Carneadi probaretur. Sed si ipsum finẽ velim sequi, nónne ipsa seueritas, & grauis, & recta ratio mihi obuersetur? tu, cùm honestas in voluptate contemnenda consistat, honestatem cum voluptate, tanquam hominẽ cum bellua copulabis?* [12] *Vnum igitur par, quod depugnet, reliquũ est, voluptas cum honestate: de quo Chrysippo fuit, quantum ego sentio, non magna contentio. Alterum si sequare, multa ruunt, & maximè communitas cum hominum genere, charitas, amicitia, iustitia, reliquæ virtutes: quarũ esse nulla potest, nisi erit* [13] *gratuita. nam quæ voluptate, quasi mercede aliqua, ad offi cium impellitur, ea non est virtus, sed fallax imitatio simulatióque virtutis.* [15] *Audi contrà illos qui nomen honestatis à se ne intelligi quidem dicant: nisi fortè quod*

gloriosum sit in vulgus, id honestũ velimus dicere, fontẽ omnium bonorum in corpore esse: hanc normam, hanc regulam, hanc præscriptionem esse naturæ: à qua qui aberrauisset, eum nunquam quid in vita sequatur, habiturum. [16] *Nihil igitur me putabis, hæc & alia innumerabilia cùm audiam, moueri? tam moueor, quàm tu Luculle: neque me minus hominẽ, quàm te putaueris. Tantũ interest, quòd tu cùm es commotus, acquiescis, assentiris, approbas, verum illud, certum, comprehensum, perceptum, ratum, firmum, fixum fuisse vis, déque eo nulla ratione neque pelli, neque moueri potes. Ego nihil eiusmodi esse arbitror, cui si assensus sim, non assentiar sæpe falso, quoniam vera à falsis nullo discrimine separantur: præsertim cùm iudicia ista dialecticæ nulla sint.*

∞ 1 Negat Academica esse pleraque paradoxa, quæ Stoici, & Antiochus ab Academia vetere profecta videri volunt. Argumentum ex dissimilibus, licet ista dicantur à Socrate, ab Academicis tamen non dicuntur.

2 Cùm Zeno sapientem appellaret regem, diuitem, formosum, consulem, prætorem, liberum, cæterísque similibus vocabulis, spectauit ea bonorum genera, quæ imprimis magna & mirabilia vulgo viderentur, qualia sunt fortunæ, & corporis, & animi, & quadam orationis magnificentia delectatus metaphoricῶs ad animum transtulit.

3 Sic Socrates ratiocinabatur, Deorum sunt omnia: viri boni sunt deorum amici, & amicorum bona sunt communia: bonorum igitur virorum sunt omnia.

4 Zeno dicebat neminem esse consulem nisi sapientem, quia omnes magistratus virtute & sapientia definiendi sunt, non opibus & diuitiis.

5 Quia non essent ad perfectam sapientiæ formam descriptæ.

6 Cõcludit sicut antea quid intersit inter Stoicũ & Academicũ à dissimilibus.

7 Recitat duos iocos: vnum Albini Prætoris in Carneadem, alterum Carneadis in Diogenem Stoicum. Hi duo philosophi cum Critolao Peripatetico ab Atheniensibus ad Senatum populúmque Romanum missi fuerant impetratum, vti mulcta remitteretur quingentorum talentorum, quam Athenienses fecerant propter Oropi vastationem, vt ait Gellius cap. 14. libri septimi.

8 P. Scipio Nasica & M. Claudius Marcellus Consules fuerãt anno vrbis conditæ quingẽtesimo nonagesimo nono. Aulus Posthumus Albin' & L. Licinius Lucullus anno sexcentesimotertio. hic Albinus historiam Romanam Græcè scripsit, vt ait Cicero in Bruto.

9 Cõmunicatio iteratur aptissima ad significandam difficultatem percipien-

di in tanta præsertim varietate opinionum, quas Chrysippus cæteris amputatis in tria genera concludere voluit.

10 Conclusio Chrysippeæ diuisionis de summo bono ex remotione quarũdam partium.

11 Argumenta sunt ancipitis, & in varias partes diductę deliberationis in quęstione de finibus, ad confirmãdum lubricos assensus esse sapientum in tanta multitudine opinionum.

12 Alterum argumẽtum est ancipitis deliberationis de voluptate & virtute, qualem Xenophon lib. primo de dictis Socratis scripsit obtigisse Herculi pubescenti, qui cùm deligere vellet, quam viuendi viam esset ingressurus, dicitur abiisse in solitudinem, ibique diu ac multum dubitasse, cùm duas vias cerneret, vnam voluptatis, alteram virtutis, vtram ingredi melius esset.

13 Argumentum pro virtute contra voluptatem ducitur à fine & natura propria virtutis.

14 Cic. lib. 1. de legibus, Quid liberalitas, gratuitáne est, an mercenaria? si sine prȩmio, benigna est & gratuita: si cum mercede, mercenaria.

15 Argumentum voluptatis contra virtutem ab authoritate & testimonio Epicureorum.

16 Concludit qualis sit Academicus sapiens in philosophia morali, & quid differat à Stoico.

[1] *Venio enim iam ad tertiã partẽ philosophiæ. Aliud iudiciũ [2] Protagoræ est, qui putet id cuiq; verũ esse, quod cuique videatur: [3] aliud Cyrenaicorũ, qui præter permotiones intimas nihil putãt esse iudicij: aliud Epicuri, qui omne iudiciũ in sensibus, & in rerum notitiis, & in voluptate cõstituit. [4] Plato autem omne iudicium veritatis, veritatẽmque ipsam, abductã ab opinionibus, & à sensibus cogitationis ipsius & mẽtis esse voluit. Num quid horum probat noster Antiochus? ille verò ne maiorum quidem suorum. vbi enim aut Xenocratem sequitur, cuius libri sunt de ratione loquendi multi, & multũ probati? aut ipsum Aristotelem, quo profectò nihil est acutius, nihil politius? à Chrysippo pedem nunquam. Quid ergo Academici appellamur? an abutimur gloria nominis? [5] aut cur cogimur eos sequi, qui inter se dissident? In hoc ipso, quod in elementis dialectici docent quo*

modo iudicare oporteat, verum falsúmne sit, si quid ita connexum est, vt hoc: Si dies est, lucet: quãta contentio est? Aliter Diodoro, aliter Philoni, Chrysippo aliter placet. Quid? cum Cleanthe doctore suo quàm multis rebus Chrysippus dissidet? Quid? duo vel principes dialecticorum, Antipater & Archidemus opiniosissimi homines, nónne multis in rebus dissentiunt? 6 Quid me igitur Luculle in inuidiam, & tanquã in concionẽ vocas? & quidem, vt seditiosi Tribuni solent, occludi tabernas iubes? quo enim spectat illud, cùm artificia tolli quereris à nobis, nisi vt opifices concitentur? qui si vndique omnes conuenerint, facilè contra vos incitabuntur. Expromam primùm illa inuidiosa, quòd eos omnes qui in concione stabunt, exules, seruos, insanos esse dicatis: deinde ad illa veniã, quæ iam non ad multitudinẽ, sed ad vosmetipsos qui adestis, pertinent. 7 negat enim vos Zeno, negat Antiochus scire quicquã. Quo modo, inquies? nos enim defendimus etiam insipiẽtem multa comprehẽdere: at scire negatis quenquam rem vllam, nisi sapientem: & hoc quidem Zeno gestu conficiebat. nam cùm extensis digitis aduersam manum ostenderat, visum, inquiebat, huiusmodi est: deinde cùm paulum digitos contraxerat, assensus huiusmodi: tum cùm planè compresserat, pugnúmque fecerat, comprehensionem illam esse dicebat. qua ex similitudine etiam nomen ei rei, quod antè non fuerat, κατάληψιν imposuit. Cùm autem læuam manum admouerat, & illum pugnum arctè vehementérque cõpresserat, scientiam talem esse dicebat: cuius compotem,

nisi sapientẽ, esse neminem. Sed qui sapiens sit, aut fuerit, ne ipsi quidem solent dicere. 8 *ita tu nunc Catule lucere nescis: neque tu Hortensi in tua villa nos esse. Num nimis hæc inuidiose dicuntur? Hæc tamen minus elegãter, illa subtilius. Sed quomodo tu, si comprehendi nihil posset, artificia concidere dicebas, neque mihi dabas, id quod probabile esset, satis magnam vim habere ad artes: sic ego nunc tibi refero, artem sine scientia esse non posse. An pateretur hoc Zeusis, aut Phidias, aut Polycletus, nihil se scire, cùm in his esset tanta solertia? Quòd si eos docuisset aliquis, quam vim habere diceretur scientia, desinerent irasci: ne nobis quidẽ succẽserent, cùm didicißẽt id tollere nos, quod nusquam esset: quod autem satis esset ipsis, relinquere.* 9 *quam rationem maiorum etiam comprobat diligentia: qui primùm iurare ex sui animi sententia quenque voluerũt: deinde ita teneri, si sciens falleret, quòd in scientia multa versaretur in vita: tum qui testimonium diceret, vt arbitrari se diceret etiam quod ipse vidisset: quæque iurati iudices cognouissent, vt ea non esse facta, sed vt videri pronũtiarẽt.* 10 *Verùm quoniam non solùm nauta significat, sed etiam Fauonius ipse insusurrat, nauigandi nobis Luculle tempus esse: & quoniam satis multa dixi, est mihi perorandũ. Posthac tamen, cùm hæc quæremus, potius de dissensionibus tantis summorum virorum disseramus, de obscuritate naturæ, déque errore tot philosophorum, qui de bonis, contrariisque rebus tantopere discrepant, vt cùm plus vno verũ esse non poßit, iacere necesse sit tot & tam nobiles*

disciplinas, quàm de oculorũ, sensuúmque reliquorũ mẽdaciis, & de sorite, aut pseudomeno, quas plagas ipsi cõtra se Stoici texuerunt.[11] Tum Lucullus, Non molestè, inquit, fero nos hæc contulisse. Sæpius enim congredientes nos, & maximè in Tusculanis nostris, siqua videbuntur, requiremus. Optimè, inquam. sed quid Catulus sentit? quid Hortensius?[12] Tum Catulus, Egóne, inquit? ad patris reuoluor sententiam: quam quidem ille Carneadeam esse dicebat: vt percipi nihil putem posse, assensurũ autem non percepto, id est, opinaturum sapientem existimem, sed ita, vt intelligat se opinari, sciátque nihil esse quod comprehendi & percipi possit: * per ἐποχὴν illam omnium rerũ comprobans, illi alteri sententiæ, nihil esse quod percipi possit, vehemẽter assentior. Habeo, inquam, sententiã tuam, neque eã admodũ aspernor. sed tibi quid tandem videtur Hortensi? Tum ille ridens, tollendũ teneo te, inquam. nam ista Academiæ est propria sententia. Ita sermone confecto Catulus remansit, nos ad nauiculas nostras descendimus.

1 Transitus à philosophia morali ad dialecticam tertiam partem sapientię, in qua Cicero disputat nullam inesse sapientiã, ex variis & dissidentibus veterum dialecticorum decretis: de Iudicio veritatis, & notitiis rerum quæ præcepta suprà docuimus à dialecticis institutis aliena esse, ad physicam de anima & animæ affectionibus tractationem propriè pertinere.

2 Has ineptias Protagoræ Aristoteles refellit in Metaphysicis cap. 5. lib. 4. Nam si, ait, quod cuique videtur, id verum est, plerique autem res contrarias simul opinantur, accidit vt vtraque pars contradictionis vera simul esse possit, quo quidẽ nihil est in philosophia absurdius.

3 Aristippus duos fontes instituit, intimam voluptatem & dolorem, vnde oriatur omne iudiciũ veritatis. Epicurus sensus internos vult esse integros & sanctos iudices, & notiones à sensibus impressas, & voluptatem, id est lenem quendam motum quo sensus afficiuntur: vt quicquid hi iudices statuerint, id ratum, firmum, verum iudicetur.

4 Verba sunt Socratis in Theęteto, An veritatẽ eo percipere possimus, quo

essentiam nõ percipimus? TH. Non. SOC. Cuius autem quis veritate caret, huius scientiam vllam habet? TH. Quomodo id fieri posset? SOC. In motionibus igitur sensuum scientia nõ est, in ratiocinatione tamen quæ circa illas versatur, inesse oportet: hac enim naturam rerum & veritatem attingere possumus, illis non possumus. TH. Id perspicuum est.

5 Dialecticam Stoicorum insimulat vt incertam & variã à differentibus eorum decretis.

6 Hactenus docuit in artibus philosophiæ nullam inesse firmam κατάληψιν & scientiam: & quia Lucullus conquestus erat hac ratione tolli artes, festiuè comparat eum seditioso Tribuno plebis, quasi opifices vrbanos in Ciceronẽ concitare volenti: alluditque ad furiosos Tribunos plebis, qui operarios homines promptos ad scelus & maleficium interim comparabant, vt in comitiis quicquid vellent, per vim & scelus obtinerent: quo tempore claudebantur opificum tabernæ. Atque pari festiuitate Cicero iocatur in Lucullum, & in inuidiã vocat: quod Stoica & Antiocheia paradoxa sequitur, quæ sunt inuidiosa ciuibus, quos Stoici seruos, quos exules, quos denique insanos, & furiosos appellant.

7 Alter est inuidiæ locus, quo Cicero suspectã & inuidiosam Lucullo & Hortensio reddit Zenonis & Antiochi disciplinam, idque testimonio ipsius Zenonis gestu & similitudine manuum distinguentis visum, assensum, comprehensionẽ, & sciẽtiam: definientísque eam scientiam, quæ in nullo homine posSit inueniri. quo argumento nec Lucullus, nec Hortensius quicquam sciunt, aut sapientes esse possunt.

8 Iocus in Hortensiũ festiuior est, quàm aptior ad rem ipsam: quærenda enim fuerant exempla rerum vniuersalium, non singularium.

9 Alterum argumentum aduersus κατάληψιν ab antiqua & Romana iurisiurandi formula & consuetudine, vbi testes & iudices iurati tantum opinandi verbis vtebantur.

10 Perorationis argumentum & occasio captatur à causis efficientib⁹, quibus adiungitur breuis epilogus eorum, quæ dicta sunt in confirmatione & cõfutatione.

11 Lucullus decorum suum tenet, neque probans neque improbans orationem Ciceronis.

12 Catulus sententiam dicit, in qua summa est totius Academicæ institutionis comprehensa duobus decretis, quorum primum est, Sapientem nihil scire, nullíque rei tanquam perceptæ assentiri: alterum, Sapientem multa opinari, hísque eatenus assentiri, quatenus probabilia & verisimilia sunt.

FINIS.

ETSI munus flagitare, quãuis quis ostẽderit, ne populus quidẽ solet, nisi cõcitatus: tamẽ ego expectatione promissi tui moueor vt admoneam te, non vt flagitem. Misi autem ad te quatuor admonitores non nimis verecũdos. nosti enim profectò os adolescentioris Academiæ. Ex ea igitur media excitatos misi: qui metuo ne te fortè flagitent. ego autem mandaui vt rogarẽt. Expectabam omnino iam diu, méque sustinebam, ne ad te prius ipse quid scriberẽ, quàm aliquid accepissem, vt possem te remunerari quàm simillimo munere: sed cùm tu tardius faceres, id est, vt ego interpretor, diligentius, teneri non potui quin coniunctionem studiorum, amorísque nostri, quo possem literarum genere declararem. Feci igitur sermonem inter nos habitum in Cumano, cùm esset vnà Pomponius: tibi dedi parteis Antiochianas, quas à te probari intellexisse mihi videbar: mihi sumpsi Philonis. Puto fore, vt cùm legeris, mirere id nos locutos esse inter nos, quod nunquã locuti sumus: sed nosti morem dialogorum. Post hæc autẽ mi Varro quamplurima, si videbitur, & de nobis, & inter nos: serò fortasse, sed superiorum temporum fortuna Reip. causam sustineat: hæc ipsi præstare debemus: atque vtinam quietis temporibus, atque aliquo si non bono, at saltem certo statu ciuitatis hæc inter nos studia exercere possemus. quanquam tum quidem vel aliæ quæpiam rationes, honestas nobis & curas & actiones darent. nunc

autem quid eſt, ſine his cur viuere velimus? Mihi verò cum his ipſis vix: his autem detractis ne vix quidem. Sed hæc coràm, & ſæpius. Migrationem & emptionem fæliciter euenire volo, tuúmque in ea re conſilium probo. Cura vt valeas.

Index eorum quæ in Academia, fragmentóque Ciceronis Academico continentur.

Index eorum quæ in Lucullo continentur.

FINIS.

PARISIIS.

EXCVDEBAT MATTHAEVS DAVID

IDIBVS MAII.

1550.